

155. Tiistaina 2 päivänä joulukuuta 1997

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laeiksi konkurssi-
säännön ja konkurssipesien hallinnon val-
vonnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta 5187

Hallituksen esitys 49/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 11/1997 vp

2) Hallituksen esitys laeiksi liiketoimin-
takiellosta annetun lain ja eräiden muiden
lakien muuttamisesta 5188

Hallituksen esitys 198/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 29
luvun 1 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 16/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalais-
rekisteristä 5191

Hallituksen esitys 206/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 23/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi tieliikenne-
lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 123/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 12/1997 vp

6) Hallituksen esitys luotsauslaiksi 5194

Hallituksen esitys 144/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 13/1997 vp

7) Hallituksen esitys valtion lyhyiden
palvelussuhteiden eläketurvaa koskevaksi
lainsäädännöksi 5194

Hallituksen esitys 219/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
24/1997 vp

8) Hallituksen esitys laeiksi sairausva-
kuutuslain ja eräiden siihen liittyvien la-
kien muuttamisesta 5195

Hallituksen esitys 175/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
25/1997 vp
Lakialoite 57/1996 vp, 64, 107/1997 vp
Toivomusaloite 268, 282/1995 vp, 201/
1996 vp, 261/1997 vp

9) Hallituksen esitys laiksi vakuutustar-
kastuksen kustantamisesta annetun lain
1 §:n muuttamisesta 5202

Hallituksen esitys 151, 224/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
26/1997 vp

10) Hallituksen esitys laeiksi työttö-
myysvakuutusmaksusta vuonna 1998,
vuodelta 1998 perittävästä palkansaajan
työttömyysvakuutusmaksusta ja työttö-
myyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta
muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 150/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
27/1997 vp

11) Hallituksen esitys kiinteistörahasto-
laiksi 5203

Hallituksen esitys 77/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 31/1997 vp

12) Hallituksen esitys laiksi Kurjenrahan kansallispuistosta 5203

Hallituksen esitys 204/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Toinen käsittely

13) Hallituksen esitys kirjanpitolain ja laeiksi osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun ja osuuskuntalain 79 c §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 173/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 32/1997 vp
Lakialoite 39/1997 vp

Ensimmäinen käsittely

14) Hallituksen esitys laiksi arvonlisävelain muuttamisesta 5212

Hallituksen esitys 111/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1997 vp
Lakialoite 5, 6, 10, 32, 43, 85, 100, 118/1997 vp
Toivomusaloite 13, 20, 21, 35, 40/1996 vp, 33, 37, 51, 52, 60/1997 vp

15) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta 5234

Hallituksen esitys 194/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1997 vp
Lakialoite 114/1997 vp

Lähetekeskustelu

16) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta 5250

Hallituksen esitys 229/1997 vp

17) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 44 ja 47 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 230/1997 vp

Mietintöjen pöydällepano

18) Hallituksen esitys vuoden 1998 veroasteikkolaiksi 5252

Hallituksen esitys 101/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1997 vp

19) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja veronkantolain 12 c §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 102/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1997 vp
Lakialoite 77/1996 vp, 3, 19, 45, 90, 102, 111, 125/1997 vp
Toivomusaloite 41, 42, 45/1997 vp

20) Hallituksen esitys valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 1998 „

Hallituksen esitys 139/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 39/1997 vp

21) Hallituksen esitys vuoden 1997 toiseksi lisätalousarvioksi „

Hallituksen esitys 226/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1997 vp

22) Hallituksen esitys kuntajakolainsäädännön uudistamiseksi 5253

Hallituksen esitys 135/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 24/1997 vp

23) Hallituksen esitys laiksi ulkomaa-laislain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 207/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 25/1997 vp

24) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 143/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

25) Hallituksen esitys laeiksi kuntoutus-
 rahalain 31 §:n poikkeuksellisesta sovelta-
 misesta sekä työntekijäin eläkemaksun ja
 palkansaaajan työttömyysvakuutusmak-
 sun huomioon ottamisesta eräissä päivära-
 hoissa 5253

Hallituksen esitys 153/1997 vp
 Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
 28/1997 vp

26) Hallituksen esitys vuonna 1998 pe-
 rittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansan-
 eläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lain-
 säädännöksi „

Hallituksen esitys 165/1997 vp
 Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
 29/1997 vp
 Lakialoite 1, 44/1997 vp
 Toivomusaloite 259, 265, 285/1997 vp

27) Hallituksen esitys laiksi laitteiden
 energiatehokkuudesta „

Hallituksen esitys 220/1997 vp
 Talousvaltiokunnan mietintö 33/1997 vp

28) Hallituksen esitys luottolaitostoi-
 minnasta annetun lain ja sijoituspalvelu-
 yrityksistä annetun lain sekä eräiden niihin
 liittyvien lakien muuttamisesta „

Hallituksen esitys 208/1997 vp
 Talousvaltiokunnan mietintö 34/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi en-
 simmäinen varapuhemies Pesälä ja toinen vara-
 puhemies Törnqvist sekä edustajat Aula, Elo,
 Filatov, Heinonen, Hurskainen, Huuhtanen,
 Hämäläinen, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kar-
 hunen, Korhonen R., Lamminen, Leppänen J.,
 Manninen, Mikkola, Nikula, Olin, Pietikäinen
 M., Pietikäinen S., Polvi, Sasi ja Siimes.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensim-
 mäinen varapuhemies Pesälä ja toinen varapuhe-
 mies Törnqvist sekä edustajat Mikkola, Korho-
 nen R. ja Polvi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
 tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Filatov,
 virkatehtävien vuoksi edustajat Aula, Heino-
 nen, Pesälä ja Törnqvist sekä yksityisasioiden
 vuoksi edustajat Karhunen, S. Pietikäinen ja
 Polvi,

tästä ja huomista päivästä virkatehtävien
 vuoksi edustajat Elo, Huuhtanen, Hämäläinen,
 Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Lamminen, J. Lep-
 pänen, Nikula, Olin, M. Pietikäinen ja Sasi sekä
 tämän kuun 4 päivään virkatehtävien vuoksi
 ed. Hurskainen.

U-asiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 27 päivänä
 marraskuuta 1997 päivätyllä valtioneuvoston
 kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäi-
 väjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan
 unionin asia n:o U 54.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään
 toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suu-
 reen valiokuntaan, jolle talousvaltiokunnan on
 annettava lausunto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

**1) Hallituksen esitys laeiksi konkurssisäännön ja
 konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun
 lain 7 §:n muuttamisesta**

Kolmas käsittely
 Hallituksen esitys 49/1997 vp
 Lakivaliokunnan mietintö 11/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt
 lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan
 päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laeiksi liiketoimintakiellosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 198/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1997 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 29 luvun 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 16/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1997 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiehdotus meni viime torstaina ensimmäisen ja toisen käsittelyn läpi. En ollut itse paikalla ja tilaisuudessa käyttää puheenvuoroa ja huomaisin, että ainoastaan edustajat Aittoniemi ja Vähänäkki olivat tähän ensimmäisen ja toisen käsittelyvaiheen aikana puuttuneet puheenvuoroillaan.

Rikoslain 29 luvun 1 §:n muuttaminen liittyy harmaan talouden torjuntaan ja siinä mielessä se on hyvin myönteinen lakimuutos. Siinähan puututaan esimerkiksi siihen, että tähän asti arvonalisäverollista toimintaa harjoittanut yrittäjä on saattanut harjoittaa sitä vuosikautia, mutta mikäli verottaja ei ole mennyt varta vasten kysymään häneltä ilmoitusta arvonalisäverollisesta toiminnasta, niin häntä ei ole voitu syyttää veropetoksesta. Tämä on keskeinen osa tätä lakiehdotusta.

Toinen osa koskee työnantajan velvollisuutta antaa tietoja verotuksesta. Lakivaliokunta on jostain syystä ja omilla perusteillaan muuttanut

hallituksen esitystä pykälämuodoiltaan. Kun valtiovarainvaliokunnassa tämä oli lausunnolla ja siellä verojaostossa, niin valtiovarainvaliokunnasta tämä meni hallituksen esittämässä muodossa lausuntona lakivaliokuntaan.

Harmaan talouden laajuudesta Suomessa on tehty tutkimus syyskuussa ja sen teki Valtion taloudellinen tutkimuskeskus otsikolla Harmaan talouden miljardit. Tutkimuksessa todetaan, että harmaa talous on kasvanut voimakkaasti koko 90-luvun. Tosin yksi syy siihen on tehostuneet toimenpiteet sen paljastamiseksi. Kaiken kaikkiaan 90-luvulla on poliisille tulleita kirjanpitorikoksia paljastunut 990, velallisen rikoksia 750, lieviä veropetoksia 780 ja törkeitä veropetoksia 290 kappaletta pelkästään vuonna 96.

Harmaan talouden torjuntaan liittyy myös Uudenmaan veroviraston alaisuudessa toimiva harmaan talouden projektiyksikkö. Se on myös saanut hyvin paljon tuloksia aikaan harmaan talouden torjunnassa.

Nyt hyväksyttävä lakiehdotus ei saa jäädä kuitenkaan ainoaksi harmaan talouden torjunnassa myöskään lainsäädäntöpuolella. Julkisuuksessa on viime päivinä puhuttu muun muassa verokeidasvaltioista ja siitä, kuinka verokeidas-yhtiöihin sijoitetaan harmaan talouden pääomaa verottajan saavuttamattomiin. Tähän on syytä hallituksen tulevissa ehdotuksissaan puuttua.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, minäkin vuoksi harmaan talouden torjunta on tärkeää kaikilla mahdollisilla keinoilla. Harmaa talous nielee noin parikymmentä miljardia vuosittain varoja. Se on aikamoinen uhka hyvinvointivaltion rahoitusrakenteelle ja rahoitukselle. Ne, jotka harmaassa taloudessa toimivat, istuvat tulella toisten housuilla. Mitä enemmän harmaata taloutta, rikollisia yrittäjiä, on, sitä kovemmat verot ja taksat ovat rehellisillä yrittäjillä ja palkansaajilla. Sen lisäksi harmaa talous vääristää kilpailua. On aivan selvää, että sellaiset yrittäjät, jotka laiminlyövät velvoitteensa sekä yhteiskuntaa että palkansaajia kohtaan, saavat keinoteltua itselleen parempia kauppia, parempia tilauksia, ja näin syrjäyttävät markkinoilta rehellisiä yrittäjiä.

Lisäksi sillä, että harmaa talous on huolestuttavasti laajentumassa, on myös vaikutusta suomalaisen yhteiskuntamoraaliin, joka on lähtenyt siitä, että velvoitteet hoidetaan jopa niin pitkälle, että hoidamme maksumme, sakkomme ja veromme suurin piirtein niin kuin on lailla säädetty. Sen vuoksi moraalinen rapautumisella saat-

taa olla hyvin pitkäaikaiset vaikutukset suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuteen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Olen tietysti samaa mieltä harmaan talouden torjumisen tärkeydestä kuin äsken ed. Uotila, mutta olen kuitenkin sitä mieltä, että niin hyvä laki kuin tämä ehkä onkin, se aika tavalla koskee pikkunäpertelijöitä, ei kovin paljon niitä suuria haita, jotka todella yhteiskuntaa rokottavat harmailla markkinoilla hankkimalla tuloja, joista eivät maksa veroja.

Kun tätä pykälää lakivaliokunnassa on käsitelty, olen korostanut sitä, että tämä saattaa oikeudenkäynneissä olla hyvin riitaisa lainkohta sikäli, että vaikka jättää jonkin ilmoituksen tekemättä, se edellyttää sitä, että syyttäjän pitää näyttää tahallisuus eli täytyy olla verojen välttämistarkoitus, ja se saattaa olla monta kertaa hyvin hankala asia. Mutta senhän näyttää tietysti tulevaisuus, miten tämä pykälä toimii.

Mitä vielä tulee ed. Uotilan mainintaan arvonnalisäveroista, minä haluan huomauttaa eräästä seikasta. Arvonnalisäverojen osalta tässä yhteiskunnassa asetetaan oikein ihmisille syöttejä. Kun metsän myyjät myyvät metsää, puutavaraa, he saavat omalle tililleen arvonnalisäveron vuodeksi. Vuoden kuluttua he muistavat sen sitten tilittää, niin kuin yleensä tietysti muistavat, koska metsänomistajat ovat yleensä keskustalaisia ja rehellisiä ihmisiä, mutta joiltakuilta saattaa jäädä tilittämättäkin. Jopa asianajajalle, jolle valtio maksaa asianajopalkkion, maksetaan tilille samalla kertaa arvonnalisävero, joka on vuoden siellä, ja vuoden kuluttua asianajaja taas tilittää sen valtiolle. Tämä on aika hassu ja typerä järjestelmä. Tällaisten koukkujen asettelemisesta pitäisi luopua niin, että arvonnalisävero tulee aina sellaiseksi, että se maksetaan suoraan valtiolle eikä se mene vuodeksi asianomaisen henkilön tilille.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Todella kansalaiset ovat menettäneet 90-luvun alun kasi-notalouden melskeiden jälkeen pitkälti luottamuksensa siihen, että pienituloiset ihmiset ja rikkaammat ihmiset tulisivat samalla tavalla kohdelluiksi, vaan nimenomaan kun mersuilla ja caddillaceilla saavutaan maksuttomiin oikeudenkäynteihin ja kun saapuvat ihmiset ovat niin sanotusti köyhiä rikkaita, tällöin ei voida puhua oikeudenmukaisuudesta.

On todellakin aika päästä irti tästä tilanteesta ja kaikki sellainen lainsäädäntö, mikä tähän auttaa, eli siihen, ettei todella istuttaisi, niin kuin ed.

Uotila sanoo, toisten housuilla tuleen, on positivistia ja tärkeää.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi puhui pikkunäpertelijöistä ja vähäteli tässä mielessä tämän lakiesityksen tarpeellisuutta tai pelkäsi, että se ei pure tarpeeksi hyvin sinne, minne kuuluisi. Kyllä varmasti näin on asian laita, mutta toisaalta on niin, että todella isot huijarit eivät veroilmoituksia edes tee, saati sitten, että niitä väärin tekisivät, he eivät ole niitä koskaan edes tehneetkään.

Halusin jo viime puheenvuorossa tässä asiassa tähdentää ja painotan edelleenkin yhtä seikkaa: Hyvin paljon kiinnitetään huomiota työttömyysturvan, toimeentulotuen sekä opintotuen väärinkäyttöksiin, ja onpa joistakin niistä, tai taitaa olla kaikista, suoritettu erilaisia tutkimuksia ja mietintöjä. Siellä todella pikkurahat ovat kysymyksessä, kun sen sijaan tässä ei lainkaan. Varmasti pikku puroista tulee hyvinkin suuri virta, että verotulot maassa lisääntyvät tämän lain myötä.

Ed. H e l l b e r g : Arvoisa puhemies! Minusta on erinomainen asia, että saadaan tällainen esitys nyt aikaan. Sehän ei varmaan koko tilannetta pelasta, mutta se, että harmaaseen talouteen ja veronkiertoon kiinnitetään huomiota, on erittäin tärkeä asia. Meillä on todella moraali päässyt pahasti rapistumaan viime vuosina yrittäjäpuolella monenkin asian suhteen. Meillä on erilaista toimintaa, joka suoraan esimerkiksi rakennuslalla johtaa siihen, että veronkierto on se, millä pienet urakoitsijat urakoita saavat. Kun on aliurakoitsijoiden aliurakoitsijoita, niin kontrolli on todella heikkoa tänä päivänä. Toivotaan, että tästäkin esityksestä nyt jotain hyötyä yhteiskunnalle on ja rehelliset yrittäjät ja ihmiset hyötyvät sillä lailla, että veronkiertoja saadaan kuuriin.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Uotila puuttui mielestäni aivan oleellisesti oikeaan kohtaan tässä, kun hän puhui harmaasta taloudesta. Jokainen meistä tietää, että harmaa talous tässä valtakunnassa on suurin piirtein 20 miljardia markkaa ja siitä veron menetyt on noin 13 miljardia markkaa vuositasona. Mutta suurin syy harmaaseen talouteen on se, että meillä Suomessa on liian korkea verokanta. Uskon, että monet yrittäjät, jotka tekevät harmaata taloutta, omalta osaltaan tekevät sen takia, että eivät hyväksy korkeaa verokantaa. Yrittäjistähän on noin 98 prosenttia kunnollisia yrit-

täjiä. Vain 2 prosenttia on semmoisia yrittäjiä, jotka tekevät vilpillistä urakointityötä ja yrittämistä. Nämä 2 prosenttia leimaavat kunnollisen yrittäjäkunnan harmaan talouden tempuilla. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että yritysverotusta täytyy jatkossa pudottaa, jos me haluamme harmaata taloutta vähentää.

Mitä ed. Hellberg sanoi alihankinnasta, palikan korkeat sivukulut ovat aiheuttaneet alihankintasynteesin. Yrittäjällä ei ole varaa tänä päivänä yksinkertaisesti, jos haluaa urakan saada, käyttää normaalityöntekijöitä, vaan yhden kahden hengen yrityksiä, jotka urakoivat yötä päivää erittäin edullisesti verrattuna siihen, jos työntekijä palkataan korkeilla sivukuluilla. Tähän eduskunta lainsäädäntötyöllä on ajanut yrittäjät. Ei se yrittäjien syy ole.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Me voimme täällä kyllä laatia lakeja ja vaatia, että asiaan tulisi parannus, mutta niin kauan kuin oikeuslaitokset eivät sovelle lakeja sillä tavalla kuin eduskunta on edellyttänyt, asiaan ei tule parannusta.

Aivan viime viikkoina tapahtui petos. Hovioikeus tuomitsi 900 000 markan petoksesta ehdollisen tuomion. Ei kai sellainen rangaistus ole mikään verrattuna rikokseen, joten oikeuslaitoksen nyt pitäisi ottaa vinkistä vaarin ja kerta kaikkiaan antaa sellaisia rangaistuksia talouspetoksesta, että ne tulevat tuntumaan.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Minun mielestäni voi olla erilaisia mielipiteitä siitä, minkälainen yritysvero on oikea, mutta hiukan tuntuu kammottavalta kuunnella, että eduskunnassa puolustetaan lainvastaista toimintaa sillä, että sanotaan, että on sen verran huono laki. Kysymys ei kuitenkaan ole mistään sellaisesta laista, jota voisi verrata vanhoihin autonomian aikaisiin sotaväenottoihin, vaan ihan tavallisesta verolainsäädännöstä. Sanotaan, että eduskunnan pitää tehdä sellainen laki, jota sitten joku suvaitsee noudattaa. Mielestäni verotuskeskustelun pitää olla erikseen ja sitten pitää erikseen keskustella siitä, että tavallista eduskunnan hyväksymää lainsäädäntöä pitää kyllä niin yrittäjän kuin työntekijän noudattaa.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Olen kyllä ministerin kanssa samaa mieltä, mutta piti oikeastaan takertua siihen, kun puhuttiin rehellisistä yrittäjistä ja tästä hallituksesta. Edellisen hallituksen toimenpiteet ja se rankka petos, joka

ajoi 60 000—70 000 yrittäjää konkurssiin, aiheutti yllättävän pitkälle sen, että nyt kun peräänkuulutetaan yrittäjähengeä ja muuta, nämä yrittäjät ovat kaikki mustalla listalla tai takaajina tai muuten eivät saa pankeista mitään. Kerta kaikkiaan heillä ei ole luottokelpoisuutta. Suurin osa harmaasta taloudesta on lähes rehellisten ihmisten aiheuttamaa, koska he eivät saa tässä yhteiskunnassa yrittää, koska heiltä on se kielletty. Tarvittaisiin sellainen laki, joka armahtaisi jollain tavalla näitä näpertelijöitä, tarkoitan todella pienyrittäjiä, jotta heidän panoksensa saataisiin takaisin tähän yhteiskuntaan. On jotenkin järjetöntä puhua siitä, että he ovat jotenkin epärehellisiä ja muuta, kun heidät on kerran petetty. Heissä elää energia ja halu tehdä koko ajan hommia, mutta yhteiskunta ei salli heidän tulla takaisin virallisesti tekemään töitä ja maksamaan veroja systeemin hyväksi. Sen takia tietynlaiset puheet harmaasta taloudesta ja yrittäjien leimaaminen on vähän kohtuutonta, jos kauniisti sanoisi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ei sellainen yrittäjä ole rehellinen, joka peijaa valtiolta ja yhteiskunnalta varoja. Ehkä niitä saatetaan olla enemmän kuin se 2 prosenttia, jos kaikki katsotaan mukaan. On olemassa myöskin harmaa raja sillä, kuka on yrittäjä. Ovatko nekin yrittäjiä, joiden nimet ovat hiljattain näkyneet lehdistä? Taitavat olla pojat vähän sukua kuin toisilleen, joiden tarinoita on kertoiltu ja heitä näytetty suurina sankareina. He ovat sellaisia yrittäjiä, jotka alun perinkin lähtevät liikkeelle siinä tarkoituksessa, että jokainen marka, mitä he saavat, on petoksella saatu ja yhteiskunnasta pois. Eivät he ole yrittäjiä todellisesti mielessä lainkaan, vaan todellisia rikollisia, joiden koko toiminta tähtää siihen, että yhteiskunnalta, pankeilta ja yksityisiltä ihmisiltä saadaan rahat ja sen jälkeen saadaan vielä kaikenlaisilla yhtiöasetelmilla vastuusuhteet hämärtymään sillä tavalla, ettei heitä edes koskaan saada niistä kiinni. Tuomarikin, kun ajattelee kolmatta neljättä yhtiötä siinä yritysryppäessä, menee jo niin sekaisin, ettei enää tiedä, kuka olisi maksamassa kenellekin.

On hyvin tärkeää, jotta pienimuotoista harmaata taloutta saadaan vähennettyä, että sivukuluihin liittyvä byrokratia tulisi mahdollisimman vähäiseksi, mahdollisimman helpoksi sillä tavalla, että työnantaja, joka teettää työtä, ei joutuisi alusta alkaen pelkäämään sitä, osaako hän maksaa kaikki maksut oikein ja oikealla tavalla, vaan se olisi sillä tavalla, että kun hän

maksaa tietyille tilille tietyt markat, se on sillä siisti. Sieltä sitten jaetaan eri kohteisiin. Tätä on moneen kertaan esitetty ja muun muassa keskustan esityksissä täällä eduskunnassa aivan viime päivinä. Siihen pitäisi pyrkiä. Ei se harmaata taloutta lopeta, mutta jonkin verran kuitenkin tällaista pienimuotoista saataisiin sillä tavalla karsittua.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! En tiedä, johtuuko historiallisista syistä, mutta ilmeisesti aika harva rakastaa veroja ja niiden maksamista. Ongelma minun käsittääkseni on siinä, että me vuosittain muutamme täällä verolakeja tiuhaan tahtiin. Monta kertaa hyvin nopeassa tahdissa valiokunnat käsittelevät niitä. Näin varmasti on myöskin osan ensi vuoden verolakien kohdalla. Tämä aiheuttaa taas sen, että kun verolakeja muutetaan, niistä tulee sangen tulkinnanvaraisia. Eivät kaikki verovelvolliset osaa täyttää veroilmoituksiaan ja ottaa huomioon kaikkia mahdollisuuksia, jotka siihen liittyvät.

Uskoisin niin, että hyvin harva tavallinen veronmaksaja tahallaan jättää ilmoittamatta joitakin tuloja. Kyllä se monta kertaa voi johtua jostakin muusta, tulkinnanvaraisuudesta taikka siitä, että jotakin pientä summaa, jonka alkuvuodesta on saanut, loppuvuodesta ei ole muistanut ilmoittaa. Näkisin, että myöskin verottajan täytyy ottaa inhimilliset tekijät huomioon eikä suoraan aivan aina rangaista jokaista verovelvollista, joka nyt suhteellisen rehellinen on. Tällä en tarkoita niitä veronkiertäjiä, jotka käyttävät ammattijuristeja nimenomaan löytääkseen jonkinlaisia aukkoja säädetystä laista.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Virtanen mainitsi, että tällä vuosikymmenellä on 70 000 konkurssia yritysmaailmassa tehty. Se ei pidä paikkaansa. Niitä on vain 34 810 konkurssia.

Ministeri Haloselle vastaisin, että yrittäjien ja kaikkien muidenkin kansalaisten täytyy noudattaa voimassa olevia lakeja, mutta ei sellaista yhteiskuntaa maailmassa olekaan, että harmaata taloutta ei olisi. Meidän tehtävämme on torjua harmaata taloutta täällä eduskunnassa ja säätää lait niin, että niitä ei pystytäkään rikkomään.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Minä luulen, että tuo viimeinenkin vaatimus oli aika kova, koska ihan samalla tavalla kuin on se harmaa talous, me tiedämme, että sen takia laissa on sanktiopykälät, jos niitä

kuitenkin satutaan rikkomään. Mutta minä olen iloinen siitä, että me olemme samaa mieltä sellaisesta spekuloinnista, mitä käsitin ensimmäisessä puheenvuorossa olleen, että jos veroprosentti on liian korkea, niin sitten etukäteen mietitään, että en aio maksaa. Se on se osa, minhin puutu.

Sen sijaan tämän, mitä puhutaan byrokratiasta, kyllä allekirjoitan lämpimästi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaisrekisteristä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 206/1997 vp

Hallintovaliokunnan mietintö 23/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 123/1997 vp

Liikennevaliokunnan mietintö 12/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä tästä tieliikennelain muuttamisesta annetusta lakiesityksestä, joka nyt on kolmannessa käsittelyssä.

Lakiesitys sinällään on varmasti tervetullut hyvin monelta osin. Tässä vähennetään byrokratiaa eli lääkärintodistuksen yleisistä esittämismallisuuksista 50, 55 ja 65 vuoden iässä luovutaan ja sen sijaan tulee näkökykyyn perustuva lääkärintodistus 45 vuoden iässä. Tältä osin radikaali muutos on ehkä siinä, että tämän todistuksen voi antaa myös optikko eli ei enää vain lääkäri, niin kuin tähän saakka on ehdoton edellytys ollut. Sen jälkeen tavallinen autonkuljettaja on vapaa 60 ikävuoteen saakka, ettei tarvitse toimittaa minkäänlaista lääkärintodistusta, mutta ammattiautoilijoiden osalta tämä velvollisuus säilyy viiden vuoden väliajoin.

Lakiesitys on herättänyt liikennevaliokunnassa monenlaista keskustelua hyvinkin laaja-alaisesti, jopa siinä määrin, että valiokunnan mietinnön perusteluosaan on kirjattu sillä tavoin, että liikennevaliokunta pitää tärkeänä nimenomaan sitä, että lääkäriellä olisi oikeus taikka jopa velvollisuus ilmoittaa ajokorttiviranomaiselle sellaisista ajohaitoista, jotka on selvästi havainnut, lähinnä sen johdosta, että lääkärintodistuksen pitkät väliajat, jotka nyt erityisesti tulevat, eivät muodostaisi liikenneturvallisuusestettä.

Mielenkiintoista sikäli on tältä osin, että kun liikennevaliokunnassa tämän vaalikauden aikana on usein ollut tietosuoja-valtuutetun viraston edustajia, niin nyt ensi kertaa asiantuntija ilmoitti, että hän ei näe mitään estettä sille, etteikö näin liikenneturvallisuuden nimissä voitaisi tehdä. Tältä osin toivonkin, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin siltä osin, että tällainen määräys taikka ainakin suositus tulisi lääkäreille, jotka havaitsevat potilaassaan sellaisia sairauksia, jotka aiheuttavat liikenneturvallisuusongelmia.

Asia, josta oli tarkoitus ed. Bremerin kanssa tehdä lausumaesitys, koskee Suomen hyväksymää direktiiviä. Se koskee nimenomaan päihiteidenkäytön takia määräaikaaisesti ajo-oikeuden menettäneitä kuljettajia. Direktiivi suositaa, että pitäisi esittää hyväksytty lääkärintodistus ajokortin terveydentilasta edellytyksistä ennen kuin ajokortti palautetaan.

Kahdessa aikaisemmassa käsittelyssä jotkut edustajat ovat arvostelleet, jotkut puoltaneet tällaista menettelyä. Jotkut ovat arvioineet, että ei ole mahdollista tehdä sellaisia tutkimuksia. Itse en ole lääkäri enkä sen alan asiantuntija, mutta mitä olen kuullut ja lukenut eri julkaisuista, tällainen menettely on ilmailussa voimassa. Tämä tarkoittaa lähinnä käsitykseni mukaan sitä, että

silloin, kun ajokortti palautetaan, pitäisi esittää sellainen lääkärintodistus, jossa todetaan, että henkilö ei ole ainakaan muutamaa kuukauteen nauttinut alkoholia. Niin kuin me kaikki tiedämme, millään lääkärintodistuksellahan ei voida vahvistaa sitä, että henkilö on siirtynyt niin sanottujen täysraittien joukkoon.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että hallitus tältä osin ryhtyisi nopeasti toteuttamaan Suomen lainsäädäntöön tämän direktiivin. Koska meillä muutoinkin säädetään lainsäädäntöä nimenomaan direktiivit ohjeena, joskus jopa hieman etukäteen, niin minua ihmetyttää vain se, että tältä osin hallitus, erityisesti liikenne- ja sosiaaliministeriö eivät ole ryhtyneet minkäänlaiseen aloitteellisuuteen. Itse tein asiasta kirjallisen kysymyksen. Sitä ei ole vielä virallisesti jaettu, mutta siinä mielestäni ristiriitaisesti liikenneministeriö toteaa, että tämä on mahdollista. Viime viikon keskiviikkona, kun oli turvallisuusseminaari eduskunnan auditoriossa, kysyin poliisijohtaja Veijalaiselta käytännön tilannetta tältä osin. Hän sanoi, että poliisilla on valmiudet, mutta sosiaali- ja terveysministeriö ei ole antanut minkäänlaista ohjeistusta lääkäreille tämän asian noudattamisesta.

Arvoisa puhemies! Toivoisin todella, että hallitus ryhtyy näihin valmistelutoimiin siitä huolimatta, että liikennevaliokunta nyt teki päätöksen, että me ensi torstaina kuulemme vielä eri ministeriöiden edustajia tarkemmin niistä perusteista, minkä takia Suomi ei ole ryhtynyt direktiivin edellyttämiin toimiin.

Arvoisa puhemies! Pöydille on jaettu ed. Sepo Kanervan esittämä perustelulausuma, mutta kuulin äsken, että hän ei tule sitä esittämään. Mielestäni onkin hyvä, että tätä ei esitetä, koska tässä on oleellinen virhe eli yksi sana on täysin väärä ja virheellinen. Se koskee nimenomaan poikkeuslupia silloin, kun henkilö on täyttänyt 70 vuotta. Meidän lainsäädännössämme on mahdollista, että Ajoneuvohallintokeskus antaa poikkeuslupan 70 vuotta täyttäneille ammattiajajoukon haltijoille, mutta tätä poikkeuslupamahdollisuutta Ajoneuvohallintokeskus ei ole käyttänyt kuin muutaman kerran vuodessa.

Itse en tiedä perusteita, joilla ajoneuvohallintoyksikkö näitä on antanut. Muutaman kerran olen yrittänyt auttaa poikkeuslupan saamisessa, kun henkilö on ollut täysin terve. Tarkoitus oli ainoastaan se, että henkilö olisi saanut siirtää esimerkiksi linja-autoa pesupaikalta talliin yleisen tien kautta. Haettiin rajoitettua poikkeuslu-

paa, mutta tähän ei ministeriön taholta suostuttu.

Minusta tuntuu aika omituiselta, että henkilö 69-vuotiaana muutamaa päivää ennen kuin täyttää 70 vuotta voi aivan normaalisti olla ammatti-liikenteessä ja kuljettaa henkilöitä tai tavaroita, mutta seuraavana päivänä se kielletään totaalisti. Mielestäni olisi järkevää, että myös liikenneministeriössä ja lähinnä Ajoneuvohallintokeskuksessa pohdittaisiin, mitä poikkeuslupasäännöksellä tarkoitetaan. Mielestäni rajoitettuna lupa voitaisiin myöntää mutta ei tavarana eikä henkilöiden kuljetukseen.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Puuttuisin pelkäästään lausumaan, jossa kiinnitetään huomiota tietosuoja-asiaan. Olen jo aikaisemmin 35 vuoden aikana virassani törmännyt aivan järjettömiin tietosuojapykäliin. Erilaiset virastot ja laitokset keräävät tietoa valtavat määrät hyvin tiedostoihin mutta eivät voi niitä keskenään käyttää. Ne eivät voi käyttää silloinkaan keskenään niitä, kun se olisi asianomaisen henkilön omaksi eduksi. Nyt kun tässä edellytetään sitä, että ryhdytään toimiin, jotta lääkäri saa ilmoittaa sellaisesta sairaudesta, joka on haitaksi liikenteessä, tämä on aivan erinomaisen hyvään suuntaan menevä aloite ja päätös. Samoin pitäisi, kun aselakia käsitellään aikanaan, siellä myös olla samanlainen edellytys. Ehkä nyt tietosuojavaltuutetun vaihtaminen on edistynyt oikeaan suuntaan tapahtuvaa kehitystä tässäkin asiassa.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Myllyniemi totesi, että asianomaisen omaksi hyödyksikään ei voida käyttää salassa pidettäviä tietoja. Tässä on pakko oikaista, että ei meillä lainsäädäntö nyt sentään sellainen ole. Asianomaisen omalla suostumuksella voidaan aina käyttää hänen hyödykseen näitä tietoja ja myös suuressa osassa tapauksia pelkän oletetun suostumuksen varassa.

Ed. Myllyniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä juupas — eipäs-väitteleä ei ruveta käymään, mutta minä olen kohdannut sellaisia tapauksia, että erityisesti pitää saada kirjallinen suostumus tai ei voida tietoja käyttää, kun henkilö saattaa olla sellaisessa kunnossa, että häneltä ei saa sitä suostumusta eikä saada omaisilta siihen hätään allekirjoitusta. Tämä on ihan totista elämää ollut tähän saakka.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Jos tarkastellaan lääkärin velvollisuutta ilmoittaa ajotaitoa ja -kykyä koskevasta haitasta noin yleisiä taustoja vasten, se on aika vaikea kysymys. On yleensä lähdetty siitä, että lääkärillä on vaittolo-velvollisuus. Jos esimerkiksi joku syöllistyy rikokseen ja loukkaa itsensä niin pahasti, että hänen on käännyttävä lääkärin puoleen, ei lääkärillä ole mitään velvollisuutta eikä kai oikeutakaan ilmoittaa siitä poliisille, mikä olisi monta kertaa varmasti selvittänyt aika näppärästi jonkin rikoksen. Kysymys on siitä, että ihmiselle on katsottava pelkäämättä kiinni joutumisen riskiä mahdollisuus ottaa, kun on kysymys omasta hengestä tai muuta, yhteyttä lääkäriin. Jos nyt sitten tässä tapauksessa joku henkilö arvaa, että hänellä saattaa olla tällainen haaita ja hän kuitenkin tarvitsisi lääkärin apua, siinä joutuu punnitsemaan, meneekö lääkäriin, jos pelkää, että joutuu mahdollisesti ajokieltoon saman tien, kun saa apua tarkoittamaansa vammaan. Ei tämä ole mikään yksinkertainen asia. Siinä on pitkässä juoksussa, kun katselen historiallista ja käytännön taustaa vasten tätä asiaa, aikamoisia vaikeuksia.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Itse puuttun myös alkoholismien seurantaan, kun ed. Vistbacka kyseli, onko se millään lailla mahdollista. Itse asiassa alkoholismien seurantahan on esimerkiksi työterveyslääkärin arkipäivää, ja hyvällä seurannalla ja tietyillä verikokeilla on mahdollista melko luotettavasti seurata henkilön alkoholin käyttöä ja selvittää sitä myös takautuvasti. Mielestäni se olisi varsin aiheellista etenkin tässä yhteydessä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Alkoholismihan on tavallisimpia ja selkeimpiä liikenneturvallisuutta heikentäviä sairauksia, ja nykyisin ajokykyseulontajärjestelmä ei juuri millään lailla pysty tätä selvittämään. Esimerkiksi jos henkilö menettää rattijuoppouden takia ajokorttinsa ja joutuu hankkimaan uuden lääkärinlausunnon, kaavakkeessa ei edes kysytä päihteiden käytöstä, saati että siinä velvoitettaisiin ottamaan gamma-gt-tutkimusta, mikä mielestäni etenkin tässä yhteydessä olisi varsin aiheellista. Sen vuoksi toivon todella, että valiokunta paneutuisi huolellisesti tähän asiaan ja ryhtyisi asian vaatimiin muutoksiin.

Ed. Mähönen: Arvoisa puhemies! Ed. Vistbacka otti 70-vuotiaan ajoluvan pois ottamisen esille. Sehän on ollut useissa istunnoissa aiemminkin. Tietysti näin on, että monet ihmiset

ovat vielä aika kovassa kunnossa siinä vaiheessa ja varmasti jopa pystyvät ajamaan autoa hyvinkin vaativissa olosuhteissa, mutta mielestäni lakiin jäävä aina-sana ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että jos kerran lääkärintarkastuksessa todetaan, että kaveri on ajokunnossa, ja tällaiset poikkeusluvut voidaan tätä kautta myöntää, ongelma hoituu tätä kautta ilman, että laista poistetaan aina-sana.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olin pyytänyt vastauspuheenvuoron, mutta kun en sitä saanut, käytän tavallisen puheenvuoron.

Totean ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta, että lääkäreille opetetaan nykyään sillä tavalla, että heillä ei tietenkään ole mitään velvollisuutta ilmiantaa henkilöä, joka tulee vastaanotolle esimerkiksi alkoholin vaikutuksen alaisena. Mutta heillä on toisaalta velvollisuus suorittaa intressivertailua ja he voivat kertoa potilaalle, että jos aiotte täältä edelleen lähteä autolla, minä soitan poliisille. Samoin on velvollisuus mielestäni menetellä siten, että kerrotaan asianomaiselle, että hän ei ole ajokunnossa, jos on jokin muu syy, minkä vuoksi asianomainen ei ole ajokunnossa. Lääkäri voi silloin sanoa asianomaiselle, että jos te täältä nyt lähдете, minä soitan kansalaisena poliisille.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Vastalauseessa on aina-sana poistettu, ja olen vastalauseen mukana. Aina-sana on monelle virkamiehelle niin vaarallinen sana, että sitten päätös on aina sen mukainen. Tulkintaa pitää olla.

Mitä 70 vuoden ikärajaan muuten tulee, niin minun mielestäni se on hyvin hoidettavissa lääkärintarkastuksella ja uudelle ajokokeella. Siinä katsastusmies pystyy katsomaan, onko henkilö kykenevä toimimaan, ja tällä tavalla voitaisiin antaa lupa jatkaa. Minusta tämä on ihan vain käytännössä hoidettava asia.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Olen myös sitä mieltä, että 70-vuotiaissa on niin monen kuntoisia ammattitaitoisia autoilijoita muun muassa, niin kuin muutenkin ihmisten kunto vaihtelee, että heistä monet voivat todellakin ajaa autoa siinä iässä. Kun tavallisesti kuitenkin iän myötä on tullut puutteita, mielestäni on oikein edellyttää, että lääkärintarkastus toteaa ajokunnon siinä iässä. Nyt on monenlaista tulkintaa ollut lakiesityksestä, ja minä pitäydyn siihen tulkintaan, että aina-sana ei estä lääkärintarkastuksella annettua poikkeuslupaa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Elämäni lyhyin puheenvuoro: Tarkoitin aivan eri asiaa, ed. Kokkonen, kuin pääsitte käsitykseen, mutta ehkä vika oli ilmaisussani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys luotsauslaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 144/1997 vp

Liikennevaliokunnan mietintö 13/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys valtion lyhyiden palvelussuhteiden eläketurvaa koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 219/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 24/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys 175/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 25/1997 vp

Lakialoite 57/1996 vp, 64, 107/1997 vp

Toivomusaloite 268, 282/1995 vp, 201/1996 vp, 261/1997 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päättään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Sairastaminen on Suomessa kallista, sen tietävät kaikki. Lääkkeiden hinnat ovat meillä korkeammat kuin monissa muissa maissa, ja nyt käsittelyssä oleva laki ei tuo tilanteeseen parannusta. Päinvastoin lakiuudistus heikentää niiden henkilöiden asemaa, jotka tarvitsevat sairautensa hoitoon kalliita ja usein uudistuvia täsmälääkkeitä.

Aikaisemmin potilas, jolle määrättiin uutta lääkettä, sai lääkkeensä 75:n tai 100 prosentin korvauksella jo puolen vuoden kuluttua. Lakimuutoksen jälkeen aika pitenee käytännössä kahteen vuoteen. Tuntuu jo teoriassakin lähes mahdottomalta, mistä pienituloinen eläkeläinen tai työtön saa hankittua omarahoituksen kalliisiin lääkkeisiinsä, kun Kelan korvausmenettely kestää useita viikkoja ja vuosittaisen omavastuun yläraja on varsin korkea.

Aikaisemmin, kun korvauksen sai käteisenä Kelan toimiston luukulta, saattoi selvitä muuttaman tunnin sijoituksella, mutta esimerkiksi vuokranmaksuun ei voi saada 3–5 viikon lykäystä lääkkeiden oston takia. Hallituksessa tulisi ottaa pienituloisten sairauden ongelma tosisaan ja seurata tilannetta, johtaako se siihen, että köyhillä ei ole enää varaa hankkia itselleen asianmukaista ja ajan tasalla olevaa lääkitystä.

Keliaakikkojen erityisruokavalio maksaa kuukaudessa ainakin 500–600 markkaa enemmän kuin tavallisen, normaalia ruokaa syö-

mään pystyvän henkilön. Erityisruokavalio on käytännössä pakollinen, sillä ilman sitä keliakikon kunto huononee nopeasti ja esimerkiksi suolistosyövän riski kasvaa tuntuvasti. On siis pakko olla varaa gluteenittomaan ruokaan. Suomessa on jo toistakymmentä vuotta useiden eri toimikuntien ja työryhmien voimin pohdittu, kuinka voitaisiin parhaiten järjestää keliakikkojen erityisruokavalion kustannusten korvaaminen, onhan se kuin lääkekustannusta tälle ihmisryhmälle.

Arvoisa puhemies! Asian toisessa käsittelyssä lääkäriedustajat kinastelivat ehkä aavistuksen verran näistä asioista. Mielestäni eräs lääkäriedustaja totesi, että tämä ruoka on kuin lääkettä näille henkilöille.

Asiassa ei ole kuitenkaan päästy käytännössä mihinkään järkevään lopputulokseen. Ainoa keino saada korvausta on vammaistukijärjestelmä. Sen ongelmana on eri kuntien varsin paljon toisistaan poikkeava suhtautuminen vammaistukimäärärahoihin, jolloin keliakikot voivat joutua keskenään hyvinkin eriarvoiseen asemaan riippuen heidän paikkakuntansa linjasta vammaistukimäärärahoihin. Tästä on lukuisia esimerkkejä eri puolilta Suomea. Järjestelmä on myös hidas ja jäykkä.

Keliakikot ovat itse toistuvasti vaatineet erityisruokavalion mukaan ottamista esimerkiksi Kelan korvausjärjestelmän piiriin. Tämän käytännön toteuttamiseen olisi monia eri vaihtoehtoja kuukausittaisen hoitotuen tyyppisen säännöllisen rahan kuin myös lääkekorvausjärjestelmän kaltaisen mallin välillä. Pääasia kuitenkin olisi, että tässä asiassa jotain tehtäisiin ja nopeasti. Keliakiaa sairastavien määrä kasvaa jatkuvasti ja vallitseva ongelma pahenee koko ajan. Onko tämä juuri syynä hallituksen hidastelu- ja mitään tekemättömyyslinjalle?

Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

”Hyväksyessään sairausvakuutuslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan erityiskorvattaviksi lääkkeiksi ottamisen määräajan pidentämisen haittavaikutuksia erityisesti vähävaraisten kansalaisten osalta ja ryhtyvän välittömästi toimiin, mikäli ongelmia havaitaan, sekä edellyttää hallituksen valmistelevan pikaisesti ehdotuksen siitä, kuinka keliakiaa sairastavien sairautensa hoidossa välttämättömän gluteenittoman ruokavalion erityiskustannukset korvataan keliakikoille nykyistä vammaistukijärjestelmää aukottomammin, tehokkaammin ja tasapuolisemmin.”

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Vistbacka nosti puheenvuorosaan esiin erittäin tärkeän asian, keliakiakysymyksen. Nythän on todella niin, kuten hänkin sanoi, että vammaistukilain mukaan korvausta vielä jossain kunnissa maksetaan, mutta taloudellisten vaikeuksien myötä kunnat ovat hyvin määrätietoisesti tukea vähentäneet, ja tietääkseni enää hyvin harvassa kunnassa tätä maksetaan.

Olen asiasta kysynyt joskus kyselytunnilla ja muistini mukaan myös kirjallisesti ja saanut ministeriltä vastauksen, että asia on tiedossa ja sitä jotenkin ministeriössä valmistellaan. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että asia venyy ja venyy ja kansalaiset tähän hyvin vaikeaan normaalin elämänsä lisäkustannukseen korvausta tarvitsisivat. Lapsillahan asia tunnustetaan. Pienille lapsille on mahdollisuus saada erikoistukea ja lasten paranemisen tai kehittymisen kannalta niin sanotusti normaaleja elintarvikkeita käyttäväksi se on tietenkin aivan välttämätöntä.

Rohkenisin myös toivoa, että asiassa edettäisiin, koska tämä on aika suuri ongelma yhteiskunnassamme.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Arvoisa puhemies! Keliakiapotilaiden asia on ollut useita kertoja esillä ministeriössä sekä kirjallisten kysymysten ja aivan niin kuin tuli esille myös suullisten kysymysten muodossa kyselytunnilla. Olen juuri pari viikkoa sitten viimeksi vastannut kysymykseen ja kertonut, missä vaiheessa tilanne on.

Asia ei ole ihan yksinkertaisesti ratkaistavissa, kun täytyy etsiä se oikeudenmukainen tapa asiaa lähestyä. Nyt on päädytty siihen, että vammaistyyryryhmä, jonka työ on vielä tällä hetkellä jatkolausunnoilla ja kesken, tulee ottamaan kantaa siihen, mikä olisi oikea tapa korvata keliakiapotilaiden ruokavalioista koituvia lisäkustannuksia. Asiassa on myös se puoli, että viime aikoina on lääketieteellisesti todettu, että kauravalmisteet sopivat keliakiapotilaille, ja voi olla, että asiassa löytyy joitakin uusiakin näkökulmia pikku hiljaa.

Mutta on selvää, että keliakiapotilaiden ruokavalio on kuukaudessa 300—500 markkaa kalliimpi kuin muitten ihmisten. Mutta on vielä muita sairauksia, joissa tarvitaan erityisruokavalioita, ja kaikki nämä asiat pitäisi saada oikeudenmukaisesti järjestettyä. Vammaistyyryryhmän työn yhteydessä asiaan on todella paneuduttu ja se tulee kyllä esille ennemmin tai myöhemmin myös jonkinlaisina toimenpiteinä.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Vistbacka otti esiin hallituksen esityksestä niitä tärkeitä yksityiskohtia, joista keskusteltiin paljon valiokunnassa. Kiinnittän kuitenkin huomiota hänen lausumaehdotukseensa ja joudun toteamaan, että se on siinä määrin epätasällinen, että oikeastaan pitäisi varoa kenenkään äänestämästä sen puolesta. Hän puhuu vammaistukijärjestelmästä, joka minusta viittaa enemmänkin nyt olemassa olevaan Kelan tukijärjestelmään kuin siihen vammaispalvelulakiin, jonka perusteella kunnissa on tänäkin päivänä voitu maksaa keliakiaa sairastavien ihmisten ylimääräisiä ruokamenoja.

Myöskään, ollaksemme täsmällisiä, erityiskorvattavien lääkkeitten kohdalla kysymys ei ole määrärajan pidentämisestä vaan ylipäättään kahden vuoden määrärajan käyttöönotosta peruskorvattavuuden jälkeen. Näin ollen katson aiheelliseksi tässä vaiheessa kuitenkin todeta, että kun lausumaehdotuksia tehdään, olisi kauhean kivaa, kun kaverit voisivat luottaa siihen, että jos innostuu itse asiasta, kehtaisi heidän lausuman puolesta myös täällä äänestää.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voidaan tietysti keskustella, kuuluuko keliakian esille otto tämän lain yhteyteen. Suomessahan ruokavalio ei kuulu lääkikorvausten piiriin eikä siten Kelan korvattavaksi. Toisaalta keliakiassa ruokavalio on totta kai tärkeä osa hoitoa. Haluankin vain todeta sen, että on olemassa lukematon määrä muita sairauksia, joissa ruokavalio on tärkeä hoito tai hoidon osa, esimerkiksi diabetes ja monet monet muut sairaudet. Ehkä sen takia on luultavaa, ettei asiassa tässä yhteydessä ole edetty.

Ed. R ä s ä n e : Arvoisa puhemies! Keliakiapotilaiden heikko asema on varmasti tullut myös Keliakialiiton toiminnan ansiosta kaikkien edustajien tietoon. Monethan ovat kautta vuosien tehneet erilaisia lakialoitteita ja toivomusaloitteita sekä kirjallisia kysymyksiä aiheeseen liittyen.

Keliakia on sairaus, jonka ainoa hoito on kallos ruokavaliohoito. Keliakiapotilaiden asema on vielä heikompi kuin esimerkiksi diabeetikkojen, jotka voivat syödä melko tavanomaista ja huokeaa ruokaa. Mielestäni hallituksen olisi ollut varsin luontevaa kyllä tässä yhteydessä ottaa keliakikkojen asema myös huomioon. Varsinkin sellaiset perheet, joissa on useita keliakiapotilaita, joutuvat maksamaan varsin huomattavia ruokakustannuksia.

Ministeri Mönkäre viittasi työryhmään, joka selvittelee asiaa. Tiedämme, että tässä vuosien ajan erilaiset työryhmät ovat pohtineet kysymystä ilman tulosta ja sen vuoksi pelkään, löytyykö sieltäkään sellaista ratkaisua, joka todella helpottaa keliakiapotilaiden arkipäivää.

Kannatan ed. Vistbackan tekemää lausumahdotusta ja toivon, että mahdollisimman monet edustajat äänestävät sen puolesta, jotta tämä kysymys saataisiin vihdoin ratkaistua.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on erittäin urauurtava ja tärkeä. Se toteuttaa lääkekustannustyöryhmän ehdotuksia melko pitkälle. Tosin sen ehdotuksista joitakin on jäänyt ulkopuolelle ja aina joudutaan huomaamaan, että vielä pitää tehdä töitä, että saataisiin asiat semmoiseen malliin, että kaikenlaisia aukkoja voitaisiin poistaa.

Ehkä tärkeimmäksi keskustelunaiheeksi tämän hallituksen esityksen kohdalla todellakin ovat nousseet nämä kalliit lääkkeet, joista ed. Vistbackakin puhui. Tämän asian järjestäminen jää nyt toistaiseksi, niin voi sanoa myös valiokunnan jäsenten puolelta nähtynä, vähän kysymysmerkiksi, mistä syystä valiokunta onkin itse noston tältä kysymyksestä ponnien mietintönsä. Ponsi kuuluu seuraavasti: "Valiokunta edellyttää, että lääkkeiden erityiskorvattavuutta koskeva käytäntö ja kahden vuoden määräajasta poikkeamismahdollisuuksien harkinta muodostuu terveyden edistämisen kannalta riittävän joustavaksi."

Nimenomaan tällä ponnella — tämä on ainoa asia, minkä valiokunta tästä kokonaisuudesta nosti ponneksi — on haluttu todellakin turvata se seikka, että kohtuuttomuuksiin ei tässä asiassa mentäisi.

Tämän asian käsittelyn kestäessä, sillä välillä itse asiassa, kun tämä oli valiokunnassa ja nyt täällä suuressa salissa, olen kuullut semmoisenkin ilouutisen, että esimerkiksi alz-potilaat ovat saamassa kalliin lääkkeensä erityiskorvattavuuden piiriin 1.1.98. Tämä siis tarkoittaa, että koko ajan tällä kalliitten lääkkeitten rintamalla tapahtuu asioita. Minä uskoisin, että myös kansalaisten aktiivinen osallistuminen ja vaatimusten esittäminen tällä puolella ainakin pitää konsultit heränneinä, jos näin sanotaan, etteivät pääse ainaakaan nukkumaan, kun näissä asioissa tekevät päätöksiä.

Itselläni oli tämän hallituksen esityksen yhteydessä yksi lakialoite, jolla oli tekemistä muun muassa tämän kalliitten lääkkeitten kysymysten

kanssa. Hämmästelini kovasti sitä, että tällainen lääkekorvauslautakunta nimenomaan päättää tästä ensimmäisestä asteesta eli siitä, tuleeko myyntiluvan saanut lääke laisinkaan peruskorvattavaksi eli, suomeksi sanottuna, maksaako potilas siitä siis koko hinnan vai saako hän sen edes peruskorvattavana eli 50 prosentilla subventoituna. Siitä siis päättää lääkekorvauslautakunta ja tämä päätöksenteko on näiden kalliiden lääkkeittenkin erityiskorvattavuuden eräänlainen esiaste. Siinä mielessä lääkekorvauslautakunnan rooli on erittäin keskeinen, millä lailla tällainen kallis lääke etenee aina siihen saakka, että se saa erityiskorvattavuuden, josta kuitenkin päätöksen tekee valtioneuvosto eikä suinkaan enää tämä lautakunta.

Olisin nähnyt hyvin mieluusti, että lääkekorvauslautakunnan kokoonpanoa olisi muutettu tai laajennettu, niin kuin lakialoitteessani olen esittänyt. Olin ajatellut, että ennen kaikkea siihen olisi ollut tärkeää saada Suomen Kuntaliitto mukaan, koska lääkkeitten hinnoittelulla on ihan suoria vaikutuksia terveydenhuollon kokonaiskustannuksiin, joista hyvin suuresta osasta kunnat Suomessa myös joutuvat vastaamaan.

Toisaalta myös kuluttajat eli sairaat ihmiset itse ovat joutumassa maksamaan yhä suuremman osan lääkehoidostaan, josta syystä olin ehdottamassa Suomen Kuluttajaliiton mukaanottoa niin ikään lääkekorvauslautakuntaan.

Valiokuntakäsittelyssä myötätuntoa herätti ehdotuksen Suomen Kuntaliittoa koskeva osa ja se kiinnosti valiokuntaa siihen määrään saakka, että esityksestä päästiin pitämään arpajaiset. Eli kun toisessa käsittelyssä uusittiin äänestys, päästiin tasatulokseen, ja sitten arpaonni suosi hallituksen pohjaesitystä. Jos näin ei olisi tapahtunut, lakialoitteen se kohta olisi tullut täällä hyväksytyksi, jossa Kuntaliittokin olisi sen pöydän ääressä, jossa arvioidaan peruskorvattavuuden kohtuullisuutta. Nimittäin kaikki ne lääkkeet, joille lääkekorvauslautakunta myöntää peruskorvattavuuden, ovat saaneet myyntiluvan, useat jo paljon sitä ennen.

Kansalaisen on aika vaikea käsittää sitä — ja se koskee eritoten näitä ylenpalttisen kalliita lääkkeitä — että lääke, joka on jo saanut tässä maassa myyntiluvan, ei ole korvattavuuden piirissä, vaikka se saattaa olla hengenmenoa estävä taikka muuten erittäin tärkeä lääke jonkin sairauden torjumisessa tai hoitamisessa. Tällainen asetelma on todella heikosti kansalaisten hyväksyttävissä, että lääkkeitä saa kyllä myydä, mutta niitä ei korvata. Semmoinen perustelu,

että jokin lääke tullessaan markkinoille ei olisi varma lääke, heikottaa tietysti sairasta potilasta, pelkkä ajatuskin, koska me olemme luottaneet varmasti kaikki siihen, että kaikki lääkkeet, jotka ovat myyntiluvan saaneet, ovat sisäänajettuja lääkkeitä.

Tässä on nyt tietysti ongelma, joka on lähinnä tullut siitä, että myyntiluvan saavien lääkkeitten joukkoon pääsee ehkä lievemällä kriteerillä Euroopasta unionin alueelta tulvivia lääkkeitä. Tästä syytä sille puolelle asiasta ei kovin helposti voida mitään.

Arvoisa rouva puhemies! Toinen aihepiiri, josta haluaisin puhua, on se, että tämä esitys ei, ikävä kyllä, muuta lääkkeiden omavastuukäytäntöä eikä ylipäättäänkään tässä yhteydessä vielä päästy terveydenhuollon omavastuupuolelle kunnolla pureutumaan. Tiedän, että siitä on istunut työryhmä, ja sen tuloksia nautiskelemme toivon mukaan ensi tilassa. Ministeri valistaa toivottavasti ensi kevään aikana jo.

Omavastuupykälähän on hallituksen esityksessä auki. Minä olisin mielelläni nähnyt tässä yhteydessä muutettavaksi, jos markkamääriin ei olisi puututtukaan, kuitenkin sen, että omavastuukat on olisi voinut kerätä vähitellen, koska nyt tapahtuu esimerkiksi vanhoille, hyvin paljon sairastaville ihmisille niin, että vuoden ensimmäiset lääkkeet tammi- ja helmikuussa joutuu ostamaan täysin itse, kunnes omavastuu täyttyy. Tärkeä ruoka voi jäädä vähemmälle ja jopa vaikeuksia voi syntyä siitä, miten saa muut menonsa katetuiksi vuoden alkukuukausina. Eli tämmöinen asia kyllä pitäisi järjestää. Minä melkein väittäisin, että voisi olla mahdollista Kelan piirissä lähteä miettimään, alemman asteisin säännöksin kenties, tuollaisen mahdollisuuden käyttöön ottamista. Sehän on itse asiassa pelkkä järjestelykysymys.

Toinen asia on omavastuun kohtuullisuus. Vaikka pitäydyttäisiin lääkkeiden omavastuusakin, haluaisin heittää keskusteluun jo tässä vaiheessa sen, onko oikein, että omavastuu on kaikille kansalaisille sama tuloista täysin riippumatta. Jos ajatellaan tämänhetkistä omavastuusummaa ja verrataan sitä kansaneläkeläisen mahdollisuuksiin, tultaneen sellaiseen tulokseen, että kymmenisen prosenttia vuotuisista tuloista sellainen henkilö, joka on pelkällä kansaneläkkeellä, joutuu uhraamaan omavastuun aikaansaamiseksi.

Minusta on hyvä kysyä, voisiko näkökulma jatkossa olla, kun tähän joudutaan palaamaan, se että pyritäisiin samaan omavastuuprosenttiin

tuloista. Totta kai joku voi heittää takaisin, miksi tässä kahdenkertaista progressiota taas kerran toteuttaisiin, mutta kyllä ainakin näiden kaikkein pienituloisimpien kohdalla on näkyvillä, että omavastuu on suhteettoman suuri tuloihin nähden. Ongelma on nyt jo olemassa, että omavastuukatto on varsin raskas kestettävä pienituloisille.

Se tässä harmittaa, kun kuulin matkan varrella, että laajemman omavastuukat on yhteydessä, joka koskisi terveydenhuoltoa ja sosiaalihuoltoa laajemminkin, ei ole selvitetty yhdessä avo- ja laitoshoidon maksuja. Sitä pidän suurena vahinkona, koska tänä aikanahan hoito on vuorottelevaa eikä sairaan ihmisen kannalta ole erityisen ratkaisevaa, onko hän laitos- vai avohoidossa. Itse asiassa jos omavastuut ja maksut nähtäisiin enemmän yhdenvertaisesti, saataisiin enemmän liikkumatilaa järjestää hoito kulloinkin kaikkein tarkoituksenmukaisimmalla tavalla ja niin, että mikään hinnoittelu ei sitä säätele.

Arvoisa puhemies! Kuten tästä nyt huomaa, asia on laaja. Sanoinkin jossain yhteydessä, että jos tämä ei olisi budjettilaki, tässä olisi ollut varsin suuren messun aihe mielestäni eduskunnassa, koska nämähän ovat tavallisen kansalaisen kannalta mitä tärkeimpiä kysymyksiä. Usein kyllä harmittelee, että tulee budjettilakeina vähän turhan suuria lakeja, mutta tällä erää voimme kuitenkin olla tyytyväisiä siihen, että tämä kuuluu niihin budjettilakeihin, joiden kanssa kehtaa mennä kentälle.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Arvoisa puhemies! Muutama asia lääkekorvauskäytännöstä, joka on varmastikin hieman monimutkainen ja tavalliselle kansalaiselle käsittämätön. Siellä on yhtenä periaatteena kustannus — hyöty-suhde, jolla lääkekorvauslautakunta lääkkeitä käsittelee. Sen takia kaikki uusimman löydöt eivät heti saa korvattavuutta, koska halutaan nähdä, että lääkkeellä on myös vaikutusta niin paljon, että yhteiskunnan ja kansalaisten siihen panema rahallinen panostus on aiheellinen, ja siellä käytetään lääketieteellistä asiantuntemusta.

Toinen asia on se, että lääketehaat ovat viime aikoina jättäneet hakematta joillekin jo vakiintuneille lääkkeille korvattavuutta sen takia, että ne ovat halunneet nämä lääkkeet vapaasti hinnoiteltaviksi, koska lääkekorvauslautakunta on niiden mielestä vahvistanut liian matalan tukkuhinnan lääkkeelle, jolloin ne ovat luottaneet siihen, että asiakkaat tarvitsevat lääkettä ja käyttävät

sitä huolimatta siitä, että ei saa korvausta. Yksi esimerkki oli hormonikierukka, jolle valmistajatehdas ei hakenutkaan korvattavuutta vaan ajateli, että käyttäjäkunta on sen ikäistä ja niin varakasta, että ei korvattavuuden puutetta näe esteenä lääketuotteen käytölle.

Sitten omavastuista on syytä erästä asiaa korostaa: Tuntuu siltä, että eläkeväestön keskuuteen jäi muutama viikko sitten julkisuudessa esiintynyt 80 000 markan sv:n leikkaus elämään. Kun oli muutama uutinen, että lääkkeiden omavastuuta suunniteltaisiin nostettavaksi ostokerralta ja vuodessakin, nyt on todettava, että tätä ei ole tulossa; siitä on tullut nyt huomattavasti huomautuksia.

Se, että omavastuu täyttyy liian nopeasti ensimmäisen kuukauden aikana, on ryhmässä ”kalliit vakiintumattomat lääkkeet” mielestäni ollut yksi sellainen selvitettävä asia, miten tässä voidaan menetellä niin, ettei tule tällaista kynnystä, ettei pääse lääkkeeseen kiinni, kun pitää maksaa omavastuun verran heti ensimmäisenä kuukautena. Saamieni selvitysten mukaan on jo joustavaa käytäntöä apteekkien kanssa. Apteekit tässä asiassa ihan omaehtoisesti ovat lähteneet joustamaan.

Ruotsissa on portaittainen järjestelmä. Sitä yritettiin Suomeenkin edellisen eduskunnan aikana tietääkseni, eikä se mennyt täällä läpi.

Jos keliakiapotilaille yksiselitteisesti ruokavaliosta annettaisiin sv-korvaus, se ei johtaisi varmasti toivottuun lopputulokseen. Se pitäisi yllä erityisruokavalion korkeata hintaa. Nyt päinvastoin potilasyhdistykset ovat voineet vaikuttaa siihen, että elintarviketeollisuudessa näiden tuotteiden hintaa on pystytty alentamaan. Se on kyllä terveempi tapa lähestyä asiaa: Yhteiskunnan maksama korvaus ei tule suoraan ruoka-aineen hintaan.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ministeri Mönkäre aivan oikein sanoi, että kaikkiin lääkkeisiin ei edes haeta peruskorvattavuutta, olisin halunnut kuitenkin täydentää, että on sitten vähän vastakkaisiakin tapauksia ollut. Ne ehkä ovat näistä hälyttävimpiä. Tietooni on saatettu, että ainakin joskus on käynyt niin, että viranomaisten puolelta on kehoitettu siirtämään peruskorvattava lääke vapaasti hinnoiteltavaksi, jotta näin säästettäisiin lääkekorvausrahoja. Toivon mukaan tämä ei ole mikään yleinen käytäntö. Tiedänkin, että ei ole. On puhuttu yhdestä ainoasta lääkkeestä. Toivon, että asia

pannaan suurella huoneentaululle, että tällainen tilanne ei toistu.

Tässä uudistamistyössä muutenkin tietysti vähän vaivaa se, että tämä on tällainen varolaki, jotta lääkekorvaukset eivät nousisi kovin paljon. Mutta samanaikaisesti se on varotoimi siinä, etteivät myöskään lääkekustannukset nousisi liian paljon.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tosiasian on, että lääkekustannukset ja lääkkeiden hinnat ovat maassamme nousseet vuosi vuodelta. Ne ovat nousseet ehkä eniten koko Länsi-Euroopassa. On ymmärrettävää, että tämän takia etsitään keinoja lääkekustannusten kurissa pitämiseksi. Hallituksen esitys on mielestäni nähtävä yhtenä keinona.

Ongelmakohtahan tässä on se, että on selvä viive ottaa erityiskorvausten piiriin uusi lääke pääsääntöisesti vasta kahden vuoden kokeiluajan jälkeen. Tämä viive voi olla jonkin uuden ja tehokkaan lääkkeen kohdalla epäviisas. Sairauksien hoidon kannaltahan on tärkeää, että asiaa katsotaan kokonaisvaltaisesti ja otetaan huomioon hoitojen kokonaistaloudelliset vaikutukset. Mikä lääkkeissä säästetään, voidaan muussa hoidossa aivan hyvin menettää. Toisaalta on hyvä, että lakiin jää edellä mainitusta säädöksestä mahdollisuus tehdä poikkeus, kun sellaisen tarve tulee selkeästi esiin.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Todella niin kuin ministeri Mönkäre totesi, mistään yksinkertaisesta asiasta ei ole kysymys. Kaiken kaikkiaan tämä lääkeongelma, siis lääkkeen hinta — mitä se maksaa potilaille, mitä kustannuksia se tulee Kelalle tuomaan — on erittäin suuri. Kela maksaa vuosittain jatkuvasti enemmän korvauksia, mutta potilaat maksavat myös vuosittain lääkkeistään yhä enemmän. Joku joka tapauksessa koko ajan hyötyy entistä enemmän.

Onko sitten niin, että lääketeollisuus olisi jokin mörkö? Niin ei varmaan sinänsä ole. Sehän tekee tutkimusta. Suomalainen lääketeollisuus on kehittänyt jopa pari uutta molekyyliä maailmanmarkkinoille myös. Tälle kaikelle tutkimustyölle on syytä tietysti toivottaa onnea. Mutta kun lääke lähtee tehtaalta, sen hinta on 100. Potilas ostaa sen 170:llä, eli aikamoinen hinnannousu siinä tapahtuu. Sen analysointi tietysti olisi erittäin tärkeätä, miksi näin on.

Myös ed. Ihamäki kiinnitti huomiota siihen, että lääkkeiden eteneminen erityiskorvattavuuden piiriin on laitettu ehdolliseksi eli on tällainen

kahden vuoden määräaika. Lääkäriin työn ja potilaankin näkökulmasta on syytä hiukan tähän asiaan puuttua nimenomaan siltä kannalta, pystyykö potilas käyttämään lääkettä tehokkaasti, tarkoitan nimenomaan niin, että hän voi myös ostaa sen apteekista. Se vaatii erityiskorvattavuutta varsin usein johtuen lääkkeen hinnan suuruudesta. Näin ollen erityiskorvattavuus olisi tarpeen.

Jos on kahden vuoden viive, ensinnäkin se tietysti hidastaa lääkkeen käyttöä ja yleensäkin sitä, että lääke tulisi todella asianmukaisesti korvattavaksi. Tämä kohta on ehkä hidastamassa myös potilaan hoidon kehittämistä. Lääkekustannukset tulevat maksettaviksi jollakin muulla tavalla, esimerkiksi hoitopäivämaksuina, sairaalamaksuina jne. Alzheimer on tästä osuva esimerkki. Alzheimer-lääkitys, mikä nykyään on käytössä, aiheuttaa ehkä 1 000 markan kustannukset kuukaudessa, mutta vuodepaikkamaksu on varsin korkea sekin, kun potilas joutuu laitoshoidon.

Mitä tulee yleensä lääkkeiden korvattavuuteen, on varsin paljon, yhä enemmän, sellaisia lääkkeitä, jotka käytännössä ovat korvauksen ulkopuolella. Yllättävästi muun muassa vatsahaavalääkkeet, mahalaukun limakalvon tulehduslääkkeet ja ruokatorven kroonisen tulehduksen lääkkeet jäävät korvattavuuden ulkopuolelle, jos niitä ostaa vapaasti ilman reseptiä pieninä pakkauskokoina, näistä ei potilas saa korvausta. Tämä on käytäntö, siis se, että yhä usein potilas itse joutuu maksamaan koko kalliin lääkkeen hinnan. Ongelma on myös korkeissa hinnoissa, jotka tulevat potilaan maksettaviksi. Mainitun tyyppisissä, mahalaukun hapon määrää rajoittavissa lääkkeissä hinta on korkea, ja kuitenkin niitä lääkkeitä pitäisi syödä, jotta mahahaava ei johtaisi mahalaukun pahanlaatuisen kasvaimen. Näin ollen tosiasia näiden lääkkeiden tulisi kuulua erityiskorvattavien piiriin, missä ne siis eivät ole.

Potilaat myös päivittäin säästävät lääkkeiden käytössä, koska ne ovat niin kalliita jne. Siis tämä on todella ongelma. Se on aivan hoidon kannalta ongelma ja uskon, että sosiaali- ja terveysministeriössä on myös ammattitaitoa tämä ongelma tunnistaa. Näin uskon asian olevan. Se, milloin me pääsemme tässä asiassa eteenpäin, potilaan kannalta parempaan tilanteeseen todella merkittävien askelin, on toinen kysymys.

Niin kuin ed. Räsänen totesi, keliakia-asiastakin on tehty vuosien aikana lakialoitteita, niin tälläkin kertaa. Lakialoite n:o 64/97 on tämän

tyyppinen lakialoite keliakian ottamiseksi mukaan sairausvakuutuskorvauksen piiriin gluteenittoman ruokavalion ylimääräisten kustannusten korvaamiseksi, jonka olen jättänyt ja joka on ilmeisesti myös käsitelty valiokunnassa. Keliakia-asiassa ei nyt päästy eteenpäin, mutta mielestäni on kuitenkin niin, että keliakia sairautena poikkeaa kyllä muista sen tyyppisistä sairauksista, jotka vaativat yleensä ottaen dieettiä, siinä, että nimenomaan väärä ruokavalio aiheuttaa sairastumisen eli tulehduksen ohutsuolen limakalvon pinnalla, ja tulehdus johtaa sitten itse sairauteen. Tämä on lääketieteellisesti rajatapaus ja mielestäni se kuuluisi enemmänkin lääkkeiden puolelle sen sijaan, että kysymyksessä olisi vamma ja asiaa pitäisi muun lainsäädännön yhteydessä tarkastella.

Toivoo sopii, että tulee aika, jolloin keliakia pystytään ottamaan aidosti lääketieteellisenä ongelmana ja sen parantamiskeinot myös mukaan sairausvakuutuksen piiriin.

Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre viittasi vaaralliseen tilanteeseen, mikä tulee, jos lääketehtaat eivät itse halua asettaa valmistettaan mukaan sairausvakuutuslain mahdollistamaan korvausmenettelyyn. Silloinhan maksajaksi jää potilas ja tämä tie on todellakin ongelmallinen. On hyvin tärkeätä, että siihen kiinnitetään valtakunnallisesti huomiota.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on se ongelma, joka ei tullut kyllä vielä ed. Tiusasenaan puheenvuorossa esille, että aina lopullinen maksaja ei ole kuitenkaan potilas itse, ei niidenkään lääkkeiden kohdalla, joista korvausta ei Kelan puolelta makseta, vaan tuommoisessa vakavassa tilanteessa potilas luonnollisesti yrittää kääntyä esimerkiksi kuntansa sosiaalilautakunnan puoleen ja yrittää sieltä toimeentulotuen kautta saada lääkkeensä korvatuiksi. Laki ja valtioneuvoston päätökset eivät aseta tällaiselle menettelylle tänä päivänä eivätkä tulevaisuudessakaan estettä toivon mukaan, mutta huolta kyllä kannattaa kantaa siitä, että päätöksenteko ja arviointi näin siirtyy terveydenhuollon osaajilta sosiaaliluukulle. Kyllä monet sosiaalityöntekijät ovat onnettomassa tilanteessa, kun he joutuvat umpisairasta ihmistä arvioimaan, tulisiko lääkekulut maksaa viimesijaisen tuen puolella. Tämäkin pitää tietää ja tiedostaa uudessa lääkekorvauslautakunnassa ja tämän johdosta tarpeelliset poikkeamat kahden vuoden odotus- tai määräajassa täytyy ottaa ihan todesta.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Kun katsotaan, mitä on tapahtunut korvauksien osalta 90-luvun alusta, niin on valtava määrä jäänyt pois reseptilääkkeistä, joita ei korvata. En tiedä tarkkaa lukumäärää, mutta sehän vaikuttaa ainakin köyhimpien ihmisten asemaan heikentävästi, kun tässä on 3 100 markan vuotuinen omavastuuraja. Sen lisäksi nämä ihmiset joutuvat hankkimaan pakollisia lääkkeitä, jotka kuuluvat heidän sairautensa hoitoon ja kohtuullisen terveyden ylläpitämiseen joka tapauksessa. Siinä mielessä 3 100 markan rajaa olisi silloin pitänyt jopa pudottaa. Nyt tiedän kyllä mikä on tämän hetken tilanne taloudellisessa mielessä. Se on hankala monessakin mielessä, mutta köyhimmät ihmiset joutuvat aika tiukoille näiden kustannusten osalta. Oikeastaan ed. Vehkaoja osin puuttui tähän asiaan todetessaan, että sehän tarkoittaa sitä, että nämä ihmiset joutuvat hakemaan harkinnanvaraista tukea monessa tapauksessa, koska lääkkeet on hankittava ja jostakinhan rahat on saatava, jos aikoo itsensä hoitaa.

Keliakiakysymyksestä olen itsekin tehnyt toivomusaloitteen. Siinä ei ole kysymys sairaudesta vaan vammaisuudesta. Itse en ole lääkäri, mutta mitä ihan läheisten ihmisten osalta tiedän, niin minusta se on sairaus. Ei se vammaisuutta ole missään tapauksessa ja siksi se kuuluisi kyllä sairausvakuutuslain perusteellakin korvattavaksi jossakin mielessä. Odotin kyllä, että kun jokin työryhmä teki työtäkkin, se olisi tänne kantautunut, mutta ei näköjään vain ole tullut esitystä. Toivon mukaan tämäkin saataisiin kuntoon, tulipa se sitten minkä lain kautta hyvänsä.

Ed. Rehnen: Arvoisa puhemies! Keliakiapotilaiden ruokavaliota koskevaan keskusteluun haluan tuoda erään tuntemani edesmenneen kansaneläkeläisen terveiset. Hän sanoi käytännön arjen kokemuksen perusteella, että kansaneläkkeen varassa elävällä ei ollut varaa kalliiseen dieettiruokaan. Sen arvasi sitten, mikä seuraus siitä hänen sairautelleen oli tai vammaisuudelleen, jos näin halutaan sanoa.

Jos näiden ruokien hinta on saatu alas vuoden sisällä, hyvä on, mutta en kuitenkaan usko, että muutos olisi riittävä. Siksi toivon, että löydämme jonkin järkevän tavan hoitaa keliakiapotilaille hinnanerotuksen korvauksen heidän tarvitsemastaan kalliimmasta ruoasta.

Ed. Tiisanen: Arvoisa puhemies! Vielä ed. Vehkaojan kommenttiin haluaisin todeta, että arkielämässä kuitenkin joudutaan joka päi-

vä kohtaamaan niitä tilanteita, että potilaat jättävät lääkkeet hakematta tai että potilaat eivät ota lääkettä taloudellisista syistä niin paljon kuin pitäisi ottaa ilman, että hakeutuvat sosiaalitoimiston asiakkaisiksi. Tämä on peruslähtökohta ja perustilanne. Tietysti se tulee esiin vielä Tallinnan matkailuna jne., että käydään hakemassa muualta halvempia lääkkeitä, jolloin myös lääkkeiden käyttö ja kontrolli on huomattavasti huonompaa kuin jos ne olisivat haettavissa kohtuulliseen hintaan suomalaisesta apteekista. Tämä on siis jokapäiväinen ongelma, jossa potilas on pääkärsijä. Kansaneläkeläinen ei yleensä lähde hakemaan apua sosiaalivirastosta itselleen ajatellen gluteenitonta ruokavaliota tai muita lääkkeitä. Jotkut menevät ja tällöin vastuu siirtyy ikään kuin kunnalle. Sekin on parempi tilanne kuin ensin mainittu vaihtoehto.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Haluan vielä puuttua kahden vuoden seuranta-aikaan, joka ei välttämättä todellakaan lopulta tuo kokonaissäästöä, jos esimerkiksi potilas joutuu kalliisiin kuntoutus- tai sairaalahoitoihin lääkkeen puuttuessa. Lääkehoitojen kehittäminen etenee nopeasti ja varsinkin kansanterveydellisesti merkittävien sairauksien kohdalla saatetaan menettää monia sairaalahoitopäiväkustannussäästöjä sen vuoksi, etteivät lääkekorvaukset ole asiallisella tasolla. Tiedämme sen, jos ajattelemme vaikka Alzheimerin tautia ja Parkinsonin tautia, miten yhden sairaalahoitopäivän säästämällä voidaan jo pitkälti kartuttaa lääkekustannuksia.

Toinen seikka on tietysti järjestelmän inhimillinen puoli, joka on huomioitu ed. Vistbackan tekemän ponnien alkuosassa.

Ed. Tiisanen: Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti: Asia, joka ei ole tullut keskustelussa esille, on se, että yli 65-vuotiaiden ihmisten leikattu indeksi, joka on matalampi kuin muun väestön indeksi, ei tunnista kyllin mielestäni ikääntyneiden ihmisten taloudellisia menoja. Tämä on asia, joka liittyy usein nimenomaan sairaanhoidon ja lääkkeiden hintaan. Tämä on mielestäni tärkeätä huomioida ja se on paine siihen, että leikattu indeksi suoritettaisiin.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tähän asiaan tietysti liittyy sekin, miten nämä systeemit rahoitetaan, jos saadaan etuisuuksia aina paremmiksi. Ennen kaikkea sosiaalisen näkökulman näissä asioissa pitää aina olla lähtökohtana. Rahoituspuolta ajatellen, joka ei suo-

raan tähän liity, on tietysti merkittävää, millä tavalla yksityinen ja julkinen terveydenhoito käyttäytyy. Minusta pitäisi lähteä jatkossa miettimään sitä, onko Kelan pakko korvata esimerkiksi yksityisiä lääkäripalveluita. Maksakoon jokainen ne kokonaan itse. Terveyskeskuspalvelut ovat tavallaan köyhempien ihmisten palvelupisteitä, joissa pitää olla tosin pätevät lääkärit.

Edustajat Mikkola ja R. Korhonen merkitään läsnä oleviksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Räsänen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään sairausvakuutuslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan erityiskorvattaviksi lääkkeiksi ottamisen määrääjän pidentämisen haittavaikutuksia erityisesti vähävaraisten kansalaisten osalta ja ryhtyvän välittömästi toimiin, mikäli ongelmia havaitaan, sekä edellyttää hallituksen valmistelevan pikaisesti ehdotuksen siitä, kuinka keliakiaa sairastavien sairautensa hoidossa välttämättömän gluteenittoman ruokavalion erityiskustannukset korvataan keliakikoille nykyistä vammaistukijärjestelmää aukottomammin, tehokkammin ja tasapuolisemmin.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevässä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Nyt päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 61. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 151, 224/1997 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 26/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esityksiin n:ot 151 ja 224 pohjautuva lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1998, vuodelta 1998 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 150/1997 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 27/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys kiinteistörahastolaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 77/1997 vp

Talousvaliokunnan mietintö 31/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laiksi Kurjenrahkan kansallispuistosta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 204/1997 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö 12/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on todettu moneen kertaan hyväksi. Haluaisin vielä kolmannessakin käsittelyssä todeta, että ympäristövaliokunta yksimielisesti toteaa, että huolimatta siitä, että kansallispuistotoimikunnan mietinnön mukaiset hankkeet on nyt saatu loppuun, kansallispuistojen kehittämistä ei pidä lopettaa, vaan uusia kansallispuistoja tarvitaan maahamme, nimenomaan maan eteläisempään osaan, Etelä-Suomeen. Tällainen yksi mahdollisuus, arvoisa puhemies, on Valkealan Repovesi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys kirjanpitolaiksi ja laeiksi osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun ja osuuskuntalain 79 c §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 173/1997 vp

Talousvaliokunnan mietintö 32/1997 vp

Lakialoite 39/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 32. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Olemme juuri käyneet lähes tunnin kestäneen keskustelun keliakiasta, josta käytiin melkein saman mittainen keskustelu myös lakiesityksen toisessa käsittelyssä, enkä muistakaan, mitä tapahtui lähete-keskustelussa ja ensimmäisessä käsittelyssä. Odotan nyt kiinnostuneena, millainen keskustelu syntyy kirjanpitolaista, joka välittömästi koskee vielä useampia kansalaisia kuin keliakia ja jonka heijastusvaikutukset kaikkialle yhteiskuntaan ovat vieläkin laajemmat kuin keliakian.

Hallitus ja kauppa- ja teollisuusministeriö ruhjovat röyhkeästi talouskehityksen kannalta keskeisen tärkeiden pienyritysten kohtuulliset tarpeet tässä lakiesityksessä. Se on vastoin tervettä talonpoikaisjärkeä. Se on typerää elinkeinopolitiikkaa ja kaiken kukkuraksi se on myös vastoin EU:n linjauksia.

Unionin teollisuusministerineuvostossa käsiteltiin viime kuussa komission suositusta aloittavien yritysten toimintaedellytysten parantamisesta. Suosituksessa todettiin, että viime vuosikymmeninä on otettu käyttöön lukuisia sääntöjä, jotka hallinnollisiin muodollisuuksiin yhdistettyinä ja kasautuessaan vaikuttavat haitallisesti yritysten jokapäiväiseen toimintaan ja kilpailukykyyn.

Pienet yritykset kärsivät suhteessa enemmän kuin suuryritykset, sillä niillä ei välttämättä ole käytössään tarvittavia henkilöllisiä ja taloudellisia voimavaroja vaikeuksien voittamiseksi. Tällä perusteella komissio kehottaa jäsenmaita ryhtymään asianmukaisiin toimiin niiden omien hallinnollisten, lainsäädännöllisten ja verotuksellisten järjestelmien uudistamiseksi, yksinkertaistamiseksi ja ajantasaistamiseksi. — Tämä ei siis ollut nuorsuomalaista propagandaa, vaan EU:n komission tekstiä.

Nuorsuomalaisten tekemä hallituksen lakiesityksen rinnakkaisaloite pienyritysten kirjanpito-menettelystä on komission linjauksen mukainen. Hallituksen esitys ja ministeriön kuivan narisevaa juristeriaa tihkuvat kommentit aloitteestamme ovat jyrkässä ristiriidassa komission linjausten kanssa.

Luxemburgin työllisyyshuippukokouksen puheenjohtajan päätelmissä todetaan, että jäsenvaltiot tulevat pyrkimään merkitsevästi vähentämään yritysten, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten yleiskustannuksia ja hallinnollisia rasitteita. Mutta meidän työllisyshallituksemme tekee täsmälleen päin vastoin, mitä unionin hallituksen päämiehet suosittelevat ja mitä siis pääministeri Lipponenkin on ollut mukana suosittelemassa.

Ministeriö tyrmää nuorsuomalaisten aloitteen sillä perusteella, että aloitteen esitykset ovat ristiriidassa EU:n kirjanpitodirektiivien kanssa. Ministeriö kuitenkin ohittaa EU:n neljännen kirjanpitodirektiivin johdannossa olevan säännöksen, koska sen ohittaminen sattuu sopimaan ministeriölle. Johdannossa sanotaan, että eräitä taloudellisesti tai yhteiskunnallisesti vähämerkityksisiä yhtiöitä koskevia poikkeuksia voidaan kuitenkin myöntää. Tämä tekstikohta ei poistu direktiivistä sillä perusteella, että ministeriö hypää sen yli. On kai lupa olettaa, että direktiivillä tarkoitetaan kaikkea sitä, mitä siihen on kirjoitettu.

Kirjanpitodirektiivit on siis asiallisesti tarkoitettu säätelemään lähinnä suurten yritysten kirjanpitoa. Ne siis säätelevät toimintaa siellä, missä ongelmat ovat monimutkaiset ja säätelyä tarvitaan. Tämä on järkevää. Mutta se ei ole järkevää, että samaa monimutkaista säätelyä viedään väkisin vääntämällä myös sinne, missä ongelmat eivät ole monimutkaisia ja vähemmälläkin pärjättäisiin. Komission suositus ja huippukokouksen puheenjohtajan päätelmät opastavat tulkitsemaan kirjanpitodirektiivejä niin, että meidän tulisi edetä nimenomaan nuorsuomalaisten aloitteen osoittamaan suuntaan, mutta hallitus etenee täsmälleen päinvastaiseen suuntaan. Tämän vallinnan perusteena ei voi olla muu kuin byrokraattien yliherkkä hipiä, kun uusi asia, joka kaiken kukkuraksi perustuu talonpoikaisjärkeen eikä juridiseen kikkailuun, on keksitty muualla kuin ministeriössä. Se on väärin, koska ministeriö ilmoittaa, että se on väärin.

Yliraskaasta byrokraatiasta moitittu EU-koneisto on valovuosia lähempänä yritysten joka-päiväistä elämää kuin työllistämisestä ihania is-

kulauseita suoltava sateenkaarihallitus. Hallitus, joka ilmoittaa EU-politiikkansa peruslinjaksi unionin valtavirrassa etenemisen, etenee vastavirtaan. Tässä asiassa unioni onkin yllättäen joustavuuden, liikkuvuuden, käytännöllisyyden ja kannustavuuden kannalla.

Hallitus edustaa mustaa virkavaltaisuutta. Se on patakonservatiivisuuden synkkä bunkkeri, jonka ohjeena on se, että tehdään entistä jämäkämmin niin kuin aina ennenkin on tehty, ja jos siitä on haittaa elävälle elämälle, niin sen pahempi elävälle elämälle. Tämä uhkaa johtaa meidät takaisin tsaristiseen virastoaristokratiaan, jossa virkamiehet ilmoittavat, miten asiat ovat, ja siten asiat ovat niin. Esimerkiksi kokoomuksen edustajat talousvaliokunnassa luikkivat kuuliaisesti virkamiesten selän taakse heti, kun olisi pitänyt sanoa jotakin itsenäiseen tahtotilaan viittaavaa. Lähes johtava hallituspuolue joutuu tästä aivan erityisen kummalliseen valoon. Sen suloinen puhe yrittäjyydestä menettää uskottavuutensa. Kuinka tämän jälkeen voidaan ottaa todesta muitakaan kokoomuksen linjauksia?

Olemme tottuneet siihen, että kaikki uudet asiat kaatuvat valtiovarainministeri Niinistön kuivan asialliseen ja usein paikkansa pitävään toteamukseen, että mainio juttu, mutta rahaa ei ole. Tässä asiassa kokoomuksen pelokkaat kansanedustajat eivät voi lymytä edes mahtavan puheenjohtajansa siipien suojaan. Terveen talonpoikaisjärjen käyttäminen kirjanpitoimenettelyssä ei ole kustannuskysymys. Pienten yritysten kirjanpitoimenettelyn yksinkertaistaminen ei maksa penniäkään lisää valtiolle eikä yritykselle. Se on rahakysymys vain sillä tavalla, että se säästää kaikkien osapuolien rahaa.

Keskustan ja kristillisen liiton edustajat ovat ottaneet talousvaliokunnassa nuorsuomalaisten mielestä hyvin asiallisen ja perustellun kannan, mistä esitän heille parhaat kiitokset. Tulemme kannattamaan äänestyksessä heidän mietintöön liittämäänsä vastalauseita. Sen esitykset edes vähän lieventäisivät niitä suuria vaikeuksia, joihin hallituksen yritysvihamielisyyden ja virkavaltaisuus ovat nyt johtamassa.

Ed. Kääriäinen: Arvoisa puhemies! Kerron alkuun sen, että keskusta tulee esittämään ainakin yhtä pykälämuutosta, jonka idea on nimenomaan se, että tulisi lisää aikaa pienille yrityksille, jotta ne voisivat sitten saada käyttöönsä uuden ja niille paremmin sopivan keveämmän lainsäädännön kirjanpitosäännösten osalta. On siis tehtävä muutos siirtymäsäännök-

seen. Jotta sateenkaarihallitus ottaisi pienyritysten asiat tosissaan, niin tulemme esittämään, että hallitus käynnistäisi hyvin pikaiseen tahtiin pienten yritysten kirjanpitosäännösten ihan täydellisenkin uudistuksen siten, että ripeällä aikataululla voidaan saada aikaan yksinkertaiset ja tietenkin informaatioltaan riittävät säännökset.

Hallituksen esityksessä, jota äsken kyllä ruodittiin selkeästi ja mielestäni oikein, pienten yritysten tarpeet ovat kyllä varmasti jääneet liian vähälle. Näin on, vaikka on hyvin moneen kertaan vakuutettu, että pienyritysten byrokratiaa, siis paperitöitä, tullaan vähentämään. Tätähän on hallituksen pk-poliittisissa ohjelmissa aika moneen kertaan vaadittu, oikeastaan toistuvastikin vaadittu. Myös hallituksen lakiesityksen perusteluissa on kyllä viittaus siihen, että halutaan kiinnittää huomiota pienyritysten asemaan, mutta kun syventyy tarkemmin hallituksen esitykseen ja sen valmisteluun, niin se on ollut direktiivipainotteista ja pienten yritysten asema on jäänyt jälleen kerran vaatimattomalle sijalle.

Talousvaliokunta kuuli liudan myös yrittäjien edustajia, varsinkin sieltä pienemmästä päästä, ja kyllä sieltä tullut viesti oli selkeä. Hallituksen esityksen nettovaikutus lisää pienyritysten työtaakkaa entisestään ja nimenomaan sitä työtaakkaa, joka on tarpeetonta: paperien pyörittämistä, vastausten antamista viranomaisten jatkuviin pyyntöihin ja vaatimuksiin. Osa hallintobyrokratian kasvusta johtuu EU-direktiivien vaatimuksista, mutta se kammottavin osa, jota pitää kaihtaa, on puhtaasti kansallista perua, pienyrityksiin suuntautuvaa tarpeetonta lisäsääntelyä.

Se pitää sanoa tasapuolisuuden nimessä, että aikaisempia ehdotuksia, joita hallitus teki, on kylläkin korjattu pienten yritysten hyväksi. Muun muassa se, että liitetietoja ei enää niin voimakkaasti vaadita, on ihan oikea korjaus hallituksen alkuperäiseen esitykseen.

Nyt pöydällä olevat kirjanpitosäännökset on pääosin tehty niin, että niitä voidaan soveltaa kaikkein suurimmankin pörssiyhtiön monimutkaisessa kirjanpidossa. Mutta kaikkienhan tiedossa on, että ainakin 94 prosenttia eli 174 000 yritystä on pieniä, alle 10 työntekijää työllistäviä yrityksiä, ja monet niistä ovat vielä yksin yrittäjiä. Näitten yrittäjien byrokratia tulee nyt tämänkin "uudistuksen" myötä lisääntymään, mikä on tässä väärä suunta.

Arvoisa puhemies! Byrokratian keventäminen on pienten yritysten työllistämiskynnyksen kannalta ja niitten toiminnan kannalta hyvin ollenainen ulottuvuus. Sama kysymyshän on tullut

esiin, kun osakeyhtiölainsäädäntöä uudistettiin. Silloinhan pintaan nousi hyvin laajalti ajatus ja vaatimus erityisen pieniyhtiömallin rakentamisesta pieniä yhtiöitä ja yrityksiä varten. Oikeusministeriöstä on tullut viimeksi tässäkin salissa hyvin epämääräisiä vastauksia siihen, millä tavalla pieniyhtiömallin valmistelu etenee oikeusministeriön rattaissa. Vastaukset ovat vältteleviä ja viittaavat siihen suuntaan, että mitään todellista valmistelua ei sittenkään ole tekeillä. Byrokratian keventäminen, siis paperitöitten vähentäminen tosiyrittäjiltä ei maksa kerta kaikkiaan mitään, ja asia on nimenomaan niin päin, että sen keventäminen tuo monella tapaa hyötyä kaikille. Mitään ei kuitenkaan tapahdu, ja perusteluina saamme kuulla vaikka minkälaisia lähinnä juristeriaan viittaavia verukkeita, tekosyitä.

Kyllä yrittäjän ja varsinkin pienen yrittäjän tehtävä on yrittää menestyä ja työllistää sitä kautta omalla menestyksellään. Se on hänen päätehtävänsä. Kaikki, mikä sitä rasittaa ja uhkaa, pitää pystyä karsimaan pois. Tarpeettomat paperityöt ovat juuri sellaista kiusantekoa pienyritysten arkipäivää kohtaan. Siitä pitää päästä kerta kaikkiaan eroon.

On huutava ristiriita sen välillä, mitä pienyrityksiltä odotetaan esimerkiksi työllisyyden osalta, ja sen välillä, mitä tekoja heidän osaltaan koko ajan tehdään sekä lainsäädäntöpuolella, siis hallituksen ja eduskunnan pakeilla, ja toisaalta työmarkkinakentällä eli tulopoliittisissa neuvotteluissa. Tämä on huutava ristiriita. Vaaditaan, että työllistäkää, tehkää parempaa jälkeä, mutta samalla pannaan ies ikeen päälle. Se ei ole kohutuullista politiikkaa eikä oikeaa politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Minäkin odotan hyvin suurella mielenkiinnolla, miten kokoomuksessa silloin tällöin pilkahteleva pienyritysjäystävällisyys tulee esille tämän kirjanpitolainsäädännön uudistamisen yhteydessä.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kääriäinen heittelee ympärilleen lupauksia sillä tavalla, että voisi kuvitella, että hän juuri on löytänyt viisasten kiven. Myönnän, että itse olen pettynyt, hyvin pettynyt ja petetty ennen kaikkea pk-yrittäjä läpi vuosien. Muistan hyvin, että kun keskustapuolue oli hallitusvastuussa, sillä oli mahdollisuudet ja oli olemassa samat paineet pienyritystä suosivan kirjanpitolain säätämiseksi ja yleensäkin pienyritysjäystävällisyyden harjoittamiseksi, mutta eipä sitä silloin tullut. Silloin kyllä kokoomus oli kovasti äänessä. Nyt roolit ovat vaihtuneet, ja us-

kon, että itse asiassa en pelkästään minä vaan Suomen lähestulkoon kaikki pk-yrittäjät, jotka ovat olleet mukana kauemmin kuin viisi vuotta, ovat läpeensä pettyneitä ylipäättänsä tämän eduskunnan ja maan hallituksen kykyyn nähdä yritystoimintaan ja ennen kaikkea pienyritystoimintaan.

Rouva puhemies! Valtion yksi perustarkoitus on pakottaa kansalaiset pitämään kiinni antamistaan lupauksista, ja valtiolla on sitä varten jopa monopoli väkivaltakoneistolle. Mutta mitä sitten sanotaan maan hallituksesta, joka kerta toisensa jälkeen rikkoo lupauksensa, rikkoo lupauksensa uusien työpaikkojen luojille, pienyrityksille, yhtä lailla kuin se rikkoo lupauksiaan kevytmielisesti, helposti joukkoliikenteelle, kotihoidon tuen ja lapsilisien leikkaamisessa jne.? Hallitusohjelmassa puhutaan monta kaunista ja hyvää pienyritystoiminnasta, lähinnä pk-yritystoiminnasta, myönnetään, että suurtyöttömyys puolitetaan ensisijaisesti pk-yritystoiminnan toimeentuloehtojen parantamisella.

Mutta mitä sitten tänä aikana on tehty? Todellisuudessa ei ole tehty mitään parannusta, joka helpottaisi pk-yritysten toimeentuloehtoja. Sitä enemmän on tehty heikennyksiä. On lisätty korporaatioiden valtaa, hännystelty ja jopa luovutettu niille valtiovallalle perinteisintä, budjettivaltaa.

Kaikkein tyrmistyttävintä on sokeus ja osaamattomuus jo lähitulevaisuutemme hyvinvoinnin perustekijöistä, nimittäin globaalitalouden yritysveloituksesta. Globaalitalous tulee olemaan täysin yritysveloitusta, sen me näemme jo nyt, ja meidänkin hyvinvointimme tulee perustumaan yritysveloitukseen.

Toisaalta hyvinvoinnin perustekijöitä ovat uusien työpaikkojen syntymisen ehdot. Maailmaan syntyy kaiken aikaa satoja miljoonia uusia teollisuustyöpaikkoja vuosittain, mutta Suomeen niistä tulee vain pieni murto-osa. Uusia työpaikkoja tulee satoihin tuhansiin tällä hetkelle Irlantiin, Skotlantiin, jopa Baltian maihin, mutta ei Suomeen. Mikä on vialla Suomessa? Täällä on liian kallis työn hinta ja liian korkea verotus. Täällä on liian vähän korporaatioista vapaata yritystaloutta. Suomessa alle kymmenen työntekijän yritykset kattavat vain runsaat 16 prosenttia maamme kaikista työpaikoista, kun EU-maissa keskimäärin alle kymmenen työpaikan yritykset kattavat yli 31 prosenttia maan työpaikoista. Jos Suomessa olisi yhtä paljon alle kymmenen työntekijän pienyrityksiä kuin EU-maissa keskimäärin, meillä olisi yli 350 000 uutta työ-

paikkaa, ja ne olisivat, totta vie, aika kipeästi tarpeen.

Jos ei tässä eduskunnassa ja hallituksessa olisi tätä tyrmäävää osaamattomuutta, nähtäisiin, että globaalitalous johtaa kiihtyvästi kahteen pääryhtymuotoon: toisaalta globaaliin megayrityksiin ja toisaalta alle kymmenen työntekijän mikroyrityksiin.

Arvoisa puhemies! Kansantaloustieteilijät ovat hyvin yksimielisiä siitä, että jo vuonna 2010 — sinne on vähemmän kuin 15 vuotta aikaa — kehittyneessä maailmassa, teollistuneessa maailmassa tulee enemmistö työvoimasta olemaan itse itsensä työllistäjiä. Samanaikaisesti kun itse itsensä työllistäminen muuttuu yhä useammalle ainoaksi vaihtoehdoksi myös Suomessa ja kun hallituksen odotetaan pitävän lupauksensa parantaa pienyritysten toimeentuloehtoja, hallitus vaatiiikin eduskuntaa siunaamaan uuden tuposopimuksen, jonka alennetun poisto-oikeuden kautta ja yli 7 prosentin työvoimakustannusten korotuksilla arvioidaan vähentävän yli 20 000 uutta työpaikkaa Suomesta, nimenomaan pienyrityksiltä, itse itsensä työllistäjiltä, alihankkijoilta ja naisvaltaisilta aloilta, palvelu-, elintarvike- ja tekstiiliteollisuudesta.

Jotta hallituksen kyvyttömyys ymmärtää pienyritystoiminnan ja itse itsensä työllistämisen ehtoja ei jäisi yhdellekään yrittäjälle ja omatoimiselle työpaikan luojalle epäselväksi, hallitus vaatii nyt eduskuntaa hyväksymään uuden kirjanpitolain, Suomessa myös pk-yrityksille välittämättä siitä, edes virallisesti paljastamatta, että EU-direktiivi ehdottaa poikkeuksia tästä laista pk-yrityksille. Kirjanpitolaki lisää merkittävästi sitä byrokratiaa, joka ennen aikaisesti riistää pienyrityksen perustajan siitä työtaidosta, johon tukeutuen koko yritys on perustettu, byrokratian, kaavakkeiden, kyselyjen ja viranomaisten muodollisuuksien täyttämiseen. Sen seurauksena yritys pianikin joutuu tuuliajolle.

Pääomapula on itse itsensä työllistäjän ja pienyrityksen suurin puute. Se on todettu jokaisessa selvityksessä. Vaikka tämä uusien työpaikkojen suurin este tiedetään — voisin kuvitella, että jopa hallituksen piirissä — hallitus on kaikilla toimillaan vain korottanut pääomavaatimuksia itse itsensä työllistäjille ja pienyrityksille. Uudessa kirjanpitolaisissa on säädöksiä yhtiön päätöksentekojärjestelmästä ja osakelajeista, jotka ovat tärkeitä pörssinoteeratulle suuryhtiölle, mutta kolmen hengen putkifirmalle ne ovat groteskeja, mielettömiä ja täydellisesti vieraita

pienyrittäjien todellisuudelle. Tällaiset vaatimukset ovat omiaan vain estämään itse itsensä työllistämistä ja pienyritysten perustamista. Vastaavasti pienyrityksiltä uuden kirjanpitolain mukaan vaadittava tarkka ja hienojakoinen tieto on mielelön vaatimus pienyrittäjälle.

Ed. Tarkka on täsmentänyt uuden kirjanpitolain tuottamia lisärasitteita pienyrittäjille, joten minun on niitä turha tässä toistaa.

Suomi tarvitsee kaikkein kipeimmin, mikä näyttää olevan lohduttomasti tämän eduskunnan tajunnan ulkopuolella, itse itsensä työllistäjille ja pienyrittäjille, pienyrityksille räätälöityä omaa yhtiömuotoa. Se on ollut sorvattavana työryhmässä, jossa, kas kummaa, ei ole yhtään aintutta todellista asiantuntijaa, pienyrittäjää, mukana. Työryhmä on jo valuttanut tietoa julkisuuteen lähes yksituumaisesta vastustuksesta. Katsoaan, ettei erillistä pienyhtiömuotoa tarvita, ja se tulee sellaisten suusta, joilla ei ole minkäänlaista, alkeellistakaan kokemusta itse itsensä työllistämisestä, pienyrittämisestä.

Kysyn: Kun maailmassa syntyy vuosittain tuhansia miljoonia uusia työpaikkoja, miksi niitä ei tule Suomeen? Siksi, että Suomi on menettämässä kilpailukykyä, kosketuksensa hyvinvoinnin jatkumisen ehtoihin. On olemassa vain kaksi luotettavaa mittaria kilpailukyvyllä: Yksi on ulkomaisten investointien määrä. Niitä ei Suomeen tule. (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Niitä tulee erittäin vähän, ed. Aittoniemi. Ulkomaiset suurinvestoinnit lähtevät Suomesta Baltian maihin. Täältä lähtee pois, mutta tänne tulee erittäin vähän niitä. — Toinen mittari on työttömyys. Se on meillä lohduttoman suuri eikä se näytä parantuvan millään. Suomi saavuttaa kansainvälisiä pohjanoteerauksia näillä kummallakin mittarilla.

Milloin tämä korporaatioiden hallitsema eduskunta havahtuu todellisuuteen, että kilpailukyky, työttömyyden poistaminen, ulkomaisten sijoitusten saaminen, uusien työpaikkojen syntyminen, itse itsensä työllistämisen ja pienyritystoiminnan vauhdittaminen, kaikki nämä lähtevät liikkeelle vasta, kun korporaatiovalta on poistunut tieltä, kun korporaatiot on nujerrettu, kuten esimerkki todistaa jo ympäri maailmaa. Eduskunta ja hallitus eli valtio on heikko, kun se sallii omalakisien virkamieskunnan ja sallii eturyhmien saalistuksen. On uskomus, että esimerkiksi Suomella olisi vahva valtio. Tämä uusi kirjanpitolaki ja sen käsittely valtiokunnassa ja tässä salissa todistavat vain heikoudesta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen uskollinen soturi ed. Bremer ylisti kaikkia mahdollisia tämän hallituksen aikaansaannoksia. Kiinnitän niistä muutamaa huomiota.

Ensinnäkin siihen, että hän käytti Irlantia vertailukohtana ja ihmetteli, miksi työpaikat menevät Irlantiin eivätkä ne tule Suomeen. Siksi, että vielä tänä aluepolitiikan kautena, jota nyt eletään vuoteen 99, kaikki mahdolliset EU:n tuet menevät Irlantiin ja erikoisesti vielä Dubliniin niin, että se on ollut todellinen keidas tässä suhteessa. Mutta tämä kausi on vuonna 2000 ohi ja sitten sillä siisti.

Hyvin mielenkiintoinen, arvoisa puhemies, ed. Bremerin äskeisessä puheenvuorossa oli asetelma pienyritykset versus korporaatiot. Meillä on tässä suhteessa erittäin hyvä esimerkki: Yhdysvallat, jossa ei ole sellaisia korporaatioita kuin Suomessa. Ne ovat paljon voimakkaampia. Siellä on todellinen syndikalismi käytössä, vaan ei mitään tupoja, ei työehtosopimuksia. Siellä niin sanottujen pienyritysten elinikä on kaksi kolme vuotta, ja sen jälkeen sikäläiset korporaatiot syndikalistisesti täysin vapaassa taloudessa ovat ne tuhonnet. Elikkä siis siellä yritys kierto on äärimmäisen nopea. Kysyn vain retorisesti ulvahdellen, sitäkö ed. Bremer tänne Suomeen kaipaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Bremer hehkutti kovasti korporaatioita vastaan. Tietysti hän edustaa sellaisia arvoja, jotka kuuluvat luontaisesti hänelle. Kuitenkin Suomi ja yhteiskuntamalli, jota Suomessa harrastetaan, luulen niin, on monessa mielessä turvallisempi myös sijoittajille kuin jotkin muut epävarmat maat, joissa on hallitsematon tilanne. Se näkyy matkustettaessa eri maissa, miten siellä muun muassa lakot ovat hyvin yleisiä ja hallitsemattomia. Eihän näin hallittua systeemiä ole missään, en minä ainakaan tiedä. Täällä tehdään monivuotisia sopimuksia ja puhutaan maltillisista tuloratkaisuista ja jätetään tavallaan sellaisille työnantajille jopa rahaa, jotka tuottavat hyvin, eli uskotaan sillä tavalla vielä se ajatus, että se työllistää, parantaa työllisyyttä. Okei, sellainen on hyvä usko, mutta osa niistä maltillisista rahoista menee osakkeenomistajien taskuun sel-

laisissa hyvissä yrityksissä, jotka ovat erittäin tuottavia.

Siinä mielessä päinvastoin meille korporaatiot ovat rikkaus, joilla saadaan vakautta aikaan ja kilpailukyky myös kuntoon. Jos ed. Bremerin ajatus on, että korporaatiot pitää purkaa, todennäköisesti se johtaisi hyvin eriarvoiseen yhteiskuntaan ja tarkoittaisi sitä, että siellä jotkut siten saalistaisivat vahvasti, niin kuin ilmeisesti hänen ajatuksensa onkin sellainen. Siinä mielessä olen juuri päinvastaista mieltä, todettakoon näin julkisesti.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen, en tiedä, jään sanatomaksi, kun hän sanoi minua hallituksen uskolliseksi soturiksi. Puhe oli joka sanaltaan toisenlaista sävyä, mutta ed. Pulliainen vaatii varmaan rautalangasta taivuttamista ennen kuin hän ymmärtää.

Skotlantiin ja Irlantiin on mennyt parisataa teknologia-alan high techin työpaikkaa sinä aikana, kun Suomeen on tullut ehkä tuhat uutta työpaikkaa. Se nyt on ihan sama, mihin avustukset menevät. Täälläkin on monta kertaa avustuksista puhuttu, mutta ne yleensä vain huonontavat asioita liike-elämässä. Avustuksia ei varmaan kunnan yrittäjä halua niin kauan, kun niitä ei tule jokaiselle, eikä niitä ikinä tule jokaiselle.

On aika irvokasta verrata korporaatioita syndikaatteihin, jos tarkoitetaan suuryrityksiä. Minä olisin hyvin paljon mieluummin pienyrittäjä USA:ssa, minulla olisi kaikki mahdollisuudet. Täällä Suomessa sanoisin tällä hetkellä, että ei kannata pienyrityksiä perustaa ennen kuin olosuhteet paranevat.

Ed. Lahtelalle: Kaikki korporaatiot pitäisi lopettaa, niin työntekijöiden kuin työnantajien. Sen ajatuksen johdosta, että ne estäisivät lakkoja, kysyn vain, kuinkahan monta ihmistä on pysyvästi lakossa niiden takia Suomessa, kun työtöminä on 500 000—600 000 todellisuudessa, vaikka 350 000—400 000:sta puhutaan.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Yrittämisen esteitä koskeissa tutkimuksissa on todettu pahimmaksi esteeksi korkeat työn oheiskulut ja toiseksi pahimmaksi byrokratia, joka vaatii yrittäjän opettelemaan ja hoitamaan sellaisia asioita, jotka eivät ole hänen varsinaista yritystoimintaansa, tuotantoa tai palvelua.

Uusi kirjanpitolaki, jos se säädetään koskemaan myös pienimpiä yrityksiä, on esimerkki suurille yrityksille laaditusta laista, joka sisältää

paljon tarpeetonta. Kirjanpidon kaksi päätehtävää ovat antaa tietoa yhteiskunnan eri instituutioille ja yritykselle itselleen sen omaa liikkeenjohtoa ja taloudenhoitoa varten. Kun suunnitteilla oleva laki toisaalta sisältää paljon tarpeetonta, siitä toisaalta puuttuvat vanhan tuloslaskelman sisältämät katelaskelmat. Niitä on vaikea korvata yhtä helpolla ja tulevaisuuden suunnittelua auttavalla tunnusluvulla.

Toivottavasti oikeusministeriö valmistelee pian uuden pienyhtiölain ja laatii sille sellaiset pelisäännöt, ettei byrokratia, siis kaikenlainen paperisota, aiheuta pienyrityksille kohtuuttomia ajan, vaivan ja kustannusten seurauksia.

Ed. K i v i n i e m i : Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on useaan otteeseen keskusteltu pienten yritysten olemassaolon helpottamisesta, ja näissä kaikissa keskusteluissa, kun lakiesityksiä asiasta on ollut käsittelyssä, on hyvinkin yksimielisesti ja -tuumaisesti todettu, että pienten yritysten elämää on helpotettava ja lainsäädäntöä muokattava siihen, että yrittämisen kynnyistä mataloitetaan. Samoin myös hallituksen toiminnasta ja hallitusohjelmasta pystyy löytämään tällaisia suuntaviivoja. On ollut hyvin paljon puhetta mutta vähän käytännön tekoja.

Itse asiassa eduskunnassa on hyvin paljon ollut lakiesityksiä, joissa olisi voitu tehdä enemmän lupauksen lunastamiseksi. Jo silloinkin, kun osakeyhtiölakia käsiteltiin, eduskunta hyvin yksituumaisesti oli sitä mieltä, että pitää tällainen pienille yrityksille sopiva lainsäädäntö luoda. Nyt, kun käsitellään kirjanpitolakia, niin jälleen kerran olisi mahdollisuus muuttaa lainsäädäntöä siihen suuntaan, että pienten yritysten elämä olisi helpompaa. Mutta jälleen kerran todetaan, että todellista tahtoa ei hallitukselta ollenkaan löydy varsinkaan kun on kyse tällaisista loppujen lopuksi pienistä muutoksista, byrokratian vähentämisestä ja nimenomaan oman lainsäädännön luomisesta pienille yrityksille. Ne eivät ole sellaisia esityksiä, joissa vaadittaisiin lisää varoja valtion budjettiin, koska valmistelu ei loppujen lopuksi kovin paljon varoja vie. Sen vuoksi täytyy ihmetellä sitä, ettei edes näissä asioissa hallitus pysty mihinkään.

Ed. R o s e n d a h l : Arvoisa puhemies, värderade talman! Förslaget till ny bokföringslag bygger ju på bestämmelserna i gällande lag och på tvingande bestämmelser i EU-direktiven. Finland har inte haft någon övergångstid för att ta i bruk dessa direktiv och borde egentligen i likhet

med de flesta EU-länder ha tagit in dem i lagstiftningen redan långt tidigare, dvs. genast efter det vi blev medlemmar i EU.

Enligt motiveringen till propositionen lovar regeringen med tanke på småföretagen en revidering av bestämmelserna som gäller bokföringsskyldigheten för just små företag. Man lovade inleda revideringsarbetet strax efter att den här propositionen hade givits till riksdagen, och enligt utlåtanden som utskottet har fått har en sådan revidering påbörjats.

Denna revidering kommer att förutom småföretag också gälla yrkesutövare i allmänhet, och jag vill därför understryka att utskottet i sitt betänkande påskyndar beredningen av särbestämmelser i fråga om småföretagares och yrkesutövers bokföringsskyldighet. Jag tycker att den här klämman är ett väsentligt framsteg och stöd för de krav som har kommit fram här i tidigare uttalanden för att åstadkomma en speciallag om småföretags bokföringsskyldighet.

Det var självklart att utskottet inte kunde åstadkomma en sådan revidering som här hade krävts, utan vi måste nöja oss med en dylik kläm som påskyndar den redan påbörjade revideringen och alltså påskyndar regeringens löfte.

Det bör också understrykas att de önskemål som småföretagarna anförde i sina uttalanden till utskottet till stor del avsåg skattelättnader, som ju ingalunda kan ges via bokföringslagstiftningen. En del av de yrkanden som kom fram strider också mot EU:s direktiv. Det här gör att man naturligtvis måste undersöka hur långt man kan gå dessa krav till mötes och vilken lagstiftning som i det här fallet bör tas till översyn. Är det bokföringslagen, är det lagen om aktiebolag eller är det skattelagstiftningen?

Herra puhemies! Ehdotus uudeksi kirjanpitolainaksi perustuu, niin kuin tiedetään, osittain voimassa olevaan lakiin ja osittain EU-direktiivien pakottaviin säännöksiin. Meillä ei ollut näiden säännösten täytäntöönpanoon siirtymäaikaa, niin kuin valiokunnan mietinnössä todetaan. Tämän vuoksi lakiesitykseen sisältyvät ehdotukset olisi pitänyt saattaa voimaan kansallisella lainsäädännöllä jo Suomen liittyttyä EU:hun, siis jo aikojen sitten.

Lakiesityksen perusteluissa erityisesti pienyrityksiä silmällä pitäen kirjanpidon säännösten uudistaminen luvataan aloittaa heti tämän lakiesityksen antamisen jälkeen. Tämä koskee myös ammatinharjoittajia. Valiokunta siis ponnella kiirehti näiden säännösten valmistelua. Tämä

on minusta erittäin oleellista ja tähtää samaan päämäärään kuin keskustelussa on tuotu esille.

Myönnän, että kirjanpitolaki voisi olla yksinkertaisempi ja useat säännökset voitaisiin sisällyttää osakeyhtiölainsäädäntöön ja osittain verolainsäädäntöön, mitä tulee erityisesti pienyritysten toivomuksiin. Mutta valiokunta ei voinut kirjoittaa uutta lakia tässä aikatalussa, tietenkään ei, vaan meidän oli tyydyttävä tällaiseen ponteen, joka kiirehti hallituksen toimenpiteitä.

Ed. Polvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i: Herra puhemies! Kun ed. Tarkan edustamat nuorsuomalaiset aikoinaan tekivät kevennetyn pienosakeyhtiömallin, jossa pienellä pääomalla oli mahdollista perustaa osakeyhtiö, vastustin sitä silloin jyrkästi, koska tämän tyyppiset osakeyhtiöt toimivat tietyllä tavalla harmaan talouden toimintaperustana sen mukaan, kuin silloin minä ja monet muutkin sitä näkemystä perustelivat. Kirjanpidon osalta olisi perusteltua pienyrityksille, mikä se raja sitten onkin, kevennetty malli. Se on aivan perusteltua.

Minä en kuitenkaan usko sitä, että vaikka sellaista ei olisi, se olisi yrittämisen esteenä. Nykyaikana nimittäin hyvin harva yrittäjä, pienkin yrityksen omistaja, tekee itse kirjanpitonsa. Se on ammatti-ihmisten työtä. Pienet kampaamot, yhden kahden hengen kampaamot teettävät jo kirjanpitonsa ammattitoimistoilla varsin edullisesti ja myös ammattitaitoisesti edellyttäen tietysti sitä, että kyseinen firma on ammattitaitoinen. Ei tänä päivänä enää kosmoskynää kieleen kastella eikä firman takahuoneessa illalla laiteta peräkkäin tuloja ja menoja. Se on ammatti-ihmisten työtä. En oikein ymmärrä, miten se voi olla yrittämisen esteenä, vaikka se olisi monimutkaisempikin, siitä huolimatta tietysti, että kevennetty malli saattaisi olla perusteltu. Mutta liian jyrkästi täällä on esitetty, että Suomessa ei synny yrityksiä sen takia, että meillä on niin raskas kirjanpitomalli. Se on mielestäni hyvin kaukaa haettu.

Ed. S j ö b l o m: Arvoisa puhemies! Suomella ei ollut tämän lain osalta mahdollisuuksia käyttää siirtymissäännöstä, koska se perustuu pakottaviin direktiiveihin. Valitettavahan tässä on se, että laki on nyt vasta tullut käsittelyyn. Sen olisi pitänyt tulla huomattavasti aikaisemmin.

Lakia on tosiaan parannettu käsittelyn aikana ja myös asetusluonnoksesta käy selville, että vääринymmärryksiä on sillä pystytty selvittämään. Oikeusministeriössä on tällä hetkellä meneillään selvitystyö pienyhtiöongelmista, ja toivottavasti saamme sen tänne mahdollisimman pian ja se johtaisi myös lakiesityksiin, joissa otetaan huomioon EU:n suomat poikkeukset.

Valiokunnan lausumassa on selkeästi kiirehditty pk-yritysten ongelmien selvittämistä. Valiokunnan käsittely oli hyvin yksimielinen. Siellä ei ole ollut kuin yhdestä ainoasta kohdasta eli siirtymäsäännöksen vuosiluvusta kiistaa. Minusta se on kuitenkin hyvä pohja kokonaisuudelle.

Kun muutaman kerran on viitattu kokouksen menemisestä piiloon, niin sanoisin, että kokouksen edustajat eivät ole missään vaiheessa valiokunnassa menneet piiloon tai kiertäneet omaa vastuutaan.

Ed. B r e m e r : Arvoisa puhemies! Nog är det väldigt underligt att både rdm. Rosendahl och rdm. Sjöblom här säger ... nog var det väl Sjöblom? (Ed. Aittoniemi: Puhukaa suomeksi, jos menisi paremmin!) Det är väldigt underligt att både rdm. Rosendahl och rdm. Sjöblom påstår att den nya bokföringslagen eller förslaget till lag bygger på ett tvingande EU-direktiv. Varför för man inte fram att det också finns EU-direktiv som medger undantag för småföretag? Det har också lovats en revidering, så som rdm. Rosendahl säger. Vi vet nu redan att revideringen skall göras av en arbetsgrupp som redan har läckt ut att en småföretagsbolagsform inte alls behövs, vilket även justitieminister Häkämies har kommit fram med. Det finns inte en enda småföretagare med i arbetsgruppen, bara representanter för olika slags korporationer. Jag tycker faktiskt att centralhandelskammaren också är ett slag av korporation.

Kyllä tässä on paljon aihetta olla hyvin pettynyt kokouksen edustajistoon, joka on talousvaliokunnassa aika suuri, valitettavasti. Kyllä odotettiin parempaa. Anteeksi vain.

Ed. K a l l i o : Herra puhemies! Meillä on paljon puhuttu pienten yritysten byrokratiaongelmista. Sen verran olen yrittäjien kanssa keskustellut, että tiedän ongelman hyvin aiheelliseksi. Meillä on erilaisia yrityksiä koskevia lupia, ilmoituksia, tiedonkeruumenettelyjä eräiden arvioiden mukaan noin 250. Nämä kaikki menettelyt eivät tosin ole jatkuvasti toistuvia ja monet

ovat toimialakohtaisia, mutta silti uskomattomassa lupa- ja tiedonkeruuviihdakossa tämän päivän yrittäjä joutuu tarpomaan. Erityisen hankalana pienyrittäjät ovat pitäneet Tilastokeskuksen tietopyyntöjä, koska ne ovat erityisen paljon aikaa vieviä ja toisaalta kerättyjä tietoja ei voida hyödyntää muissa yhteyksissä.

Ottamatta kantaa siihen tarvitsemmeko omaa lainsäädäntöä pienyrityksille näkisin, että kyllä byrokratiaa pystymme purkamaan. On jo tehty tiettyjä toimenpiteitä ja koko ajan ollaan tilannetta parantamassa. En usko, että tietojen keruusta sinänsä voimme koskaan täysin luopua, mutta sitäkin on mahdollista huomattavasti helpottaa ja järkeistää. Käsittääkseni tavoitteena tulisikin olla, että pk-yrityksillä on velvollisuus antaa samoja tietoja vain kerran ja vain yhdelle viranomaiselle. Toisaalta lupakäsittelyjä ja usein toistuvia ilmoituksia voidaan yhdistää. Tärkeänä näkisin myös, että yrittäjä voisi hoitaa tavanomaiset lupa- ja ilmoitusasiansa yhdessä toimipisteessä.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Haluan ainakin lyhyesti ed. Aittoniemelle sanoa, ettei täällä kukaan ole väittänyt, että kirjanpito ainoa yrittämisen este olisi, niin kuin hän antoi vähän karikatyyrinä ymmärtää. Ehdotan, että ed. Aittoniemi kysyy parturinsa mielipidettä nykyisen kirjanpidon hoidosta ja siitä, kuinka paljon maksaa sen teettäminen ammattilaisella. Hän voisi myös kysyä, kannattaako parturi uutta lakia, joka monimutkaistaa kirjanpitoa huomattavasti.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa puhemies! Myös minun puheenvuoropyyntöni tuli sen takia, kun ed. Aittoniemi käytti puheenvuoronsa. Nimenomaan pienyritykset kokevat ongelmana sen, että kirjanpitolain kautta tuleva byrokratian lisäys aiheuttaa lisäkustannuksia. Koska pienessä yrityksessä ei ole omaa kirjanpitohenkilökuntaa, palvelu joudutaan ostamaan ulkopuolelta ja jokainen uusi kirjaus, mikä joudutaan tekemään, joudutaan myös selvällä rahalla maksamaan. Byrokratia on todella suuri ongelma pienille yrityksille ja tuo myös huomattavasti lisää kustannuksia.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa herra puhemies! Lakiesitys ei sisällä helpotuksia pienyrityksille kirjanpitoon, koska hallituksessa ja talousvaliokunnassa pelättiin EU:ta. Tilinpäätösdirektiivit koskevat mielestäni vain suuria yhtiöitä.

EU:n neljännessä direktiivipäätösesityksessä ti-linpäätöksen osalta sanotaan selvästi: ”ja hyväksytään poikkeama taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti vähämerkityksellisille yhtiöille”. Tätä asiaa ei mielestäni talousvaliokunta ollenkaan käsitellyt. Tämä mahdollisuus jätettiin käyttämättä. Talousvaliokunnan käsittely oli mielestäni hätäistä siinä mielessä, että ei riittävästi ehditty kuunnella kaikkia tarvittavia asiantuntijoita lähinnä EU:n puolelta. Siinä mielessä minäkin paheksun tätä, että tämä kirjanpitolaki EU:n vaatimuksesta jouduttiin viemään näin nopeassa tempossa läpi.

Yrittäjien, lähinnä pienyrittäjien kannalta, joista noin 90 prosenttia on alle viiden hengen yrityksiä tässä valtakunnassa, tämä lisää työtaakkaa ja vaikeuttaa yrittämistä. Tänä päivänä jo byrokratia tekee sen, että sanotaan noin alle viiden hengen yrityksissä joudutaan jopa kuusi viikkoa, huom. työajasta tekemään byrokratialle ilmoituksia. Täällä salissa aina puhutaan, että pitää byrokratiaa purkaa, mutta en ole huomannut vajaan kolmeen vuoteen, että mitään täällä on tapahtunut. Aina vain lisätään yrittäjien taakkaa. Siinä mielessä toivon, että mahdollisimman nopeasti hallitus tekee esityksen pieniyhtiöosakelaista eli 5 000 markkaa. Samoin kirjanpitolaki uusiksi pienyrittäjille.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Kun tässä kokoomuksen edustajien tahoilta useassa puheenvuorossa on menty Euroopan unionin direktiivien taakse ja ed. Kuosmasen puheenvuorossa hiukan annettiin suoraan ymmärtää, että tietoa ei olisi ollut riittävästi ja talousvaliokunnan käsittely olisi ollut huonoa, niin haluan kyllä eduskunnan pöytäkirjaan oikaista, että talousvaliokunnassa tietoa oli kyllä riittävästi, jos oli valmis sitä vastaanottamaan. Esimerkiksi Suomen Yrittäjien kirjallisessa lausunnossa — siinä on muuten semmoinen asiantuntijataho, jota kokoomuksenkin kannattaisi kuunnella — on aivan selvästi todettu, että neljännen ja seitsemännen yhtiöoikeudellisen direktiivin vaatimukset koskevat suomalaisista yritysmuodoista vain osakeyhtiöitä. Tämä on asiantuntijakuulemisessa ollut esillä ja aivan suoraan luettavissa myös direktiiveistä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

1 luvun 1—8 § ja luvun otsikko, 2 luvun 1—10 § ja luvun otsikko, 3 luvun 1—13 § ja luvun otsikko, 4 luvun 1—7 § ja luvun otsikko, 5 luvun 1—20 § ja luvun otsikko, 6 luvun 1—19 § ja luvun otsikko, 7 luvun 1—5 § ja luvun otsikko, 8 luvun 1—6 § ja luvun otsikko sekä 9 luvun 1 § hyväksytään keskustelutta.

9 luvun 2 §

Keskustelu:

Ed. K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 2 §:n momentti hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisessa muodossa, joka tarkoittaa vielä yhden lisävuoden varaamista pienyrityksille tehtävien keveämpien kirjanpitosäännösten valmistelua varten.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kääriäisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Kääriäinen ed. Smedsin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies Törnqvist merkitään läsnä olevaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kääriäisen ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 42 ei-ääntä; poissa 59. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien toisen lakiehdotuksen 11 luvun 7, 8 ja 11 § ja luvun otsikko sekä 12 luvun 2 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy talousvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 111/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1997 vp

Lakialoite 5, 6, 10, 32, 43, 85, 100, 118/1997 vp

Toivomusaloite 13, 20, 21, 35, 40/1996 vp, 33, 37, 51, 52, 60/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Esillä on arvonlisäverolain muutosesitys. Kyse on lähinnä siitä, että Suomessa mennään kolmeen arvonlisäverokantaan. Laajemminkin todettuna tässä on hallituksen ensimmäinen verolaki, mikä on tulossa käsittelyyn, ja tänään täällä on myös energiaverolaki käsittelyssä ja tuloverolakimietintö esittelyssä.

Lipposen hallituksen aikanaan kokonaisveroaste on kiristynyt parisen prosenttiyksikköä ja Suomessa ollaan tällä hetkellä verorasituksessa ennätystasolla. Toisaalta on niin, että verotusta ei ole tällä vaalikaudella onnistuttu uudistamaan. Verotustahan pitäisi uudistaa meillä työllisyyden hyväksi osana laajempaa uudistusohjelmaa, sillä parempi työllisyys olisi avain parempaan valtiontalouteen ja avain parempaan ja keveämpään verotukseen.

Myöskään arvonlisäverouudistuksen yhteydessä hallitus ei ole pyrkinyt millään tavoin verotusta uudistamaan. EU:n piirissäkin käydään laajaa keskustelua siitä, että työvaltaisilla palvelualoilla pitäisi voida mennä alempaan verokantaan. Kun arvonlisäverouudistus viime vaalikaudella tehtiin, silloin keskusteltiin sen työllisyysvaikutuksista, ehkei riittävästi, sillä kyllä arvon-

lisävero on todellinen työvoimavero työvaltaisimmilla palvelualoilla.

Keskustan piiristä on tehty ed. Rehlin nimellä kulkeva aloite siitä, että Suomi siirtyisi kokeilu- luonteisesti jo alempaan arvonlisäverokantaan työvaltaisimmilla palvelualoilla. Muun muassa verokomissaari Monti on tätä esittänyt. Huippukokouksessa tämä asia oli esillä, ja se on Ecofinin pöydällä. Suomen pitäisi kulkea tässä, niin kun työreformiasioissa yleensäkin, edelläkävijänä.

Voidaan todeta, että voimassa oleva 22 prosentin arvonlisäverokanta on heikentänyt parturi-kampaamoyritysten ja kosmetologipalveluja myyvien yritysten toimintaedellytyksiä, kuten muidenkin palvelualojen. Nämä yritykset ovat käsityövaltaisia vähennyskelpoisen tarvikkeen osuuden ollessa vähäinen. Tästä syystä arvonlisävero tulee lähes täysimääräisenä. Hintojen nousun ja liikevaihdon alenemisen vuoksi yritykset ovat joutuneet vähentämään työvoimaansa. Tällä hetkellä maassa on noin 1 900 työtöntä parturi-kampaajaa. Kosmetologiallakkin työttömyys huutelee lähellä 20:tä prosenttia. Myös harmaa talous on huolestuttava ilmiö näillä aloilla, ja sitä pitäisi välttämättä vähentää.

Kuten totesin, Euroopan unionissa on käynnistynyt vilkas ja laaja keskustelu verotusjärjestelmän uudistamisesta. Muun muassa komission jäsen Mario Monti on esittänyt, että EU-maat voisivat rajoitetuksi ajaksi ottaa käyttöön alhaisemman alv-kannan työllistävillä palvelualoilla. Palvelualojen arvonlisäverokanta kuuluu unionin neuvoston kuudennen arvonlisädirektiivin piiriin, jossa on lueteltu alempaan verokantaan oikeutetut toimialat. Ottaen huomioon sen, että yleinen verokanta on muissa maissa jo alempi kuin Suomessa, ja sen, ja että Euroopan unionissa tämä on voimakkaasti esillä, Suomi voisi kokeilu- luonteisesti jo edetä tässä ensi vuonna, ja tästä keskustan piirissä tullaan tekemään esitys.

Toinen hyvin periaatteellinen kysymys on elintarvikkeiden arvonlisäverokysymys, jota on pidetty esillä. Viimeksi entinen ministeri Arja Alho on siihen useaan otteeseen puuttunut. Suomen Kuntaliitto on nostanut asian esille. Silloin kun Suomi liittyi EU:hun ja teimme EU-sopimuksen, tämä asia sovittiin niin, että ruoan 17 prosentin suuruinen arvonlisäverokanta laske- taan ensi vuoden alusta 12 prosenttiin. Tämä kannanottohan sisältyi myöskin hallituksen eduskunnalle antamiin EU-jäsenyysasiakirjoihin. Tätä ratkaisua voidaan perustella sekä kulluttaja- että sosiaalipoliittisilla näkökohdilla ja tietysti myöskin sillä, että EU-maissa arvonlisä-

verokanta on ruoan suhteen alempi, esimerkiksi Englannissa jopa nollaverokanta.

Nyt kun yhteiskunnallinen eriarvoisuus lisääntyy, olisi tärkeää, että kansalaisten välttämättömyshyödykkeiden, elintarvikkeiden, arvonlisäverotusta alennetaan. Onhan niin, että pienituloisten, myöskin sellaisten ihmisten tuloista, jotka eivät edes maksa valtiolle veroa, ylivoimaisesti suurin osa menee välttämättömyshyödykkeiden, lähinnä ruoan, hankintaan. Yksi parhaista tavoista alentaa pieni- ja keskituloisten verotusta on juuri arvonlisäverotuksen keventäminen. On niin, että meillä mahdollisuudet laajamittaisesti verotuksen keventämiseen ovat rajalliset, koska hallitus ei ole onnistunut työttömyyden puolittamistavoitteessa. Siksi keskustasta lähtee siitä, että arvonlisäverokantaa alennetaan prosenttiyksikön ensi vuonna ja asetetaan tavoitteeksi alempi verokanta. Näin ollen voitaisiin tässä asiassa lähteä liikkeelle nyt osana verotuksen uudistamisohjelmaa.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi tulen siihen, mistä ed. Kuosmanenkin täällä hyvin puhui, vaikka ei kuitenkaan äänestyksessä ihan tähän saakka yltänyt. Se on byrokratia, joka rasittaa suomalaista pk-sektorin yritystoimintaa. Arvonlisävero on yksi ilmentymä tästä. Yritykset joutuvat joka kuukausi tekemään tilityksen. Olisikin niin, että kaikkein pienimmille yrityksille pitäisi aikaansaada kevennetty ilmoitusmenettely. Tässä yhteydessä tarkoitan pienillä yrityksillä sellaisia yrityksiä, joiden liikevaihto jää miljoonaan tai sen alapuolelle. Kuukausittainen tilitysvelvollisuus on pienille yrityksille hallinnollisesti työläs, eikä pienissä yrityksissä ole hallinnollisiin tehtäviin erikoistuneita henkilöitä, vaan velvoitteet hoidetaan käyttäen omistajayrittäjien tai muiden tuottavia tehtäviä suorittavien työpanosta tai ostamalla palvelut ulkopuolelta. Järjestelmästä saatava suhteellinen hyöty kertyviin tilityksiin verrattuna on kuitenkin verottajan kannalta pieni.

Useimmissa Oecd-valtioissa arvonlisäverotilitykset suoritetaan yleisesti joko kaikkien yritysten osalta joka toinen kuukausi tai pienillä yrityksillä on pidempi tilikausi. Myöskin EU:ssa valmistellun pienten ja keski suurten yritysten verotusmenettelyä koskevan direktiiviehdotuksen lähtökohtana on kevennettyjen hallintomenettelyjen käyttö tietyn liikevaihdon rajan alittaville yrityksille.

Maatalousyrittäjien osalta on aivan oikein mahdollisuus vuosi-ilmoitusmenettelyyn. Tämä viime vaalikaudella täällä eduskunnassa saatiin

aikaan. Suomessa tulisikin nyt sallia pienyrityksille harvennettu tilitysmenettely, jota ei ole toistaiseksi lainsäädännöllä mahdollistettu.

Keskusta esittääkin, että arvonlisäverolain 162 §:ään lisättäisiin pienyrityksiä koskeva momentti, jonka mukaan:

”Yrityksen, jolla edellisen kalenterivuoden liikevaihto on yksi miljoona markkaa tai tämän alle, verokausi voi kuitenkin olla kalenterivuoden neljännes.” Toki tämä yritys voisi halutesaan ilmoittaa arvonlisäverotuksen joka kuukausikin. Näiden yritysten tulisi ilmoittaa ja tilittää vero ”kalenterivuoden neljännestä seuraavan toisen kuukauden 15. päivään mennessä.”

Harvennettua tilitysmenettelyä voisi käyttää myös toimintaansa aloittava yritys, jonka liikevaihdon arvioidaan alittavan asetetun rajan. Verokausi olisi yhdenmukainen nykyisen yhteisömyyntiä koskevan neljänneskalenterivuosi-ilmoitusajan kanssa. Yhteisökauppaa käyvät pienyritykset voisivatkin antaa arvonlisäveroilmoituksensa nykyisen yhteenvetoilmoituksen yhteydessä. Tämä olisi yksi konkreettinen tapa, ei välttämättä kovin suuri mutta kuitenkin konkreettinen tapa, purkaa byrokratiaa ja alentaa yrittäjyyden kynnystä niin kuin välttämätöntä Suomessa on.

Keskustan vastalauseessa on vielä puututtu pieneen, aika tärkeään yksityiskohtaan. Se koskee marjojen poimintaa. Marjojen poiminta jätettiin alv-järjestelmään siirtymisen yhteydessä nollaverokannan piiriin, mutta tässä yhteydessä tulisi vielä lakia muuttaa niin, että myöskin varastoinnin tulisi päästä saman kohtelun piiriin. Keskusta esittääkin tästä ponnen hallitukselle evästyksiksi.

Arvoisa puhemies! Keskustan uudistusesitykset eivät ole saaneet valitettavasti valtiovarainvaliokunnan enemmistöä taakseen, mutta nyt täällä eduskunnassa voisimme tarvittaessa äänestysellä hoitaa pienyritysten ja suomalaisten pieni- ja keskituloisten veronmaksajien asiaa.

Ed. L a a k s o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Ala-Nissilä on tässä asiassa jossain määrin myöhäisherännäinen, jos tätä sanontaa saa käyttää, sen vuoksi että edellisen hallituksen aikana käsiteltiin laaja kokonaisuus arvonlisäverolain muuttamisesta. Nyt kuulin toistamiseen nämä selvitykset — jo aikaisemmin valtiovarainvaliokunnassa — siitä että työvaltaisten pienyritysten verotusta tulisi työllisyysyistä keventää. Itse asiassa näitä kaikkia samoja asioita, joita ed. Ala-Nissilä toi esille,

vasemmistoliiton ryhmän taholta esitettiin viime vaalikaudella. Silloin ne eivät millään muotoa sopineet keskustalaisille.

Positiivista valiokunnan mietinnössä sivulla 6 on, että valiokunta edellyttää, että "hallitus pyrkii saamaan - - käyttöön palveluvaltaisten yritysten alennetun verokannan kokeilun ja että Suomi omalta osaltaan valmistautuu sen välittömään käyttöönottoon". Tällä nimenomaan tähdätään siihen, että palvelualojen työllisyysvaikutuksia voidaan tällä tavalla positiivisesti hoitaa ja työllisyyttä parantaa tässä maassa.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin myös huomauttanut ed. Ala-Nissilälle, kun hän Viinasen kanssa verotusvaltaa käytti viime kaudella, että tehtiin todella se virhe, että tehtiin arvonlisäverokannat liian korkealle ja aiheutettiin juuri palvelualoille, kampaamoille ym. rajuja työvoiman supistuksia ja laajaa palvelualatyöttömyyttä. Tässä suhteessa nyt on todella tärkeätä, että käynnistetään keskustelu, niin kuin EU:ssa on käynnistetty ja ministeri Skinnari myös on tuonut esille. Kuten ed. Laaksonen totesi, valtiovarainvaliokunta edellyttää todella palvelu- ja työvaltaisten yritysten arvonlisäverokantojen laskemista juuri työllisyystavoitteen ja työllisyysvaikutusten kannalta. Tähän asiaan on todella kiinnitettävä huomiota.

Toisaalta pidän henkilökohtaisesti myöskin menetyksenä sitä, että tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä puhutaan asteikoista herkästi, mutta ei laajemmin arvonlisäverojärjestelmän työllisyysvaikutuksista. Esimerkiksi elintarvikkeiden arvonlisäverokannan laskeminen olisi ollut sosiaalista tulopoliittikkaa eläkeläisten ja työttömien kannalta eli tämän tyyppistä keskustelua tässä yhteiskunnassa pitäisi laajemmin käydä.

Toisaalta ymmärrän oppositiota myös siinä, että näin joulun alla ja oppositiossa ollessa tehdään ajankohdasta riippumatta aina joululistoja ja ylipäänsä kaikkia asioita esitetään korjattavaksi.

Joukkoliikenteen verotus on myös ollut valtiovarainvaliokunnassa esillä, ja edelleenkin ministeriön virkamiehet tuntuvat keksivän kaikenlaisia verukkeita, ettei sitäkään korjausta, jota olemme yrittäneet tehdä joukkoliikenteen eteen, voitaisi panna täytäntöön. Pidän hyvänä sitä, että siltä osin edes päästiin nyt liikkeelle, mutta olen edellyttämässä perusteiltaan sinänsä samalla lähestymistavalla kuin oppositio sitä, että arvonlisäverokantojen työllisyysvaikutuksista ja

sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta on laajemmin käytävä keskustelua tässä yhteiskunnassa.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Ala-Nissilä viittasi tilitysbyrokratioihin. Verojaostolle annettujen asiantuntijalausuntojen perusteella niillä ei ole kuitenkaan sen määräistä hintaa, että ne oleellisesti vaikeuttaisivat yrittäjien asemaa, eli kääntäen: Veronsaajan kannalta, jos tilitysvälejä oleellisesti pidennetään, markkinoilla valitettavasti tapahtuu myös sillä tavalla, että valtiolta jää saamatta tuloja, koska jää rästejä.

Alv:n alennus on edessä pitkässä juoksussa, mutta valtiontalouden tila ei anna siihen nyt suomalaisille mahdollisuutta. EU:sta tulee heijastuksia, ja ilman muuta ne jossain vaiheessa vaikuttavat Suomessa arvonlisäveron kannan alenemiseen.

Ed. Ala-Nissilän erinomaisen puheenvuoron johdosta toteaisin vielä, että hän esitti hienoja ideoita, mitä pitäisi tehdä, mutta täysin vastamatta jäi, millä tavalla ne syntyvät aukot, jos hänen ideansa toteutetaan, rahoitetaan. Hänen puheenvuorossaan oli myös seikkoja, jotka toteutuessaan vaikuttaisivat siihen, että verovelvolliset eivät olisi yhdenvertaisia arvonlisäverokohtelussa.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta esittää talousarvio-vastalauseessaan kyllä tekemillemme uudistuksille rahoituksen.

Ed. Rajamäen puheenvuoron johdosta voi todeta sen, että kyllähän liikenteen verorasituksen kasvattaminen nyt on kohtuutonta, kun arvonlisäverokantaa nostetaan. Sitä voidaan vielä perustella, kun joudutaan menemään kolmeen verokantaan. Mutta samaan aikaan nostetaan bensiinin hintaa ja dieselpolttoöljyn hintaa ja heikennetään työmatkavähennystä ja sitä kautta kiristetään tuloverotusta 110 miljoonaan. Kolmea kautta nyt ihmisten liikkumista raskitetaan aikana, jolloin pitäisi työhön kannustamista edistää.

Ed. Laaksonen totesikin tuossa, että viime vaalikaudella aivan riittävästi keskusteltiin arvonlisäverotuksen työllisyysvaikutuksista ja eduskunnassa vielä muun muassa majoitustoiminnan arvonlisäverokantaa alennettiin. Mutta nyt Euroopassa, kun arvonlisäverojärjestelmä on harmonisoitu, on käynnistynyt laaja keskustelu ja Suomessa on mahdollista liikkua tässä. Totesin, että Suomen pitäisi olla aloitteellinen, edelläkävijä työreformiasioissa ja nyt lähteä liik-

keelle kokeilunomaisesti, niin kuin ed. Rehniin ja muiden aloitteessa on parturi-kampaamo- ja kosmetologialoilta, ja avaisimme tämän työllistävän uudistuksen jo ensi vuonna. Toivon, ed. Laaksonen, että tulotte mukaan näihin uudistuksiin. Sillä tavalla saamme näitä eteenpäin.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Pääministeri Paavo Lipposen hallitusohjelma 13.4.1995 sanoo: "Valtiontalouden tasapainotus hoidetaan nostamatta kokonaisveroastetta." (Ed. Ala-Nissilä: Miten siinä on käynyt?)

Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä esitti erinomaisen olennaisen kysymyksen: Miten on käytännössä käynyt? Niin, että kertaakaan ensi vuoden verolinja mukaan lukien Lipposen hallituksen kolmen vuoden aikana ei veroaste ole laskenut sille tasolle, millä se oli edellisen hallituksen, Ahon hallituksen, aikana. Jokaikisenä Lipposen hallituksen vuotena se on ollut kireämpi kuin kertaakaan Ahon hallituksen aikana. (Ed. Saarinen: Millaiset ovat marginaalit?) — Marginaali on seuraava: Kun vuosina 90—95 kokonaisveroaste oli keskimäärin 46,4 prosenttia, on näinä Lipposen vuosina veroaste ollut seuraava: 48,2 prosenttia vuonna 96, 48,3 prosenttia vuonna 97, 47,7 prosenttia vuonna 98 eli 1,3 prosenttiyksikköä suurempi kuin keskimäärin edellisten vuosien aikana.

Arvoisa puhemies! Se, että näin on käynyt, on paljolti seurausta siitä yleisestä talouspolitiikan linjasta, miten Lipposen hallitus on Suomea hoitanut ja johtanut viimeisten vuosien aikana, siitä yleisestä talouspolitiikan linjasta, jossa veroratkaisuilla on toki ollut erinomaisen olennainen ja tärkeä sija. Veroratkaisuun ei ole tartuttu niihin mahdollisuuksiin, millä keinoilla olisi voitu nimenomaan parantaa työllistämistä, kohentaa työllisyystilannetta edes kutakuinkin niiden lupauksen mukaisesti, mitä hallitus liikkeelle lähtiessään antoi vannooessaan työttömyyden puoltamista tämän vaalikauden aikana. Jos sille uralle olisi päästy, valtion menot sekä sosiaaliturvan että työttömyysturvan osalta olisivat miljardimäärin pienemmät kuin ne nyt ovat tällä menolla toimien. Jos ne olisivat miljardimäärin pienemmät, totta kai verotus voisi olla keveämpää. Myös verotuksen osalta hallitus voisi noudattaa sitä linjaa, minkä se ohjelmaansa alun perin oli asettanut.

Mutta hallitus lähti oman talouspolitiikkansa toteuttamiseen siten, että sen välttämättömiksi itselleen kuvaamia ja asettamia Emu-normeja lähdettiin hakemaan nimenomaan niin, että lei-

kattiin sieltä, mistä oli helpoin ottaa, niiltä, jotka olivat kaikista heikoimpia vastustamaan hallituksen linjaa. Kun hallitus näin toimi, se sai aikaan jäljen, joka jätti korkean työttömyyden, kun jätti korkean työttömyyden, ei verotuksessa päästä eteenpäin tavalla, jota hallitus itsekin tavoitteli.

Nyt käsittelyssä oleva arvonlisäveroesitys on vuoden 98 osalta yksi osa tätä sanoisinko tekevämmien töiden listaa, joka toki arvonlisäverotuksen osalta mielestäni ei ole suinkaan suurin moitteiden sija hallitusta kohtaan, mutta merkittävä kuitenkin. Olen sitä mieltä, että yleisesti ottaen arvonlisäverokannan alentamiseen ei ole mahdollisuuksia. Välillisen verotuksen kautta on tulevinakin vuosina haettava ne välttämättömät verotulot, mitä julkinen sektori, valtiovalta ennen kaikkea tarvitsee menojensa katteeksi. Näin ollen yleistä valmisteverojen ja myöskään arvonlisäveron alentamista ei voida ajatella, mutta tuon yleisen, aika korkealla eurooppalaisittain olevan arvonlisäverokannan kokonaisuuden puitteissa on mahdollista halutessamme tehdä sellaisia linjauksia, jotka ovat työllisyyden kannalta parempia ja sosiaalisesti oikeudenmukaisempia kuin se tie ja linja, mitä hallitus noudattaa.

Keskustan vastalauseessa on juuri työllisyyden ja oikeudenmukaisuuden lähtökohdista esitetty muutamaa korjausta siihen linjaan, mitä hallitus esittää. Täällä jo äsken ed. Ala-Nissilä kertoi, että me esitämme ruoan arvonlisäveron alentamisen käynnistämistä siten kuin aikanaan edellisen vaalikauden aikana asiasta päätettiin. Suomen liittyessä EU:n jäseneksi liittymisasiakirjoihin, jotka toukokuussa 94 silloinen valtioneuvosto hyväksyi ja jotka toimitettiin myös eduskuntaan sen käsitellessä liittymissopimusta, kirjattiin maininta siitä, että arvonlisäverojärjestelmässä ruoan osalta lähdetään liikkeelle monien syiden summana 17 prosentin verokannalla ja vuoden 98 alusta lasketaan ruoan arvonlisäverokanta 12 prosenttiin. Hallitus ei ole näin menetellyt.

Hallituksen sisältä entinen ministeri Alho käytti kesän aikana ja aiemminkin on käyttänyt erinomaisen hyviä puheenvuoroja tästäkin asiasta. Tämän lisäksi tämän saman tarpeen puolesta ovat vannoneet monet hallituspuolueita lähellä olevat kansanedustajat. Erityisen arvonn annan ed. Partasen tekemälle aloitteelle, jossa hän on vaatinut nimenomaan ruoan arvonlisäverokannan alentamista. Sitä hän laajasti on esitellyt myös maakunnassani runsaasti ilmestyvässä sa-

nomalehdessä Keski-suomalaisessa, vaatinut arvonlisäverokannan alentamista. Odotan tämän asian toisen käsittelyn yhteydessä ed. Partasen toimivan luonnollisesti tekemänsä aloitteen mukaisesti.

Ruonan arvonlisäverokannan alentamisella on ennen kaikkea merkittävä painava sosiaalinen ulottuvuutensa. Sitä ymmärrän myös entisen ministeri Alhon, ed. Partasen ja monien muiden tähdentäneen, kun ovat olleet tällä kannalla aikanaan.

Mitä tulee niin sanottujen lopputuotepalveluiden arvonlisäverokannan alennusesitykseen ja siihen, minkä ed. Laaksonen näppärästi äsken esille otti, siihen kysymykseen, miksei jo edellinen hallitus esimerkiksi näissä asioissa toiminut toisin ja laskenut arvonlisäverokantaa esimerkiksi nyt puheena olevien palvelujen osalta alemmaksi, minä pyydän kiinnittämään huomiota siihen, että ed. Laaksonen on tietysti teoriassa ja käytännössäkin oikeassa siinä, että Suomi olisi voinut pitempään ja voimallisemmin ponnistella tässä asiassa EU:n suhteen ja hankkia erioikeudet näiden palveluiden arvonlisäverokannan alentamiseksi. Mutta pyydän saada korostaa kuitenkin sitä, että tuossa vaiheessa EU:n piirissä ei ollut normistoa, joka olisi suositellut tämän tapaista menettelyä, joka nyt on noussut viime aikoina esille EU:n piirissä niin, että siitä asiasta myös huippukokous lausui — minulla ei ole tarkkaa sanamuotoa, mutta joka tapauksessa otti selkeän asennekannanoton nimenomaan siihen suuntaan, että ennen kaikkea kokeilun tietä vähintäänkin pitäisi ja voisi lähteä liikkeelle.

Niinpä käsitykseni on, että Montin työryhmän esitysten, Montin itsensä siihen ottamien kantojen, Ecofinin piirissä käydyn keskustelun ja huippukokouksessa esillä olleiden mainintojen pohjalta, jos Suomi haluaisi palvelualojen arvonlisäverokantaa vähän madaltaa ennen kaikkea työllisyyden nimessä, en usko, että EU voisi siihen poikkiteloin asettua, sama EU, joka nyt on käynnistänyt juuri äsken mainitsemani nimenomaan työllisyyteen nojaavat toimet arvonlisäverokannan alentamiseksi.

Näistä syistä me esitämme arvonlisäverokannan alentamista. Minä haluan tämän sanoa hyvin hyväntahtoisesti hallituspuolueiden suuntaan, koska erityisesti sosialidemokraattien erinomaisesti tätä asiaa käsitelleiden edustajien toimesta kyllä kiinnitettiin huomiota tähän mahdollisuuteen kajota nimenomaan palvelualan arvonlisäverokantaan. Minä toivonkin, että esimerkiksi ed. Saarinen mahdollisimman nopeasti

saa pohjimmaisille kannoilleen ja myös ed. Rajamäki, joka äsken käytti puheenvuoron, laajempaa tukea sosialidemokraattien piirissä ja vähitellen kokoomusryhmänkin piirissä ja niin laajaa kannatusta, että tässä asiassa päästäisiin eteenpäin.

Nyt tarkoitan yleisesti lopputuotepalveluita, niiden arvonlisäverokannan alentamista. Jos se edellyttää joidenkin ennen kaikkea valmisteverojen kiristämistä, niin mielestäni sekin voisi olla hinta siitä, että voitaisiin palvelualojen lopputuotteiden arvonlisäverokantaa madaltaa. Sekin voisi olla hinta siitä. Mieleni tekee vain kysyä, miksei esimerkiksi tupakan veroa tässä yhteydessä hallituksen toimesta olla valmiita kiristämään ei vain terveydellisten vaan myös fiskaalisten syiden vuoksi.

Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä kajosi myös siihen, että meidän vastalauseessamme muutamat pienet yksityiskohdat nousevat esille. Ne eivät ole fiskaalisesti eivätkä välttämättä muutenkaan kovin suuria, mutta ne ovat tärkeitä, sellaisia jäänteitä, jotka olisi pitänyt hoitaa jo näiltä osin, myönnän, silloin kun tämä uudistus, arvonlisäverojarjestelmään siirtyminen säädettiin. EU:lla ei olisi ollut mitään sitä vastaan, että jalostamattomien metsämarjojen varastointi olisi arvonlisäverotuksessa nollaverokannan piiriin säädetty alun perin. Pikkujuttu, mutta sille toimialalle aika tärkeä juttu. Me esitämme tässä tämän tapaista menettelyä emmekä osoita hallitusta tässä asiassa sormella. Siinä olisimme itsekkin voineet toimia aikanamme samalla tavalla. Elävän elämän esimerkit ja kokemukset osoittavat, että näiltä osin lainsäädäntöä on syytä muuttaa.

Aivan viimeinen kommenttini liittyy joukkoliikenteen arvonlisäverotuksen kiristymiseen. On päätetty ja on välttämättömyys, että tässä noudatetaan harvempia verokantoja. Me tunnustamme sen tosiseikan, että EU-normistossa on vain harvempia verokantoja. Kun olemme tunnustaneet nämä EU-normit näiltä osin, meidänkin on mentävä harvempiin arvonlisäverokantoihin. Kun näin on, tämän tulee koskea myös joukkoliikennettä.

Mutta olisin toivonut oivallettavan ja keskustaa esittää omissa budjettivastalauseissaan silloin, kun menopuolta käsitellään, että lisätään nimenomaan joukkoliikenteen — ja tässä tarkoitan joukkoliikenteellä ei vain linjaliikennettä, vaan myös taksiliikennettä silloin, kun se palvelee tosiasiassa nimenomaan joukkoliikennetarpeita — suoraan tukea, jolla näiden tärkeiden toimintojen edellytykset olisi hoidettu. Se 35 miljoonaa mark-

kaa, mitä hallituspuolueet esittävät, ei luonnollisesti riitä mihinkään yhdessä muiden veroratkaisujen kanssa, jotka rokottavat pitempien matkojen etäisyyksien alueita Suomessa. Tämä muutos on huono muutos. Sen korjaaminen tapahtuisi parhaiten juuri suoralla tuella eri muodoissaan. Suoralle tuelle löytyy sellaisia konsteja ja mahdollisuuksia, joita EU ei estä, jos niitä vain halutaan käyttää. Tulemme myöhemmin nimenomaan budjetin menopuolen yhteydessä tähän asiaan kajoamaan tarkemmin.

Ensimmäinen varapuhemies: Huomautan vastauspuheenvuoroa pyytäneille, että vastauspuheenvuoron tulee sisältää joko oikaisu tai kommentti.

Ed. Saarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoron johdosta haluan kommenttina esittää, että kyllähän suuret luvut valtakunnassa ovat kehittyneet myönteisesti. Työttömyys on vähentynyt, velkoja on hoidettu, korot ovat hallinnassa, ne ovat alentuneet.

Kommentoin ed. Pekkarisen puheenvuoroa myös siltä osin, että arvonlisäveron kertymän kannalta yhdenkin prosenttiyksikön muutoksella on valtiontalouden kannalta varsin merkittävä vaikutus. Ruoan osalta prosenttiyksikkö merkitsee noin 450 miljoonaa markkaa. Yleisessä 22 prosentin kannassa prosenttiyksikön muutos tarkoittaa noin 1,8 miljardia markkaa. Liikkumavaraa on erittäin vähän.

Mitä tulee palveluvaltaisten yritysten verotukseen, niin valiokunta peräti pontena edellyttää, että hallitus pyrkii saamaan EU:n puitteissa käyttöön palveluvaltaisten yritysten alennetun verokannan kokeilun ja että Suomi omalta osaltaan valmistautuu sen välittömään käyttöönottoon. Kyllähän tämä on aivan linjassa ed. Pekkarisen puheenvuoron kanssa.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin todeta sen, että ei vallitse erimielisyyttä linjasta tai sen suunnasta, siihen ollaan ilman muuta pyrkimässä. Yhdyn siihen näkemykseen, että arvonlisäverokannan alentaminen erityisesti palvelujen osalta merkitsee työllistävää vaikutusta. Olen vakaasti sitä mieltä. Viittaan siihen, mitä ministeri Skinnari totesi, oliko perjantain Kauppalehdessä, että nimenomaan ravintolapalveluiden arvonlisävero tulisi saattaa ruoan arvonlisäveron tasolle. Tästä hän aikoo keväällä neuvotella valtio-

varainministeri Niinistön kanssa. Toivottavasti hallitus ottaa tämän pienen askeleen ja osoittaa silläkin suuntaa, mihin olemme etenemässä.

Mutta kysymyshän on viime kädessä siitä, että valtio tarvitsee verotulot. Ne ovat kovin vaikeasti kompensoitavissa, joskin uskon kyllä dynaamiseen vaikutukseen, että alentamalla arvonlisäveroa melko pian saisimme sen verokeräytymän, joka tällä tavalla menetetään, muun vilkastuneen talouden kautta. Tässä mielessä tähän kokeiluun omasta puolestani olisin kyllä valmis lähtemään.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen, anteeksi, tällä kertaa vielä kansanedustaja Pekkarinen totesi, että edellisen hallituksen aikana, kun ruoan arvonlisäverokannasta päätettiin, siihen liittyi monia syitä. Yksi varmasti oli se, että sillä haluttiin rahoittaa elintarviketalouden kansallista pakettia. Me ymmärsimme silloin niin, että se kansallinen paketti oli pyhä. Nyt kuitenkin, kun Lipposen hallitus aloitti, ensimmäisenä leikattiin tästä. Silloin tavallaan meni peruste ymmärtääkseni myös siltä, että siirtymäkauden ajan ruoan arvonlisäveroa pidetään korkealla tasolla. Oikeastaan olisi samalla jo pitänyt lähteä alentamaan ruoan arvonlisäveroa. Kuten ed. M. Pohjola totesi dynaamisista vaikutuksista, niin varmaan ne olisivat vaikuttamassa myös ruoan veron alentamisen kautta yhtä lailla kuin työllistävien palvelualojen arvonlisäveron alentamisen kautta.

Ed. Pekkarinen ei kiinnittänyt huomiota myöskään siihen, että hallituksen sisällä on näkemuseroja, valitettavasti. Palvelualojen arvonlisäverokannan alentamisesta erityisesti ministeri Niinistö on todennut, että se ei heijastu työllisyyteen siinä määrin kuin muun muassa veroministeri Skinnari ja työministeri Jaakonsaari näkevät. Uskon, että ministerit Skinnari ja Jaakonsaari ovat tässä asiassa oikeassa. Meidän työttömyysasteemme on niin korkea, että väijäämättä se kyllä heijastuu työllisyyteen.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarinen otti alv:n aivan oikein nimenomaan työllisyyden kannalta. Kun ed. Partanen maakunnassa tai edustajat M. Pohjola ja Rajamäki tässä keskustelussa työllisyyttä puolustavat, niin kyllä teidän puheenne jäävät puheiksi, ei niissä ole konkretiaa. Kun katsoo esimerkiksi, miten veroista on päätetty, miten paljon olivat työllisyys ja alv tupopöydässä esillä,

mistä kuitenkin te kannatte vastuun, niin ei tämä vasemmiston puolelta ole tarpeeksi vakavasti otettu.

Kun esimerkiksi vasemmistoliittolaiset ovat puolustelleet kunnan kukkarolle menoa ansiotulovähennyksessä, että ei olisi muuta keinoa, jolla veroalennukset olisivat sosiaalisesti oikeudenmukaisia, niin kyllä kai ruoan arvonlisäveron alentaminen olisi sosiaalisesti kaikkein oikeudenmukaisin. Siitä oli täällä jo lakiesitys ja siitä äänestettiin EU-kansanäänestyksessä nimenomaan, joten sillä pitäisi olla perustuslakitasoinen hyväksyminen vähintään kansalta, kun se silloin siunattiin. Eli kyllä meillä on täysi oikeus keskustassa teitä hiillostaa ja teiltä vaatia vähän tekoja puheiden sijaan. Ette te ole tätä painottaneet tarpeeksi. Olette käyttäneet veroalennusvaran aivan muihin tarkoituksiin kuin työllisyyteen.

Ottaisin esiin marjojen varastoinnin arvonlisäveron. Se ei ole iso asia, mutta kansantalouden kannalta tärkeä, kun ajatellaan, että nytkin oli erittäin hyvä marjasato ja siitä jäi metsään. Eivät marjat metsästä lähde vastaisuudessa neljän markan kilohintaan. On erittäin tärkeää, että pystyttäisiin olemaan kilpailussa mukana Venäjän ja Kanadan kanssa. Tällainen pienempikin asia pitäisi pystyä hoitamaan.

Ed. Kuosmanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Pekkarinen piti mielestäni erittäin ansiokkaan ja hyvän puheenvuoron arvonlisäveroasiasta, mutta pieni kommentti siihen. Kun yleensä monessa EU-maassa on elintarvikkeiden arvonlisävero nolla, niin minusta Suomen 17 prosenttia on kohtuuton. Ravintoloissa ja kahviloissa ruoka valmistetaan käsin. Niiden arvonlisävero on kuitenkin 22 prosenttia. Jos halutaan työllistää, niin ravintoloitten arvonlisävero pitäisi ehdottomasti pudottaa pikaisesti vähintään 17 prosenttiin.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailmassa, josta tulit vähitellen kokonaan poistuvat, joudutaan miettimään keinoja, millä tavalla muun muassa sosiaaliturva ja valtion muut tärkeät menot rahoitetaan. Silloin voidaan katsoa, että tavarankulutuksen arvonlisävero on ikään kuin vastaavanlainen tulli, joka silloin on kuluttajan ympärillä. Tästä lähtökohdasta tarkasteltuna olisi erittäin perusteltua ajatella jopa sellaista vaihtoehtoa, että tavarankulutuksen arvonlisäveroa nostettaisiin samalla, kun lopputuotepalvelujen arvonli-

säveroa laskettaisiin, mihin ed. Pekkarinen puheenvuorossaan viittasi.

Tällä kertaahan meillä on sietämättömän korkea työn tekemisen verotus palkoista perittävän veron muodossa, meillä on sietämättömän korkea työn teettämisen verotus työnantajan sivukulujen muodossa ja meillä on sietämättömän korkea työn tulosten verotus palvelujen korkean arvonlisäverotuksen muodossa. Tällä tavalla voi sanoa, että lähes kaikki yhteiskunnan tärkeiden toimintojen rahoitukseen liittyvät verot kannetaan jollain tavalla työhön liittyen. Minusta ainoa tapa todella saada suuria vaikutuksia työllisyyteen on tämä kokonaisuus purkaa.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli ihan antoisaa kuunnella näitä mielestäni erinomaisia kommentteja, joita sain sekä oikealta että vasemmalta. Ymmärsin, että niissä oikeastaan kauttaaltaan tuettiin ajatuksia, joita puheenvuorossani esitin. Minä vain pahoin pelkään, että sitten kun äänestyksen aika toisessa käsittelyssä tulee, niin rohkeasti takana ni seisovat vain oppositior ryhmien edustajat. Mutta toivon toki hieman parempaa saldo ajatuksille.

Ihan pari kommenttia. Yhdyn ed. M. Pohjolan käsitykseen siitä, että hallitus ei uskalla katsoa tätä dynaamista vaikutusta, mikä työllisyyden kautta voisi olla sillä, että nimenomaan työllistävien alojen verotusta alennettaisiin, niin kuin ed. Korkeaoja erinomaisesti myös perusteli. Tavallaan menemällä niitä vastaan dynaaminen vaikutus taatusti olisi aika merkittävä. Se pitäisi rohjeta tunnustaa, sillä on varmasti merkitystä.

Ed. Väistö hyvin muistutti mieleen sen historian erään osan, siinä oli toki muitakin perusteita, minkä takia keväällä 94 menttiin porrastamiseen. Euroopan maissa on elintarvikkeitten osalta nollaverokantojakin, mutta siellä on ihan alinta verokantaa aika monessa maassa. Suomi kyllä kuuluu muutaman harvan poikkeuksen joukkoon, korkean ruoan elintarvikeveromaihin.

Meillä tulo- ja varallisuusverojärjestelmän kohdistuu aika voimakkaana jo keskituloisiin ja aika pienituloisiinkin kansalaisiin. Erityisen huonoa tässä tilanteessa on se, että myös välttämättömyyshyödykkeet, kuten ruoka, on meillä niin kireästi verotettu kuin ne ovat. Näistäkin syistä, tuloverokohtaannonkin vuoksi, olisi välttämätöntä, että ruoan kohdalla saataisiin muutokset aikaiseksi.

Mitä vielä, puhemies, tulee marjojen varastointiin, niin nykyinen järjestelmähän on johta-

nut siihen, että veroa tosiasiaassa kierretään. Verottaja ei saa sitä, mitä se hakee. Tästäkin syystä tämä pieni yksityiskohta pitäisi saada hoidettua.

Ed. N u r m i : Arvoisa puhemies! Tarkasteltaessa vuoden 98 talousnäkyä tulee esiin kysymys, mitä tehdään, että työttömyys alenisi ja että verotus olisi kohtuullista ja oikeudenmukaista. Näkymät ovat veropolitiikan osalta oikean suuntaisia, tosin riittämättömiä. Edellä olevan perusteella haluaisin kiinnittää huomiota seuraaviin arvonlisäverotusta koskeviin seikkoihin.

Arvonlisäverolaki astui voimaan 1.6.94. Lain keskeisiä periaatteita ovat neutraliteettiperiaate ja kaiken liiketoiminnan muodossa tapahtuvien palveluiden ja tavaroiden myynnin saattaminen veron piiriin. Kuntien osalta arvonlisäverolain tulkinnassa on ollut runsaasti ongelmia.

Hallituksen esityksen n:o 88/1993 vp periaatteita ei ole kuntien osalta saavutettu. Esimerkiksi uimahallitoiminta on saatettu verolliseksi toiminnaksi, vaikka useat lääninverovirastot lain soveltamisen alkuvaiheessa katsoivat toiminnan olevan verotonta, koska se tapahtui selvästi alle omakustannushinnan. Käsitykseni mukaan selvästi alle omakustannushinnan tapahtuva toiminta ei voi jatkuvasti tapahtua liiketoiminnan muodossa. Näin ollen kuntien uimahallitoiminnan arvonlisäverottaminen on lain periaatteiden vastaista, vaikka korkein hallinto-oikeus onkin tulkinnut lakia tällä tavoin.

Käsitykseni mukaan arvonlisäverotuksessa pitäisi alkuperäisen hallituksen esityksen tavoitteet saattaa voimaan arvonlisäverolakia muuttamalla. Samalla voitaisiin lakia tarkentaa muun muassa toimeentulotuen antamisen osalta eli saattamalla toimeentulotuki aina palautusjärjestelmän piiriin. Kunnan sosiaalipuolen maksaessa kuntalaisen laskun ei sillä, kenelle lasku on kirjoitettu, pitäisi olla mitään merkitystä arvonlisäverotuksen kannalta kuten tänä päivänä on.

Suomen siirryttyä välillisessä verotuksessa arvonlisäverotukseen on nyt saatujen kokemusten perusteella syytä arvioida uudistuksen vaikutukset muun muassa työvoiman kysyntään. Tosiasiat tulee tunnustaa ja nähdä 22 prosentin verokannan vaikutus muun muassa työvoiman kysyntään esimerkiksi palvelusektorilla parturi- ja kampaamoliikkeisiin, autonkorjaus-, hotelli- ja ravintolapalveluihin. Täydellä verokannalla on ollut erittäin negatiivinen vaikutus työvoiman kysynnän kannalta palvelusektorilla. Arvonlisäverotuksessa verokantaa tulisikin ainakin tilapäisesti alentaa ensi vuoden alusta kahdeksaan

prosenttiin. Vaikka alennus onkin ns. verokantadirektiivin vastainen, on Suomella syytä hankkia mahdollisuus poikkeuslupa tähän Euroopan unionilta.

Lopuksi toivoisin veropolitiikkaan enemmän uskallusta, luovuutta ja uudistushalukkuutta.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Rinnakkaislakialoitteessani tähän hallituksen esitykseen ehdotan, että työvaltaisten palvelualojen arvonlisäveroa kevennettäisiin kaksivuotisenä kokeiluna. Se laskettaisiin 8 prosenttiin nykyisestä 22:sta eli perusprosentin mukaisesta määrästä. Syksyllä 95 tein lähes samansisältöisen aloitteen, mutta silloin esitin arvonlisäveron alentamista 12 prosenttiin, mutta nyt kun ollaan muuttamassa arvonlisäprosentteja, niin tässä vaiheessa näin.

Lakialoitteeni koskee nimenomaan käsityövaltaisia palvelualoja, joiden yrittäminen perustuu työhön. Kuten tunnettua palkkakustannukset eivät ole alv-vähennyskelpoisia, ja näillä työvoimavaltaisilla aloilla ei tavaraostoja sinänsä ole paljoa, jolloin yrittäjät eivät saa arvonlisävähenystä niistä. Vähäinen arvonlisäverotulojen prosentista johtuva veromenetys korvautuisi suurelta osin lisääntyvän työn aiheuttamalla arvonlisä- ja tuloverolla. Houkutus harmaan talouden harjoittamiseen vähenisi samalla, jolloin verotettavien määrä myös lisääntyisi.

Yhtenä esteenä palvelujen arvonlisäveron alentamiselle on mainittu se, ettei Euroopan unioni ole sallinut poikkeavaa arvonlisäverokantaa esimerkiksi partureille ja kampaajille, kosmetologeille jne. Ehdotustani, että pyytäisimme maakohdista poikkeuslupaa erityisen pahan työttömyytemme helpottamiseksi, ei otettu todesta. Mutta kun Euroopan eri maissa työttömyys on myös pahentunut, komissio on suosittanut arvonlisäveron alentamista työvoimavaltaisille palvelualoille kolmen vuoden koeajaksi. Verolennus, joka olisi siis kokeiluluontoinen, oli esillä Luxemburgissa torstaina pidetyssä työllisyshuippukokouksessa, josta kovin paljon emme ole tietoja saaneet. Vähäiset tiedot kokouksesta eivät ole olleet kovinkaan lupaavia. Ihmetyttää, eikö Suomen työllisyystilanne olisi tarvinnut tätä toimenpidettä.

Tulen lakialoitteeni mukaisesti esittämään työvaltaisille palvelualoille arvonlisäprosentiksi 8:aa prosenttia.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Eduskunnan valtiovarainvaliokunta ja erityisesti sen verojaosto on tämän lakiesityksen käsittelyn yh-

teydessä törmännyt hyvinkin selvästi siihen, että arvonlisäverotus on EU-sidonnaista.

Vihreiden esiin nostamana kysymyksenä sekä budjettiriihessä että valiokuntakäsittelyssä oli joukkoliikenteen arvonlisäverokannan nostaminen 6 prosentista 8:aan prosenttiin. Tämä sisältyi hallituksen esitykseen sikäli, että 6 ja 12 prosentin verokannat yhdistetään tässä esityksessä 8 prosenttiin. On toki selvää, että 2 prosenttiyksikön nousu arvonlisäverotuksessa on joukkoliikenteelle heikennys. Kun vielä otetaan huomioon se, että polttoaineverotusta kiristetään ja tämä tapahtuu tasaisesti sekä joukkoliikenteen että yksityisautoilun puolella, on selvää, että se, että arvonlisäveroa kiristetään, erityisesti heikentää joukkoliikenteen asemaa.

Arvoisa puhemies! Jo valtioneuvoston käsittelyssä vihreä ryhmä pyrki siihen, että joukkoliikenteen asema säilyisi nykyisellään. Silloin oli mahdollisuus operoida pelkästään kysymyksellä, muutetaanko arvonlisäverokantaa vai säilytetäänkö se entisenä. Nyt, kun asia on ollut valiokuntakäsittelyssä, meillä on ollut pohdittavana useita eri malleja. Itse vihreiden valiokuntavastaavana olen yrittänyt saada selvyttä siihen, a) mitkä ovat mahdollisuudet säilyttää verokantamalli, joka oli esillä budjettiriihessä eli se, että 6 ja 12 prosenttia säilyisivät entisenä, b) että tämä verokorotus kompensoitaisiin joukkoliikenteelle energiaverotuksen puolelta, näin erityisesti siis dieselverotuksessa, se kompensatio budjettiperusteisesti liikenneministeriön hallinnonalalta.

Asiantuntijakuulemisen ja neuvottelujen myötä kävi selville, että malli a, entinen verokanta, ei missään tapauksessa tule kyseeseen. Myös aluksi esiin nostamani kysymys EU-sidonnaisuudesta tuli esiin, kun selvitettiin mallia b eli kompensatiota energiaverotuksessa. On nimittäin niin, että joukkoliikenteelle voidaan myöntää alempi dieselverotus, mutta tämä edellyttää erillistä hakemusta EU:lta. Oli päivänselvää, että marraskuussa, kun valiokunta tätä kysymystä käsitteli, ei ehdittäisi saada aikaan kirjelmää tai anomusta, jonka seurauksena alempaa dieselveroa voitaisiin toteuttaa Suomessa vuoden 1998 alusta luki.

Näin ollen, arvoisa puhemies, ainoaksi mahdollisuudeksi kompensoida joukkoliikenteelle arvonlisäverotuksen korotus oli vaihtoehto c. Tässä asiassa lopulta etenimme. Ensin neuvottelimme hallitusryhmien kesken 60 miljoonan markan paketin. 60 miljoonalla markalla kompensoitaisiin joukkoliikenteelle, erityisesti bussi-

liikenteelle, sen menetykset niin, että kompensatio perustuisi ajosuoritteeseen.

Mutta kävi ilmi, että liikenneministeriö ainaakaan ei suostunut tällaista mallia hallinnoimaan, eli meidän oli pakko lähteä muuttamaan kompensatiomalliamme toiselta pohjalta toimivaksi eli ostopalveluiksi. Lopulta tämä malli onkin edennyt niin, että on alustavasti sovittu siitä, että kyseiselle liikenneministeriön momentille myönnetään 30 miljoonaa markkaa alueellisten palveluiden ja kaupunkiliikennepalveluiden ostoon ja 5 miljoonaa markkaa joukkoliikenteen kehittämispalveluihin. Tämän mallin rahoitus saadaan sähköveron ja kevyen polttoöljyn lievistä korotuksista kuluttajien osalta. Näin ollen joukkoliikenteen asema ei heikkene aivan siinä määrin kuin oli budjettiriihessä pelättävissä, mutta jonkinlainen heikennys arvonlisäverokantojen yhtenäistäminen tulee olemaan joukkoliikenteen eri muodoille.

Arvoisa puhemies! Olen siis jos en nyt tyytyväinen, niin kohtuullisen tyytyväinen saatuun ratkaisuun, joka sinetöidään lopullisesti budjettikäsittelyn yhteydessä.

Toisena asiana kiinnittäisin huomiota työvoimavaltaisten yritysten asemaan, kysymykseen, josta on keskusteltu tänäänkin jo jonkin verran. Ed. Rehn on tehnyt aloitteen siitä, että tietyt kampaamo- ym. palvelut saataisiin alemman arvonlisäverokannan piiriin. Aloite oli myös valiokunnan käsittelyssä rinnakkaislakialoitteena. Saimme tähän ja moniin muihinkin kysymyksiin vastauksen, ja jotta eduskunnalle ei jäisi epäselväksi, mikä on EU:n kanta tähän kysymykseen, niin luen suoraan sitaatin saamastamme vastauksesta:

"Arvonlisäverotuksessa sovellettavat verokannat on säädeltä Suomea sitovasti EY:n kuudennessa arvonlisädirektiivissä, eikä Suomi voi kansallisin päätöksin soveltaa alennettuja verokantoja muihin kuin direktiivissä mainittuihin tavaroihin ja palveluihin. Direktiivin mukaan alennettua verokantaa ei voida soveltaa työvoimavaltaisiin palveluihin kuten aloitteissa mainittuihin kampaamo-, parturi- ja kosmetologipalveluihin."

Näin ollen se malli, jota ed. Rehn oli esittänyt lakialoitteessaan ja johon keskusta on vastalauseessaan vedonnut, ei ole mahdollinen eduskunnan suoralla päätöksellä toteuttaa. Kuitenkin EU-sidonnaisuus on menossa siihen suuntaan, että Suomi voisi päästä mukaan kokeiluun, jossa palvelualojen alempia verokantoja noudatettaisiin. Tässä vaiheessa, kun Luxemburgin huippu-

kokouksessa ei kuitenkaan päästy asiasta yksimielisyyteen, on epäselvää, missä vaiheessa alemmat arvonlisäverokannat ja niiden toteuttaminen työvaltaisilla aloilla ovat mahdolliset.

Näin ollen valiokunnan ponsiehdotus siitä, että Suomi toimii palveluvaltaisten yritysten alvennuksen puolesta ja valmistautuu ottamaan sen käyttöön, on vähintäänkin tarpeellinen. Toivon todella, että myös valtiovarainministeriössä otetaan ponsi todesta, koska tämä on ainoa väylä päästä siihen tavoitteeseen, josta varmaan suurin osa kansanedustajista on yksimielisiä, siihen että nimenomaan palveluvaltaisten alojen verotusta pitäisi keventää, jotta saataisiin aikaan jotain positiivista myös niiden työllisyyskehityksessä.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla olen tytyväinen myös tähän kannanottoon työllisyyden puolesta. Muuta mahdollisuutta valiokunnalla ei tässä vaiheessa ollut työllisyystilannetta palveluvaltaisten yritysten osalta parantaa.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Vaikka tiernapoikaharjoitukset välillä veivätkin jotkin sanat ohi korvien, mitä eduskunnassa on tästä asiasta lausuttu, olen kuitenkin varsin tarkkaan pyrkinyt seuraamaan sitä juonetta, mikä on. Täytyy sanoa, että täällä on kuullut erittäin mielenkiintoisia näkemyksiä esillä olevasta asiasta, ja minusta on erittäin hyvä, että sekä opposition että hallituspuolueitten edustajat ovat näitä arvokkaita ajatuksia esittäneet. Aivan muutama seikkaan lyhyesti haluan minäkin omalta osaltani kiinnittää huomiota.

Joukkoliikenteen verotusasiassa valiokunta on päätnyt vähän toisenlaiseen ajatukseen ja todennut, että valiokunta katsoo, että veronkorotus ei ole hyvä ratkaisu joukkoliikenteen kannalta. Kun on kuunnellut huolestuneita puheenvuoroja, jotka ihmisten parista tämänkin asian osalta on esiin nostettu, voi todella yhtyä näihin ajatuksiin, mihin valiokuntakin on päätnyt. Suuri huoli tuntuu olevan siitä, että pitemmiltä matkoilta työssä käyminen tulee entistä kalliimmaksi. Näin ollen paljon puhuttu motivaatio työn vastaanottamiseen saattaa jossain määrin vaarantua, jos työmatkakustannukset uhkaavat mennä samoihin, mitä pienipalkkaisesta ansiosta on käteen jäämässä.

Useissa yhteyksissä, kun olen puhunut pienten ja työvoimavaltaisten yritysten arvonlisäveron tarkistamisesta, mahdollisesta alentamisesta, jota kovasti toivoisi, olen todennut sen, että ei varmasti Suomella yksinäisenä valtiona Euroopassa eikä koko maailmassa nähtävästi ole ko-

vinkaan suuria mahdollisuuksia tämän suuntaiseen verotusratkaisuun. Olen usein esittänyt ja puhunut muutamien europarlamentaarikkojen kanssa, eikä tätä kysymystä voitaisi ottaa vahvasti esille EU-maissa laajemminkin, maissa, joissa nämä kysymykset ovat varmasti yhteisiä ja yhtä ongelmallisia. Ilokseni voin todeta, että valiokunta on kohdassa "Palveluvaltaisten yritysten verotus" kiinnittänyt oikealla tavalla tähän asiaan huomiota ja katsoo, että yhteisiä ponnisteluja EU-maiden puitteissa ensinnä kokeilu- luonteisesti pitäisi ottaa käyttöön. Näin toden totta on.

Mielestäni ed. Pekkarinen, vaikka hänen kanssaan en aina ole yhtä mieltä, totesi varsin rehellisesti tässä yhteydessä, kun yleensä puhutaan arvonlisäveron alentamisesta, että mihinkään suureen yleiseen arvonlisäveron alentamiseen ei tietenkään kansakunnalla ole varaa, tulopuoli on kuitenkin turvattava. Mutta mielestäni on perusteltua, että nostetaan esille arvonlisäverokysymysten kohdalla työllisyysvaikutukset. Voi todeta — palaan tuohon äskeiseen pienten yritysten, nimenomaan palvelualan yritysten, arvonlisäverotukseen, että kyllä kovalla verotuksella on aiheutettu se, että yrityksiä on loppunut, me varmasti kaikki tämän tiedämme, työpaikkoja on menetetty ja pakoa olosuhteiden pakosta tietyn tyyppiseen harmaaseen talouteen on tahtunut. Tämä ei tietenkään ole kansakunnan edun mukaista. Siitä pitäisi kaikin keinoin päästä eroon.

Täällä on puhuttu myöskin keskustelun kuлуessa ja muutamassa aloitteessa ruoan arvonlisäveron tarkistamisesta. Minä olen sitä mieltä, että tällä tiellä olisi pitänyt päästä eteenpäin. Siinä olisi ollut tasapuolinen kohtelu kaikkia tulonsaajia ja myöskin eläkkeensaajia kohtaan. Näin ollen on vahinko, että tällä tiellä ei vielä tässä vaiheessa näy päästävän eteenpäin.

Lopuksi ihmettelen sitä, että kun silloinen veroministeri Alho otti tämän asian esille, varmaan muistamme, miten hänet julkisuudessa sitten leimattiin. Hänet leimattiin häiriköksi hallituksen sisällä, kun hän uskalsi tällaisen asian ottaa esille. Minä pidän pahana tällaista ajattelutapaa. Ei voi lähteä siitä, että jos pyrkii parantamaan, sanotaanko, tasapuolisuutta, myöskin vaikuttamaan siihen, että pienempituloisiin nämä verokysymykset ja parannukset, jos tätä sanaa voi käyttää, kohdennetaan, niin tällaisen ajatuksen esittelijä julkisuudessa leimataan sitten häiriköksi. Toivon, että ennen pitkää pääsemme myöskin ruoan ja elintarvikkeiden arvonlisäverokeskuste-

luun oikein kunnolla ja saamme siitä piakkoin esityksiä hallituksen toimesta.

Ed. Holopainen: Arvoisa herra puhemies! Haluan paikaltani aivan lyhyesti kiinnittää huomiota muutama asiaan.

Pidän erittäin hyvänä esityksessä sitä, että lääkkeiden arvonlisävero alenee 4 prosenttiyksiköllä, 12:sta 8 prosenttiin. Tämä on tervetullut niille ihmisille, jotka joutuvat käyttämään paljon lääkkeitä. Joukosta valtaosa on eläkeläisiä, joiden asemasta olemme täällä runsaasti keskustelleet.

Sen sijaan, kuten on tullut esille, on huono asia joukkoliikenteen arvonlisävero, joka nousee 2 prosenttiyksiköllä. Niin kuin ed. U. Anttila toteasi, joukkoliikennettä on tulossa rasittamaan vielä polttoaineen veronkorotus, joka nostaa polttoaineiden hintoja. Niinpä valiokunnan ehdotus 35 miljoonan markan lisäyksestä ensi vuoden budjettiin on perusteltu. En tiedä, onko se riittävä.

Useissa puheissa on kiinnitetty huomiota ruoan arvonlisäveroon. Itsekin olen muun muassa budjetin käsittelyn yhteydessä siihen kiinnittänyt huomiota. On todettu myös se, että ministeri Alho olisi ollut laskemassa ruoan arvonlisäveroa mutta taisi tulla yli ajetuksi. Toivon, kuten monet muut puhuneet, että jossakin vaiheessa vielä tämän hallituskauden aikana hallitus toisi käsitteilyyn ruoan arvonlisäveron alentamisen, koska tämä joka tapauksessa parhaiten kohdentuisi eri tulonsaajaryhmiin ja nimenomaan pienituloiset pystyisivät tästä myös suhteessa eniten hyötymään.

Ed. Viitanen: Arvoisa herra puhemies! Ihan lyhyesti muutama sana nimenomaan joukkoliikenteen arvonlisäverosta. Myös minä osaltani aikoinaan, kun esitys hallitukselta tuli, pidin sitä hyvin lyhytnäköisenä ja epäonnistuneena esityksenä. Olin todella huolissani kyseisestä asiasta.

Mielestäni ed. Ulla Anttila käytti äskän äärimmäisen hyvän ja selventävän puheenvuoron niistä vaihtoehdoista, joita valiokunta keskuudessaan oli etsinyt joukkoliikenteen kohoavan arvonlisäveron korvaukseksi tai kompensatioksi.

Myös minun mielestäni on äärimmäisen hyvä, että joukkoliikenteen tukeen on päätetty lisätä 35 miljoonaa markkaa. Mutta ennen kuin sen enempää tätä ylistän tai ihan mitään varauksetonta tukea annan, haluaisin jonkin verran kuitenkin itse henkilökohtaisesti tietää ja selvittää, mitä tämä itse teksti käytännössä tarkoittaa: "alueel-

listen palvelujen ostoon ja kaupunkiliikenteen valtionapuun". Olisi hyvin mielenkiintoista tietää se, onko tuen tarkoitus kohdistua muun muassa kunnalliseen liikennelaitokseen, kuten Tampereen kaupungilla esimerkiksi on, tai muihin vastaaviin vai mihin tätä on tarkoitus painottaa, ja ihan se, onko valiokunta tehnyt tarkempia laskelmia tai saanut tarkempia tietoja siitä, miten tuki tulevaisuudessa kohdentuisi. Joka tapauksessa on hyvä, että edes jokin ratkaisu asiaan on löydetty tai ainakin löydettävissä.

Sitten ihan lopuksi muutama sana. Olen myös tyytyväinen siitä, että valiokunta edellyttää palveluvaltaisten yritysten alennettuun arvonlisäverokantaan siirtymistä. Se on hyvä asia, ja koska se on myös valiokunnan mietinnössä, uskon, että sen todellakin on mahdollista toteutua vielä tämän hallituskauden aikana mahdollisimman pikaisesti.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan selvennyksenä ed. Viitaselle joitakin näkökulmia.

Verojaosto keskusteli viime viikolla liikenne-ministeriön edustajien kanssa, ja tuossa vaiheessa kävi ilmi juuri tämä, että kilometriperusteisesti ei voida korvata, jolloin korvaus joukkoliikenteelle olisi yksi yhteen arvonlisäveron korotuksen kanssa.

Alueelliset kuljetuspalvelut ja ostopalvelut kaupunkiliikenteeseen tarkoittavat sitä, että liikenneministeriö ilmeisesti yhteistyössä lääninhallitusten kanssa hallinnoi näitä tukia ja pyritään saamaan aikaan mahdollisimman kattava kompensatio. Siinä kompensaatiossa perusteet eivät ole samat kuin muissa joukkoliikenteen tuissa. Edellytyksenä ei ole se, että linja on kannattamaton, eli pyritään malliin, jossa seudulliselle liikenteelle saataisiin mahdollisimman kattava kompensatio. Toivoisin, että edustajatkin olisivat aktiivisia siinä mielessä, että tarkoituksena ei ole, että tämä raha menisi kuntakorvauksina vaan että lippujen hinnat eivät kohoaisi. Tässä yhteydessä neuvottelut ovat avainasemassa, ja ne eivät ole tietenkään meidän kansanedustajien käsissä suoraan.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Arvonlisäverollahan kerätään suurin yksittäinen erä verotuksessa, ja siinä mielessä tietysti puhutaan isoista asioista. Kovin suuria muutoksia koko arvonlisäverokantaan ei voi tietysti lähteä tekemään. Sitten toinen juttu ovat painotukset, jolloin voidaan vaikuttaa työllisyyteen. Se on

hyvä tarkastelunäkökulma, ja oikeastaan näissäkin puheissa ovat tulleet monet asiat hyvin esille. Välttämättä työllisyysvaikutus ei ole mitattavissa niin herkästi eri aloilla, mitä se mahtaisi tarkoittaa, mutta kyllä varmasti osin sillä myös on vaikutusta työllisyyteen, jos verokantaa saadaan alemmas.

Mutta täällä on lyhyt teksti otsikolla ”Jätteen hyötykäyttö”. Kun pohtii sen filosofiaa, mihin tällä pyritään, tässä puhutaan teollisuuden jätteistä ja siitä, että niiden käyttöä voidaan eri tavoin tehostaa. Tässä on päädytty sellaiseen tukimalliin, koska jätteen hyötykäyttöä on hankala edistää verovapaudella tai veronalennuksilla, että tuettaisiin investointeja ja sitä kautta hyödyntäminen olisi mahdollista. Tämä jotenkin särähti vain korvaan ja lukiessa tuntui pahalta. Kun me aina pyrimme pois erilaisista tuista, tässä kuitenkin sitten korostetaan, että tukimalli onkin hyvä tässä tilanteessa. En tarkkaan tiedä, mistä tämä ajattelumalli on lähtenyt.

Sitten toinen asia, josta monet muutkin ovat puhuneet, on ruoan arvonlisäveron alentaminen. Tässä paketissa hallitus ei ole vielä lähtenyt sitä tekemään, mutta jatkossa toivoisi, että siihen paneuduttaisiin ja tehtäisiin myös sillä puolella, koska se olisi kaikkein pienituloisimpia kohtaan hyvä toimenpide.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan ed. Lahtelalle: Kohta jätteen hyötykäytöstä liittyy osin siihen energiaverouudistukseen, joka hyväksyttiin viime vuonna ja jonka myötä myös jäte-energia joutui tavallaan erilaiseen asemaan kuin aikaisemmin. Saimme tästä asiasta selvityksen verojaostossa ja kävimme keskustelua, missä määrin on järkevää, että veroetua myönnettäisiin tavallaan tämän lain kautta vai niin, että myönnettäisiin tukea investointeihin, jotka yleensä ovat ympäristöystävällisiä. Katsoimme, että pitemmässä juoksussa on parempi malli, että myönnetään investointitukia kuin että myönnetään veroetua tilanteessa, jossa kuitenkin jätteen hyötykäyttö on taloudellisesti kannattavaa. Mielestäni tämä on linjassa sen kanssa, mikä on kauppaja- ja teollisuusministeriön päälinjaus, että tuetaan pikemminkin uusia tuotantomuotoja kuin käyttöä; toki joissakin tilanteissa sekin saattaa tulla kysymykseen.

Ed. V e t e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Arvonlisäverokantojen määrän supistuminen kolmeen on toki laskenut tai tulee laskemaan kirjojen ja lääkkeiden arvonlisäveroa, mutta sillä on

hyvin kielteiset heijastusvaikutukset joukkoliikenteen puolelle. Siellä arvonlisävero nousee, ja onko tämä kompensaatio, 35 miljoonaa markkaa, jota esitetään, vain yhden vuoden kompensatio eli vuodelle 98 ja sitten jatko jää auki, tämä jää epäilyttämään.

Kun Suomesta tuli vuonna 95 EU:n jäsen, kolmeksi vuodeksi silloinen hallitus ja eduskunta päättivät elintarvikkeiden arvonlisäveron 17 prosentiksi, ja silloin sovittiin jo ruoan arvonlisäveron alentaminen 12 prosenttiin. Tätä esitystä ei nyt ole vaan ruoan arvonlisäveron pitäminen entisellään. Keskustan vastalauseessa esitetään varovaisesti 1 prosenttiyksikön alennusta. Markkamääräisesti se on paljon mutta alennuksena pieni, ja tällä alennuksella tultaisiin pienituloisia vastaan kaikkein parhaimmalla tavalla. Toivonkin, että tuohon pystyisimme yhdessä.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Veteläiselle toteaisin sen, että kompensatiomalli joukkoliikenteelle, joka on suunniteltu, on siis budjettiperusteinen, ei lakiin perustuva liikenneministeriön momentille tuleva kompensatio. On selvää, että periaatteessa se kompensatio täytyy aina joka vuosi erikseen päättää, mutta niinhän on myös lakeja mahdollisuus muuttaa budjettilakeina.

Sinänsä kompensaatian maksaminen eli verojen kerääminen tapahtuu energiaverotuksen yhteydessä, ja se muutoshan tulee olemaan voimassa myös vuonna 99 jne., mikäli lakia ei muuteta. Tässä mielessä on täydet perustelut olemassa sille, että kompensatiota jatketaan, ja suunnitelmassa on, että liikennejaosto kirjaa valtiovarainvaliokunnan mietintöön sen sisältöisen lausuman, että tukea on tarkoitus jatkaa. Tästä on alustavasti keskusteltu.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Puutun joukko- ja henkilöstöruokailuun pääosin terveydelliseltä kannalta.

Vuonna 1996 yhteensä 658 miljoonaa ateriaa tarjottiin kodin ulkopuolella, ja joka kolmas yli 15-vuotias suomalainen nauttii päivittäisen aterian kodin ulkopuolella. Päiväkotijä ja kouluruokailulla sekä henkilöstöruokailulla onkin parhaat mahdollisuudet ohjata ruokamieltyä ja ruoan valintaa ja siten ruokatottumusten kehittymistä ravitsemuksellisesti mutta myös terveydellisesti oikeaan suuntaan. Jopa kansanterveyden kohentamiseen voidaan selkeästi vaikuttaa hyvin suunnitellun ja toteutetun joukko-ruokailun kautta. Ravitsemuksellisesti ja ter-

veyspoliittisesti onkin tärkeää, että suhtautuminen joukkoruokailuun pysyy myönteisenä ja että joukkoruokailu pysyy hinnaltaan kilpailukykyisenä.

Koska yhteiskunta tukee joukkoruokailua, on varmistettava sellaiset toimintaresurssit, että tarjottava ruoka perustuu ravitsemussuosituksiin ja että tämän toiminnan tuloksena koko väestön hyvinvointi, terveydentila ja työkykyisyys kohenevat ja pysyvät hyvinä. Kuluttajalla on oikeus valita terveellisesti eli ruokailijalle pitää olla päivittäin tarjolla herkullista ja terveellistä ruokaa. (Ed. Kekkonen: Kuka takaa herkullisuuden?)

Suurkeittiöissä tarjotulle ruualle on asetettu laatuvaatimuksia joukkoruokailun ravitsemussuosituksissa. Joukkoruokailun ravitsemussuosituksia on Suomessa annettu lasten päivähoito-, koulu-, opiskelija-, sairaala-, vanhainkoti- ja vanhusten ateriapalvelu-, työpaikka- ja vankeinhoitolaitos- sekä puolustusvoimaruokailuun. Suositukset perustuvat enimmäkseen valtion ravitsemusneuvottelukunnan vuonna 1987 antamiin suosituksiin. Uudemmat, kuten lasten päivähoito- ja ruokailusuositus, puolustusvoimien muonitus- ja sairaalaruokasuositus, noudattavat uusimpia terveystieteellisiä suosituksia — Tämä siitä, kuka takaa näitä.

Henkilöstöruokailun korkea arvonlisävero vähentää sen käyttöä. Verotusta keventämällä voitaisiin lisätä henkilöstöruokailun suosiota ja hyödyntää sitä hyvän ravitsemuksellisen ja terveellisen ruokavalion edistämiseksi. Kouluruokailun ongelmana monissa kunnissa on rajalliset taloudelliset mahdollisuudet, mikä heikentää mahdollisuuksia tarjota oppilaille maittavaa, monipuolista ja terveellistä kouluruokaa. Onkin selvítettävä arvonlisäveron vaikutukset henkilöstöruokailuun ja jatkossa on otettava päämääräksi alentaa elintarvikkeiden ja joukkoruokailun arvonlisäveroa.

Hallitus ehdotti, että arvonlisäveron verokantarakennetta muutetaan vastaamaan Euroopan yhteisön lainsäädäntöä siten, että käytössä on yleisen verokannan lisäksi vain kaksi alennettua verokantaa. Tähän tavoitteeseen piti alunperin päästä alentamalla elintarvikkeisiin sovellettava verokanta 17 prosentista 12 prosenttiin, mutta valtiontaloudellisista syistä tästä ainakin kuitenkin toistaiseksi on luovuttu. Nykyinen 17 prosentin verokanta on selvästi korkeampi kuin vastaava verokanta muissa EU-maissa keskimäärin. Tämän vuoksi täytyy korostaa, että elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentaminen on lä-

hivuosina välttämätöntä myös kilpailukykyyn säilyttämiseksi.

Ed. U o t i l a : Arvoisa herra puhemies! Puutun vain joukkoliikenteen arvonlisäverokysymykseen.

Hallitusohjelmassahan hallitus hyvin yksiselitteisesti toteaa, että se haluaa turvata joukkoliikenteen aseman pitämällä arvonlisäveron joukkoliikenteellä ennallaan. Nyt kun EU:n kuudes arvonlisädirektiivi nähtävästi aika yksiselitteisesti pakottaa yhdenmukaistamaan näitä arvonlisäverokantoja, tämä keino ikään kuin jäi käytöstä pois, mutta kun valiokunta tätä kompensatiomallia haki, se lähti siitä tahdosta, että joukkoliikenteen asema turvataan. Se olisi ollut tietysti mahdollista pudottamalla kuuteen prosenttiin muidenkin arvonlisäverokantojen taso, mutta nähtävästi sitten nämä niin sanotut fiskaaliset vaikutukset olisivat olleet valtion talouden kannalta aika suuria ja miinusmerkkisiä.

Suora kilometrisuoriteperusteinen kompensatio joukkoliikenteelle oli ensimmäinen vaihtoehto ja tuntui kaikista selkeimmältä, mutta se sitten kaatui asiantuntijoita kuunnellessamme ja paljastui mahdottomaksi lähinnä sen vuoksi, että vuoden alusta hyväksyimme uuden lain yritystuista, jonka mukaan sellainen suoraan kustannuksiin puuttuva tuki on mahdoton. Sen vuoksi jäi tämä kompensatio, 35 miljoonaa markkaa, jolla on mahdollista esimerkiksi kaupunkiliikenteessä tämä arvonlisäveron korotus korvata. Esimerkiksi YTV:n hallitus on jättänyt Helsinki — Espoo — Vantaa-seutulippujen hinnan korotuksen pöydälle ja mahdollisesti peruu aikaisemman alustavan kantansa lipun hinnan noususta. Näin pitäisi menetellä niissä muissakin kaupungeissa ja yhtiöissä, joita tämä kompensatiotuki tulee koskemaan.

Ed. K e k k o n e n : Herra puhemies! Minäkin parilla sanalla puutun tähän liikenteen arvonlisäveroon.

Ihan niin kuin ed. Uotila tässä vahvisti, niin veron määrääminenhan jää mitä suurimmassa määrin harkinnan varaiseksi. Kenen harkittavaksi se jää? Se jää liikenneministeriön, viime kädessä tietysti liikenneministeri harkittavaksi. Tässä mielessä minusta aika iso ja periaatteellinen kysymys jäi, kun se jäi harkittavaksi, sillä tavalla vapaan tahdonmuodostuksen varaan, että on syytä olla kyllä erittäin tarkkana, miten tässä käy. Tässä neuvottelukumppanina liikenneministeriöllä ovat läänit. Olen kyllä samaa

mieltä kuin ed. U. Anttila, että meidän kaikkien täytyy olla erityisen tarkkoja sen suhteen, miten ministeriö toisaalla ja läänit toisaalla valtikkaan-
sa käyttävät määrittellessään verokantojansa.

Mutta, herra puhemies, toinen asia, josta täällä on paljon puhuttu, on ruoan arvonlisävero. En halua puuttua siihen, onko se oikein vai väärin, mutta ed. Mähönen sai minut kyllä innostumaan asiasta sillä tavalla, että se tapa, jolla ministeri Alhoa kohdeltiin silloin, kun hän teki ministerinä asiasta esityksen, ei ansaitse kovin korkeata arvostusta. Vallankin se, joka on vaivautunut lukemaan ministeri Alhon uusimman kirjan, jossa hän käsittelee sitäkin prosessia, ei voi olla tuntematta lievää noloutta sen suhteen, miten julkisuus noin hyvin isona käsitteenä otti kantaa siihen, mitä ministeri ehdotti. Ministerin ehdotus ei nimittäin ollut ollenkaan huono. Aivan niin kuin ed. Ihmäki viittasi, tulevaisuudessa asia kävelee väistämättä eteen.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Alhon ehdotukset ruoan arvonlisäveron alentamiseksi olivat hyviä, mutta eipä tainnut sosialidemokraateilta kovin paljon tukea tulla. Taisivat olla aika lähellä sosialidemokraatteja ne tahot, joista suuretkin arvostelut tulivat. Kun katsotaan, mikä on ollut ruoan arvonlisäveron käsittely kohtalo siitä eteenpäin, niin ei ole kyllä kovin paljon joukkovoimaa tai muutakaan poliittista voimaan sen hyväksi käytetty. Eihän asia ollut edes tupopöydässä esityslistalla. Sen sijaan kyllä muita asioita vietiin kovin voimallisesti eteenpäin. Haluaisin vain todeta, että jos jokin asia halutaan politiikassa läpi, siinä pitää olla myös tekoja ja käyttää poliittista voimaa eikä pelkästään puheita täällä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Koska liikenteen arvonlisäveron nostaminen sinänsä on ehdottomasti hallitusohjelman kirjaimen vastaista, niin toiminta, mikä on pystytty tekemään eduskunnassa valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, on myönteistä, tämä 35 miljoonan markan kompensatio, koska se tasapainottaa tämän tilanteen.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää huomiota erääseen yksityiskohtaan, joka sinänsä on erittäin iso asia. Se on Suomen toiminta EU:ssa suhteessa arvonlisäveroon. Viittaan tässä työvaltaisiin palvelualoihin ja Eurooppa-neuvoston kokoukseen, joka käsittelee työllisyyttä. Suomi ei ole ollut oikein aktiivinen työvaltaisten palvelualojen arvonlisäveron alentamisen suhteen toi-

minnassaan EU:ssa. Tätä näkökantaa on kyllä ihmetelty suurella valiokunnassa useaankin kertaan.

Liennytystä Suomen kovasti tiukassa linjassa on tosin tapahtunut, mutta vasta sen jälkeen, kun muut EU-maat ovat asiassa liikkuneet myönteiseen suuntaan eli että nimenomaan työvaltaisilla palvelualoilla arvonlisäveroa pitäisi alentaa. Suomi olisi kansantaloutensa koon vuoksi hyvä koekenttä tällaiselle alennukselle. Tällaista sopisi myös hallituksen edesauttaa.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunta on myös käsitellyt joukkoliikenteen arvonlisäveroa ja antanut valtiovarainvaliokunnalle lausunnon, jossa muun muassa mainitaan liikenteen arvonlisäveroon kohdistuvasta kannanotosta näin: "Määrärahojen supistuminen ja joukkoliikenteen arvonlisäveron korotus merkitsevät yhteensä noin 15 miljoonan markan vähennystä tämän vuoden kaukoliikenteen ja junien lähiliikenteen ostomäärärahoihin verrattuna. Arvonlisäveron ja polttoaineveron korotukset aiheuttavat linja-auto- ja taksiliikenteen taksoihin liikenneministeriön arvion mukaan vähintään 2 prosentin korotuspaineen. Liikennevaliokunta ei voi hyväksyä joukkoliikenteen kustannusten nousua ja niiden vaikutusta joukkoliikenteen taksoihin. Liikennevaliokunnan käsityksen mukaan arvonlisäveron korottaminen ei ole perusteltua, sillä matkustajamaksujen kohoaminen vähentää joukkoliikenteen käyttöä ja lisää henkilöautoliikennettä. Liikennevaliokunta edellyttää, että joukkoliikenteen arvonlisävero säilytetään nykyisessä 6 prosentissa."

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin vastauspuheenvuoron ed. Tiusasen puheenvuoron johdosta. Olisin halunnut korostaa, että EU:n jäsenvaltioiden arvonlisäverojärjestelmien yhteinen veropohja sitoo meitä. Mutta on tietysti ihan selvää, että meidän on ponnisteltava, jotta pääsisimme keventämään veropohjaa ja sitä kautta mahdollisesti vaikuttamaan työllisyyteen. Erityisen vaikea on esimerkiksi yli 40-vuotiaiden naisten tilanne, koska heidän työttömyytensä on suuri. Kun teollisuus sen paremmin kuin julkinen sektoriakaan eivät lisää työpaikkoja, voisi niitä syntyä palvelualoille, jos veropohjaa voitaisiin tarkista kevyempään suuntaan.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa herra puhemies! Tässä voisi aloittaa moittimalla koko arvonlisä-

verolain aivan myttyyn ja torsoksi. Asiantuntijoita kuullessamme olemme monesta eri suusta kuulleet, että käytännössä on erittäin suuria ongelmia. Esimerkiksi sanon muutamia:

Minkä maan verokantaa sovelletaan kansainvälisessä kaupassa? Toimialaongelmat, kuten esimerkiksi kioskit. Myös arvonlisäverovelvollisten määrittäminen on ihan hämähän peitossa. On ihan selvää, että käytännön tilanteissa verovelvolliset eivät kyllä ole yhdenvertaisessa asemassa, vaan siellä vallitsee erällä tavalla epäselvät tilanteet, ikään kuin viidakon lait.

Tässä yhteydessähän ei ole kysymys arvonlisäverolain kokonaisuudistuksesta, mutta todettakoon, että laki on todella huonoa lainsäädäntöä. Siinä on epäonnistuttu. Tämäkin on syytä sanoa. (Ed Ala-Nissilä: Johtuu EU:sta!) — Enkä pahemmin peräänkuuluta, ketkä ovat silloin olleet valtakunnan puikoissa, kun tällaista lainsäädäntöä on onnistuttu laatimaan. (Ed. Pekkarinen: Ei se niin huonoa lainsäädäntöä ole!) — Kyllä se on huonoa lainsäädäntöä, ed. Pekkarinen, jos jatkuvasti joudutaan tuomioistuimesta hakemaan tulkintoja, jotka myös poikkeavat toinen toisistaan riippuen, mistä päin kysyy. Ed. Ala-Nissilä tietää varmasti minuakin paremmin tilanteen.

Asiaan liittyy myös tulevaisuutta ajatellen suuret muutospaineet. Joidenkin arvioiden mukaan muutospaineet ovat sen kaltaisia, että Suomen pitäisi alentaa kantojaan niin paljon, että jos arvio tehtäisiin tällä päivämäärällä, muutostarve voisi olla luokkaa 20 miljardia. Sen suuruudesta aukosta voisi olla kysymys.

Muutamana yksityiskohtaan. Joukkoliikenteen tukiasiaa pitää myöntää, että EU-direktiivit ovat poissulkeneet joitakin hyviä, käyttökelpoisia vaihtoehtoja. Huonoa on jo pelkästään se, että alennettuja verokantoja voi olla vain kaksi. Jos ja kun alennettua verokantaa käytetään, silloin pitää soveltaa sitä kaikkiin. Ei voida esimerkiksi vain ja ainoastaan linja-autoliikenteelle antaa halvemmalla tai peräti verotta polttoainetta. Sitä sitten pitää antaa kaikille dieseleille.

Mietinnössä on myös mielenkiintoinen kohta, jota on tänään aika vähän käsitelty. En ole kuulut yhtään puheenvuoroa liittyen Suomeen tuotaviin koneisiin ja laitteisiin. Tässäkin Suomi on osoittanut olevansa mallioppilas EU:ssa. Vain Suomi ja Ruotsi ovat noudattaneet tiukasti tätä direktiiviä. Eduskunnan suunnalta nyt viestitetään, että Suomikin voisi siirtyä EU-maiden jo aikaisemmin omaksumaan käytäntöön, ja mielestäni se olisi alan elinkeinoelämälle positiivinen käytännön muutos.

Myös luontaislääkkeet ansaitsevat tässä yhteydessä lyhyen katsauksen. En pysty arvioimaan asiaa lääketieteellisestä näkökulmasta, ja esimerkiksi verojaostolle ei kai kuulukaan lääketieteellisen vaikuttavuuden arviointi. Mutta mielestäni verojaostolle ja valtiovarainvaliokunnalle oleellisesti kuuluu se, ovatko verovelvolliset yhdenvertaisia lain edessä. Mielestäni on kovin epäloogista, että jos luontaislääkkeiden markkinoillepääsyn ehtona on se, että ne täyttävät lääkelain tunnusmerkistön, lääkelain kriteerit — kun ne täyttävät kriteerit, pääsevät siis markkinoille — niihin ei kuitenkaan sovelleta lääkkeiden arvonlisäverokantaa, vaan yleistä arvonlisäverokantaa.

Sortumatta tippaakaan siihen keskusteluun, kuka parantuu milläkin aineella, luontaistuotteilla tai lääkkeillä, mielestäni on juridisesti riittävä tilanne, että yhtäällä vaaditaan tiettyjä ehtoja ja toisaalla kohdellaan eriarvoisesti. Jos myös luontaistuotteille olisi hyväksytty alempi verokanta, kysymys olisi valtiontalouden kannalta ollut erittäin pienestä summasta, luokkaa 14 miljoonaa markkaa.

Voin tältä paikalta vain huutaa tulevaisuuteen, että asia tulisi selvittää. Valiokuntakin ”edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet saattaa luontaislääkkeet neutraaliin arvonlisäverotukselliseen asemaan”. Tässäkin kuvaamani tilanne aukottomasti myös tunnustetaan. Asia ei löytynyt hallituspuolueitten edustajien kesken yksimielistä kantaa. Siitä näkökulmasta, mistä minä tilannetta tarkkailin, sain sen vaikutelman, että ikään kuin ensinnäkin sotkettiin tähän lääketieteelliset ulottuvuudet ja toisaalta ikään kuin halutaan betonoida edelleen apteekkien täysin aiheetonta monopolia. Voimme vain toivoa, että tällainen sinänsä pieni epäkohta saataisiin oikeudenmukaisempaan ratkaisuun tulevaisuudessa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa puhemies! Oikeastaan — ihan lyhyesti — ed. Kekkonen sai minut jonkin verran innostumaan käyttämään vielä uuden puheenvuoron joukkoliikenteen arvonlisäverosta.

Kyllä tässä sellainen pieni ongelma todellakin on eikä vallan pienikään, mihin ed. Kekkonen viittasi, että kun tämä jälleen kerran jätetään

eduskunnasta nimenomaan ministeriön ja lääninhallitusten harkittavaksi, seuraa väistämättä se, että tämän talon ja yksittäisen edustajan mahdollisuudet vaikuttaa jatkossa asioihin pienenevät huomattavalla tavalla. Jos käy niin, että ministeriössä tai lääninhallituksessa tulee jonkin verran kyseenalaisia ratkaisuja siinä, miten esimerkiksi avustuksia tai lisäsatsauksia jaetaan tai miksi näin on tai muuta, on huomattavasti vaikeampi puuttua asioihin.

Siinä mielessä toivoisin niin tässä asiassa kuin ehkä yleisemminkin monessa monessa muussa asiassa, että meillä olisi mahdollisuus tässä talossa, ennen kuin luovutamme jatkotoimenpidevaltaa ja rahaakin eteenpäin, että meillä olisi edes pieni mahdollisuus haistaa etukäteen ehkä tätä päivää tarkemmin, millaisia mahdollisia ratkaisuja on tulossa. Voi olla, että tässä esimerkiksi valiokunnan jäsenillä on syvempää tietämystä asiasta, mutta todella semmoista tarkempaa informaatiota olisi mukava ennen harkinnan myöntämistä olla.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitaselle jo aiemmin totesin, että todella tässä osa päätäntävallasta siirtyy liikenneministeriöön, mutta se on oikeastaan vääjäämätöntä tässä tilanteessa, jossa siirrytään systeemistä toiseen. Me emme voi täysin ohjeistaa, että juuri näillä ja näillä perustein tuki pitää myöntää. Mutta todella joitain suuntaviivoja liikenneministeriön pääluokassa momentin kohdalla valiokunta tulee antamaan, ja myös jaostokäsittelyssä asianomaisten virkamiesten kanssa on keskusteltu siitä, että pyritään malliin, jolla saadaan aikaan se, että lipunhinnat eivät kohoaisi.

Ed. I h m ä k i : Arvoisa puhemies! Muuta miin täällä esitettyihin puheenvuoroihin viitaten totean ennustaen, että ruoan, joukkoruokailun ja elintarvikkeiden arvonlisävero tulee aikaa myöten laskemaan, mutta valtiontaloudellisista syistä ei nykyistä nopeampi alennusvauhti ole ollut mahdollinen.

Mitä tulee lääkkeiden arvonlisäveroasiaan, totean vain sen, että on hyvä, että lääkkeiden arvonlisävero alenee nyt 8 prosenttiin; se on oikeaan osunut toimenpide. Suomessahan lääkkeiden hinnat ovat kohonneet vuosi vuodelta ja ovat jopa Länsi-Eurooppaan verrattuna verraten korkealla tasolla. On koko ajan etsitty keinoja alentaa lääkkeiden hintoja, ja arvonlisäveron alentaminen on yksi keino.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. Saarisen puheenvuoron johdosta vain sanon, että ainakaan itse en kuulu niihin, jotka ovat sitä mieltä, että arvonlisäverojärjestelmää pitäisi uudistaa alemmas niin paljon, kuin ed. Saarinen arveli puhuen 20 miljardista markasta. Ensi vuodelle hallitus arvioi 46 miljardia arvonlisäverotuotoksi. Ainakin Suomen keskusta tulee jatkossa toimimaan niin, että nimenomaan kansalaisten työn tekemistä ja erityisesti silloin tuloverotusta ja silloin pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään. Kun sitä kevennetään ja kun verotuloja jostakin tarvitaan, kyllä arvonlisäverojärjestelmää taatusti tarvitaan.

Mitä tulee siihen, että nykyisessä järjestelmässä on puutteita, minä muistutan, että Suomessa oltiin ennen tähän järjestelmään siirtymistä vanhassa liikevaihtoverojärjestelmässä. Siirryttiin monin osin toisenlaisesta ideasta eurooppalaiseen arvonlisäverojärjestelmään ja samalla yhtä aikaa hypättiin EU-normistoon. Tämä muutos oli aikamoinen, ja nimenomaan EU:sta tuli vielä paljon rajoitteita kaikkeen siihen nähden. Itse perusta tälle järjestelmälle on kohtuullisen hyvä. Työllisyyden näkökulmat, yrittäjyyden näkökulmat on otettava siinä vain paremmin huomioon tavalla, mistä aiemmin iltapäivällä näytti olevan parempi yhteisymmärrys. Arvonlisäveron kokonaistuoton merkittävään alentamiseen en usko olevan mahdollisuuksia.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehkä on paikallaan selvittää omaa puheenvuoroani ed. Pekkarisen puheenvuoron johdosta. Mainitsemani 20 miljardia näen hyvin pitkällä aikavälillä sellaisena ongelmana, jonka Suomi tulee kohtaamaan jouduessaan todennäköisesti alentamaan verokantojaan, ja se ei ole nyt ja tässä ajassa kiinni eikä tässä budjetissa, mutta tuollaisena taivaanrannassa hämmöttävänä aika suurena ongelmana näen tämän asian. Ehkä tässä meidän näkemyksemme jonkin verran poikkeavat. Muilta osin olen niitten linjausten kannalla, joita ed. Pekkarinen puheenvuorossaan esitti.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olen myös kyhännyt aikanaan aloitteen ruoan arvonlisäverotuksesta, ja lähtökohta oli ehkä raju numeroissa verrattuna siihen, mistä tänään on täällä puhuttu.

Periaatteessa olen pettynyt myös tällä kierroksella ay-liikkeen käyttäytymiseen tämän verokannan kohdalla myös osana tätä tupoa. Arvon-

lisäveron alentaminen elintarvikkeissa olisi ollut tällä kertaa kaikkein solidaarisinta politiikkaa, veropolitiikkaa, tämän maan kansalaisia kohtaan. Olkoot rikkaita tai köyhiä, niin joka tapauksessa köyhempikin osa, ne jotka eivät muuten tällä kierroksella tule saamaan mitään, olisivat olleet tämän kohteena. Siinä me olemme kylä hakoteilla minun mielestäni.

Jos se yleiseurooppalainen taso olisi haettu elintarvikkeiden osalta, niin aivan toisenlainen vilske olisi ollut tämän maan työllisyysmarkkinoilla. Sen hinta olisi ollut 4 miljardia. Jos ajatellaan, mitä kaikkea hallitus, enhän minä kaikkea tiedäkään, vielä kehittää tämän tupon ympäriltä veroratkaisuiksi, niin hinta tulee varmasti pyörimään numeroissa hyvin lähellä sitä.

Mitä tulee työllistämisen kautta näitten verojen merkitykseen, niin paljonko olisi ollut oikein reilusti suhteutettuna elintarvikkeiden arvonlisäveron kautta saatava ostovoiman lisäys? Jos se olisi mitoitettu oikein ja viety hintoihin — sitähan ei kukaan tiedä, olisiko se mennyt kaikki hintoihin, tuskin — tilanne olisi ollut sellainen, että jopa näistäkin palkankorotuksista, jotka nyt ovat olleet keskitetyn ratkaisun pohjana, osa olisi voitu käsitellä aivan toisella tavalla. Jos lähtökohta olisi ollut pelkästään ostovoiman lisääminen ja olisi arvioitu se kansantalouden kannalta, niin myös yritysmaailmassa olisi tämä antanut mahdollisuuden pienempiin lisäkuluihin sitä kautta.

Minä olen, niin kuin sanoin, myös tältä osin pettynyt omiin mahdollisuuksiini, etten saanut tälle enempää ymmärrystä ay-liikkeen puolella, mutta en pane tätä puhtaasti SAK:laisen väen piikkiin. Asiaa esiteltiin ja käsiteltiin myös toisten suurten keskusjärjestöjen sisäpiireissä; mitään vastakaikua se ei saanut. Meillä on valalla tällä hetkellä hyväosaisten riistomentaliteetti verotuksen puolella. Se näkyy myös näissä vaatimuksissa. Parin suuremman toimihenkilöjärjestön palaverissa kun kävin, totesin, että ehdot ovat ne, että palkkaa pitää saada roimasti lisää ja taulukoita roimasti alas. Tällä yhtälöllä ei tässä taloudellisessa tilanteessa, mikä valtiolla on, ole mitään mahdollisuuksia elää eikä ole ollutkaan. Sekin nyt on nähty.

Sitä oikeudenmukaisuutta, joka tämän yhden pääluokan kohdalla olisi tapahtunut, jään haikailemaan. Myöskään sitä ei näissä esityksissä siinä muodossa ole, kuin olen ehdottanut, ja tämä mennee siinä muodossa läpi, kuin hallitus on esittänyt.

Toinen alue, jolla meillä varmasti tulee tule-

vaisuudessa olemaan tekemistä ja on pakko tehdä, on palveluyritysten arvonlisäverokannan muuttaminen ja siihen suuntaan vielä, että niissä yrityksissä, joissa työllistämisaikutukset ovat merkittäviä, tätä veroa on kyllä rukattava. Minusta ed. Pehkosella on tähän suuntaan hyvä toivomusaloite myös, mutta tässä kokonaisuudessa taitavat suttaantua ehdotetut asiat sinne, minne ne suttaantuvat tällaisessa tilanteessa.

Ettei elämästä kaikki iloisuus katoaisi, minä kerron pari ”iloistakin” asiaa. Meillä on velkaa 400—500 miljardia markkaa ja siitä ”onnellinen” olotila, että ”saamme” tästä tämän hallituksen aikana ja tulevana vuonna ja seuraavina vuosina maksaa noin 30 miljardia korkoja maailmalle. Minun käsitykseni tästä ”iloisuudesta” on se, että nämä korkorahat ovat poissa meidän käyttömenoihimme pysyvästi tämän hallituksen aikana ja seuraavien vaalien jälkeiseltä hallitukselta myös, ja vielä sitäkin seuraava hallitus polkee tässä polkumiinassa. Turha meidän maamiinoista on puhua, meillä on tämä korkomiina, joka poljettaa tätä maata aivan eri suuntaan.

Tämä on kuitenkin niin paljon rahaa, että kyllä olisi aika iloista pistellä erilaisia verohelpotuksia, jos se olisi kansantalouden käytössä budjetin kautta. Mutta täältä se joka tapauksessa nyt ulos valuu. Minä nyt kuitenkin sen verran olen uskollinen sosialidemokraateille, että uskallan väittää, että ei tämä Lipposen hallituksen tekemä velka ole, ei varmasti ole, kyllä tämä on syntynyt vähän aikaisemmin kuin tämä sateenkaari rupesi ilman sadetta loistamaan.

Täytyy varmasti katsoa, mitä tapahtuu seuraavien vaalien jälkeen, kun hallitusta muodostetaan. Mitkä ovat ne perusteet, joilla tämän maan velka- ja korkomenot kyetään muutoin pistämään ojennukseen kuin heikoimpia kurittamalla? (Ed. Pekkarinen: Niinhän te teette!) — Niinhän te teitte neljä vuotta. Nämä luvut ovat kehittyneet, ed. Pekkarinen, siltä kaudelta, kun olitte itse ministerinä. Sitä lystiä me nyt tässä syömmе ja niin kuin sanoin, sitä syö myös seuraava hallitus. Eiväthän nämä täältä itsestään katoa, ne vain pyörivät täällä jaloissa, ellei synny reaality-loudessa kehitystä, jolla voidaan ne maksaa. Vovottelemalla tämä ei kyllä tule mihinkään enkä minäkään vovottele. Mutta sen arjen kanssa me joudumme elämään. Sen takia tämmöinen, mitä keskustan toimesta on tänään esitelty, tämmöinen joulupukin lista, johon minäkin jo osittain vähän syöllistyin, on epärealistinen näitten tunnuslukujen sisällä. Minusta tämä arki on pannut

kuitenkin rajat ja itse kukin osaltamme olemme eri sektoreilla tuottaneet ne rajat tähän yhteiskuntaan, eikä sillekään kyyvyttömyydelle, joka tämän masennustilan on loppujen lopuksi saatanut voimaan, voi hirveitä arvosanoja antaa. Se ei ole kyllä nyt tapahtunut kolmen viime vuoden aikana kaikki. Osa siitä on, en kiistä sitä.

Toivottavasti käy kuin naapurin kissoille, niin aukeaa silmät muiltakin, että päästään puuttumaan oikeisiin asioihin viimeinkin veropolitiikan sisällä. Ne eivät ole yksilöllisiä ratkaisuja eivätkä parempiosaisia suosivia. Meillä on iloinen asia ollut, että joka kerta, kun meillä on ollut taloudellinen lama, hallituksesta riippumatta kaikki ovat huiskuttaneet yrityksille helpotuksia ja veroja alas. Suuryritykset ovat nauttineet tästä kesästä valtavasti enemmän kuin pienet yritykset. Mutta ei meillä ole koskaan kykyä silloin, kun taloudella menee lujaa, tasata vähän suhdanteita myös yritysmaailman ympärillä. Nimitäin ei se niin huonosti ole mennyt kuin parku maailmalla on. Varaa olisi käydä kyllä miljardien kimppeen myös verotuksen kautta, mitä suuryritykset ovat saaneet tässä maassa. Niitä esityksiä tässä on jäänyt kaipaamaan, mutta niillä resursseilla kuin allekirjoittaneella on ja näillä mielipiteillä ei myöskään sateenkaaren sisällä niitä näy tulevan. Sen ne ovat tälle kansakunnalle velkaa. Olisi suonut, että hallitus olisi myös tällä puolella askaroinut tulopohjan laajentamiseksi.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Tietysti tässä on hyvää se, että kirjojen, lääkkeiden ja liikuntapalveluiden ja muiden 12 prosenttia putoaa kahdeksaan, mutta huonoa tietysti on joidenkin nousu kuudesta kahdeksaan. Kun täällä on hämmästeltä tätä joukkoliikennejuttua, niin sehän on ollut pitkän aikaa, vaikka on puhuttu toista. Jokin kummallinen taho jatkuvasti ajaa yksityisautoilun ja kaiken muun vastaavan lisäämistä, rekat Suomen maanteille, ja vähentää kaiken näköistä rautatie- ja muuta juttua.

Mutta oikeastaan siitä on niin paljon puhuttu, että minä menisin tähän luontaistuotejuttuun. Meillä on muuallakin yhteiskunnassa aktivoinnista kyse ja siitä, että aktivointia tarvittaisiin, sellainen tendenssijuttu joka alueella. Kun meillä oli vaihtoehtohoidot muutama vuosi sitten edellisen hallituksen aikana todellakin jo hyvässä suosiossa ja ihmiset alkoivat itse hoitaa niitä miljoonaa kiloansa ja osasivat parantaa itsensä ja siinä mielessä luontaistuote on hyvä ja varsinkin ne, jotka on hyväksytty, ovat upeita vaihtoehtoja lääkehoidolle, jota Suomessa on il-

man muuta paljon liikaa, niin silloin jo pamautettiin täysi arvonlisävero kaikille palvelualan parannusjutuille.

Nyt on ollut apteekkisääntö, mihin valiokunta ottaa hienosti kantaa, että se on väärin, että apteekissa saa myydä samoja asioita jollain alennuksella, nyt 8 prosentin verolla, kun luontaistuotekaupoissa, kun ihmiset fiksumpina osaavat valita ne sieltä, vero on 22 prosenttia. Se on kyllä todella väärin ja todistaa aika paljon meidän lääkäreistämme ja apteekkareistamme, jotka syöllistyvät tässä eduskunnassa näköjään samaan kuin lakimiehetkin, että kun on tiettyjä etuisuuksia, ajetaan aina vain enemmän kovempia lakeja siihen, että kansa ei saisi mitään vaihtoehtoja tai omaa aktiviteettiaan käyttää niin, että siitä palkittaisiin.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Olin havaitsevinani, että ed. Partanen on havainnut lähinnä kai vientiteollisuuden puolella ylimääräisiä miljardeja. Kun, arvoisa puhemies, olen tehnyt aivan saman havainnon, tässä voisimme lyöttäytyä kansalliseen rintamaan ja keksiä menetelmän joko ekologisesti oikealla tavalla tai melkein oikealla tavalla ulosmitata ne miljardit tämän kansakunnan hyvinvoinnin edistämiseen. (Ed. Partanen: Panostetaan ydinvoimaan!) — Siinähan menevät ne viimeisetkin miljardit hukkaan juuri, se nyt on niin pieleen mennyt ajatus kuin olla voi, sinne täysin kannattamattomaan puuhaan, joka vielä on yhteiskunnan piikissä vakuutusjärjestelmän kautta. Sehän ei ole oikea tapa, vaan se on nimenomaan se, että varat tulevat oikealla tavalla hyödynnetyiksi hyvinvointimme ylläpitämisessä. Siinä suhteessa energia- ja ympäristöverotus tarjoaa, ed. Partanen, meille yhteisen rintaman niin, että me ulosmittaamme tuon ylimääräisen varallisuuden, että se ei mene täältä Amerikkaan.

Ed. K a n t a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Oli mieluisa kuunnella ed. Partasen näkemyksiä tähän aiheeseen liittyen, millä tavalla myös meidän yrityskantamme, erityisesti suuret yritykset ovat olleet rakentamassa tätä asiaa. Ymmärsin ed. Partasen näkemystä sillä tavalla, että nyt halutaan nähdä työvaltaisen yritystoiminnan edellytykset. Linjaus on aivan sama, mitä EU:ssa ja muun muassa Saksassa tänä päivänä hyvin voimakkaasti halutaan nostaa esille johtuen siitä, että työvaltaiset pk-yritykset ovat keskeisessä asemassa silloin, kun ajatellaan maan hyvinvointia. Siihen liittyy aivan oleellisesti silloin, että

työntajakustannukset ja erilaiset byrokratiakysymykset ja myös verotuskysymykset ajatellen muun muassa arvonlisäverokysymystä ovat hyvin keskeisessä asemassa, kun ajatellaan palvelujen tuottamista ja palvelujen kysyntää ja näiden mahdollistamista. Tässä suhteessa näen asian sillä tavalla, että meidän tulisi yhdessä nyt kyllä nähdä, että rohkeasti lähdemme miettimään arvonlisäverotuksen roolia ja palvelualoja. Sitä kautta voimme luoda uutta työllisyyttä ja uutta potkua toiminnoille. Meidän ei pidä olla kateellisia tai miettiä sitä, millä tavalla me suuryritysten kanssa operoimme.

Ymmärrän hyvin sen näkemyksen, mikä liittyy voittojen ulosmittaamiseen. Me olemme useamman vuoden aikana viime vuosina nähneet sen, että meidän pörssiyhtiömme, suurteollisuus, tekevät varsin hyvää voittoa eli vahvistavat omaa asemaansa. Mutta kaikesta huolimatta näen, että työllisyys on meidän kannaltamme keskeisin haaste yhteiskunnassa. Näin ollen pk-yritysten ja palvelualojen roolia tulee vakavasti nostaa ylös.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ehkä on selvyiden vuoksi tarpeellista vielä tämentää luontaistuotteiden arvonlisävero kohtelua suhteessa lääkkeisiin.

Luontaistuotteet verotetaan aina 22 prosentin verokannan mukaan, myydään ne sitten miltä hyllyltä tahansa, apteekista tai luontaistuotekaupasta tai jostakin muusta kaupasta. Luontaistuotteiden ongelmana on se tässä yhteydessä, että niiden markkinoille pääsyn ehtona on, että ne täyttävät lääkelain edellytykset. Kun ne sen täyttävät, silti ne joutuvat toisenlaisen verotuskohtelun kohteeksi kuin varsinaiset lääkkeet. Näin ollen esimerkiksi apteekissa voi olla samalla hyllyllä lääkkeitä, joiden arvonlisävero on 8 prosenttia, ja vieressä apteekin hyllylläkin luontaistuote, jonka verokanta on 22 prosenttia. Tätä pidän ristiriitaisena. Molempien, niin luontaistuotteiden kuin lääkkeidenkin, on apteekin hyllylle päästäkseen pitänyt täyttää lääkelain tunnusmerkistö ja lääkelain kriteerit. Kuitenkin verokanta on erilainen.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Jos pikuisen ohitan pelkästään arvonlisäveroasian, mutta verokannasta kuitenkin puhun sen verran. Kyllä kai jos halutaan nyt todellakin päästä arvonlisäveroon viittaavista veroista irti, yhteiskuntahan tarvitsee lisää rahaa hoitaakseen nämä velvoitteet, mitkä tällä hetkellä ovat ja mitä vielä tulee kaatumaan päälle, niin meidän pitäisi

muuttaa koko ansiosidonnaisen sosiaaliturvan rahoitusperuste teollisuuden ja yhteisöjen osalta ja todellakin panna myllyt pyörimään siihen suuntaan, että maksuperuste ei ole palkkasumma, vaikka edelleen korvausten peruste olisikin se, vaan liikevaihto ottaa tarkasteluun silloin, kun ruvetaan yhteiskunnalle keräämään. Se on yhteiskunnan ylläpitomaksu sosiaalisine kuluneen niin yrityksille kuin yhteisöillekin. Se kerätään liikevaihdosta. Sen jälkeen tällainen henkilöön sidottu laskentaperuste yritystoiminnassa ja näiden sosiaali- ja muiden maksujen osalta voitaisiin pikku hiljaa purkaa.

Miksi sanon näin? Ajatellaan nyt tilannetta, että meillä on tällä hetkellä yritys, palikkafirma mekaanisessa puunjalostuksessa, jossa on liikevaihtoa 200 miljoonaa markkaa, siellä on 300—400 ihmistä töissä ja sieltä kertyy oheismaksujen kautta jokin potti yhteiskunnalle palkkasummasta, mutta meillä on yrityksiä, joissa on liikevaihto 200—300 miljoonaa markkaa ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä. Jos ed. Partanen haluaa jatkaa, niin puhujakorokkeelta!

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa rouva puhemies! Veropohjan laajentamisesta oli kysymys. Esimerkki jäi siitä kesken, jota ajattelin, että meillä on jokin korkeamman teknologian yritys, jossa on kymmenkunta kaveria, jolla on high tech -tuote ja jonka liikevaihto saattaa nousta hyvin pienellä porukalla 200 miljoonaan markkaan. Yhteiskunnan saama summa samasta liikevaihdosta kymmenen ihmisen kautta, vaikka heillä olisi minkälainen palkka, suhteessa ei voi olla kymmenkertainen, vaan on aivan eri luokkaa kuin tänä päivänä henkilöverotuksen kautta tuleva. Liikevaihtoon perustuvia uusia veromuotoja pitäisi ryhtyä tässä talossa miettimään ja kehittämään, koska tulevaisuus tulee olemaan sellainen, että huimasti tulee rahaa pyörimään näissä mikroyrityksissä, joissa liikevaihto tulee olemaan suurta, mutta henkilöluvut ovat hyvin pieniä. Samalla kehittäminen ja automaatio suoltavat ulos muista järjestelmistä vielä ihmisiä, joiden elämisen mahdollisuudet tulee kuitenkin rahoittaa yhteiskunnan toimesta ainakin osittain.

Tällä puolella meillä todellinen askartelu pitäisi nyt panna käyntiin verotuksen kehittämisen yhteydessä. Jos näin menetellään, niin myös työvoimavaltaiset alat tulisivat saavuttamaan erityistä hyötyä sen kehittelyn tuloksena. Siellä voidaan aivan eri tavalla kohdentaa myös näitä

maksuja ja muita yhteiskunnallisia velvoitteita sen jälkeen, kun pääpotti kasvaa ja kehittyy.

Tällä puolella minä toivoisin, että nämä asian-tuntijat, jotka jotain ymmärtävät näistä asioista, askaroisivat. Minä en usko, ed. Pulliainen, että päriverolla, suoverolla ja muilla tämän maan talous nousee. Ei nouse! (Ed. Pulliainen: Ympäristövero on paras tapa!) — Niin, mutta mihin ne käytetään? (Ed. Pulliainen: Kehittelyyn!)

Verotetaan sitten oikein ja oikeasta paikasta, mutta ei siihen nyt tarvita välillistä kuviota. Otetaan suoraan, vai eikö meillä ole rohkeutta tehdä? Meidän pitää tässäkin pettää itseämme ja vilperöidä, että pannaan jokin vero pystyyn turvenurkan kautta. Otetaan suoraan, jos on tarvis. (Ed. Pulliainen: Otetaan kehittelyn tuloksena!) — Onko fiksumpaa varastaa itseltään mutkan kautta?

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Partaselta kysyisin, eikö Suomessa ole jo riittävän korkea verotus, vieläkö sitä pitää jollain kikkaskonstilla nostaa. Nythän Suomessa alkaa olla maailman kolmanneksi korkein veroprosentti. Onko meillä tarkoitus nyt, ed. Partanen, ajaa meidän hyvä perusteollisuutemme, metsä- ja metalliteollisuus, korkean teknologian yritykset pois täältä Eurooppaan, jossa on halvan työvoiman maat? Kyllä minä uskon, että meidän tärkein tehtävämme on säilyttää metsäteollisuus täällä ja luoda sille hyvät edellytykset, niin että sen kilpailukyky säilyy kansainvälisillä markkinoilla. Siinä mielessä veroprosentti minun mielestäni pitäisi pyrkiä henkilöpuolella pudottamaan ehdottomasti 30 prosentin keskiarvoon eikä ylitöistä tarvitse verottaa 60—70 prosenttia. Samoin yritysten tulovero tuonne 10 prosentin pintaan, niin uskokaa tai älkää, arvoisat edustajat, sen jälkeen Suomi lähitisi nousuun ja työttömyys kovalla, kiivaalla tahdilla alenisi.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Partasella ei ole ilmeisesti ihan oikeata kuvaa huipputekniikan yrityksistä. Kyllä ne ovat hyvin työvaltaisia, nimenomaan koulutettujen ihmisten työtä vaativia. Ei siellä liikevaihto per henkilö yleensä ole kuin miljoonan markan nurkilla. Se nyt ei ole mikään valtava verrattuna esimerkiksi metsäteollisuuden vastaviin paikkoihin. Huipputekniikan yrityksillähän on sitten valtavasti alihankkijoita, niin että tuotteiden myynnistä saatava raha ei ole pelkästään sen viimeisen myyjän hankkimaa.

Minusta Suomessa yritykset maksavat aika hyvin veroa. Nykyäänhän yritykset maksavat paljon enemmän veroa kuin silloin, kun tätä verouudistusta ei vielä ollut tehty, koska nyt siinä on hyvin selvä peli. Ei ole mitään järkeä ajaa yrityksiä pois Suomesta. Silloin työpaikatkin häviävät.

Sen sijaan on kyllä kaikki syy vähentää tuloverotusta. Meillähän parhaiten ansaitsevat insinöörit ja vastaavat voivat aivan yhtä hyvin hankkia työtä muualta maailmasta. Siellä maksetaan enemmän palkkaa ja mielenkiintoista työtä sielläkin on, niin että tällä verotuksella ajetaan kyllä ne, jotka Suomeen työpaikkoja luovat, helposti pois.

Ed. P a r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä olen kyllä eri mieltä näistä täältä ulos juoksijoista. Kyllä kansallinen henki pitää tässäkin asiassa olla ja usko siihen. Nimittäin raha ei haise! Ei täältä nyt kukaan menossa ole. Ajatellaan korkean teknologian firmoja, joissa nyt viime päivinäkin on nähty bonuksia jaetun. Jos meidän johtajamme suurina säteilevät ja saavat kymmeniä miljoonia markkoja erilaisten optioiden kautta, niin ei tässä nyt hirveästi varmaan maailmalle juoksijoita ole. Se ei ole ihan näin yksioikoinen asia.

Sitten ed. Kuosmanen, en minä usko, että tällä niin hirveästi kapitaalia on tapettu. Minunkin äsken esittämäni esimerkki päinvastoin synnyttää niitä lisää, jos se ymmärretään niin kuin minä sanoin. Näinhän tässä tulee käymään, jos se ymmärretään. Mutta se vaatii varmaan vähän voimistelua. Tietysti minä voin auttaa.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Optiot, jotka nyt ovat tulleet esiin, ovat lähinnä tällä hetkellä ulkomaalaisten omistajien maksamia, koska sieltähän ne rahat tulevat, esimerkiksi Nokian enemmistö on erilaisten ulkomaalaisten säätiöiden hallussa, eläke- ja muiden, ja sieltä tulevat rahat, niin että sitä toimintaa minusta kannattaa tukea niin, että yritys pärjää hyvin. Nokialla taitaa olla lähes 300 miljoonaa tulossa. Kyllä se on minusta positiivista eikä negatiivista. Minusta oli vähän kummallista, että eduskunta pari vuotta sitten vai oliko se vuosi sitten määräsi, että nämä ovatkin työtuloa eivätkä pääomatuloa, vaikka ne ovat selvää pääomatuloa. Minusta ahneus verotuksessa on jo kyllä vaarallista Suomessa.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Partaselle vastai-

sin, että optioiden arvo oli 8 miljardia markkaa vuonna 96, ja siitä veroa maksettiin 1,5 miljardia markkaa. Niin kuin ed. Tiuri sanoi, nimenomaan suurin osa tuli ulkomailta, eli kun 1,5 miljardin ylimääräinen vero tuli Suomeen, niin minusta se on oikein hyvä asia.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa puhemies! Jotkut ovat vannoneet kovasti palvelujen arvonlisäveron alennuksen suuntaan. Valiokuntakin on ottanut kantaa siihen, että EU:n puitteissa pyritään seuraamaan tilannetta, miten se tapahtuu. Se on tietysti ihan oikea ajattelumalli, mutta ei pitäisi liian paljon tuudittautua siihen. Jos ajatellaan, miten meidän palvelumahdollisuutemme ulospäin suuntautuvat, niin sehän tarkoittaisi, että sisämarkkinoilla tapahtuisi jotain uutta semmoista palvelutuotantoa, jota me emme käytä. Tästä on hyvänä esimerkkinä, kun 60- ja 70-luvulla puhuttiin tulevaisuuden yhteiskunnasta, että Suomessa kohta eletään melkein palveluilla. Ei tarvitse paljon mitään tehdä, palvelemaan vain toisiamme ja tehdään erilaisia juttuja, mikä tarkoittaa tietysti sitä, että me emme tee itse vaan ostamme kaiken. Tukan leikkaus, kampaukset ym. ovat vain yksi esimerkki. On ravintoloita ja kauppoja, kynsien viilausta ja muuta. Mutta sehän tarkoittaa sitä, että se on sisämarkkinoilla pyörivää rahaa, ja on ihan hyvä, jos siitä syntyy työpaikkoja.

Mutta tässä pitäisi enemmän paneutua siihen, millä tavalla me voimme saada enemmän vientituloja, miten myydä ulos tuotteitamme. Nykyisin tehdään joitakin palveluja, joita myydään ulos, koska nyt tietotekniikan avulla voidaan sellaista tehdä, myydä vaikka tietoa. Se on jonkin tyyppistä palvelun vientiä, ja se antaa vientituloja. Mutta minä en usko, että vaikka palveluista ei perittäisi arvonlisäveroa lainkaan, sillä kovin paljon vaikutettaisiin siihen, että työllisyys parani, koska suomalaisilla on määrätty määrä palvelujen ostotarvetta, jolloin hinta vähän laskee ja joillakin voi olla vähän lyhyempi tukka. Itsenikin pitäisi käydä kohta parturissa ennen linnan juhliin menoa.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen yhteydessä käydään nyt kolmea eri keskustelua. Joukkoliikenteeseen ja palveluyrityksiin puutu jo aiemmassa vaiheessa. Tämän puheenvuoron pyysin ed. Virtasen puheenvuoron jälkeen, kun hän oli huolissaan luontaislääkkeiden asemasta. Verojaosto kävi tästä kysymyksestä aika lailla keskustelua. Periaatteessa ve-

ronalennus olisi ollut mahdollinen tässä yhteydessä, mutta yksimielistä päätöstä ei ollut mahdollista saada aikaan. Näin ollen tilanne, jota mietinnössä kuvataan, että erilaiset luontaislääkkeet ovat verokohtelultaan eri asemassa, tulee jatkumaan, olkoonkin, että valiokunta on ponnella edellyttänyt, että selvitetään mahdollisuudet saada aikaan verotuksellisesti neutraali tilanne.

Arvoisa puhemies! Nykyinenkin tilanne, että osa luontaislääkkeistä on alemman verokannan piirissä, perustuu lääkelakiin, jonka muutokset hyväksyttiin, kun Suomi liittyi Eta-sopimukseen. Tämähän koskee apteekissa myytäviä tuotteita. On sinänsä kiinnostava yksityiskohta, että Suomessa lääkelain piiriin rohdosvalmisteet ja antroposofiset valmisteet ennen Eta-sopimusta ja EU-jäsenyyttä eivät ilmeisestikään olisi päässeet. Eli tässä mielessä keskieurooppalaisella lääkintäkäytännöllä on ollut Suomen lainsäädäntöön ihan myönteinen vaikutus.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Liikevaihtoon perustuva verotus tuodaan aina silloin tällöin uudelleen esille koskien sellaisia yrityksiä, joilla on suuri liikevaihto ja vähän työntekijöitä ja näin ollen tätä kautta vähän veronmaksajia. Yleensä tällaiset yritykset ovat juuri niitä, jotka käyttävät automaatiota hyväkseen, toisin sanoen robotteja, jotka tekevät ihmisen työn. Toisaalta jos lähdetään liikevaihdon perusteella erityisverotukseen, niin kysymyksessä on silloin oikeastaan sama kuin robottivero. Robottivero ei taas onnistu Suomessa, ellei sen tyyppistä verotusta tapahdu myös kilpailevissa maissa, joilla on samanlaista tuotantoa, teollisuutta, joka kilpailee kansainvälisillä markkinoilla. Esimerkiksi robottiveron, tai niin kuin tässä nyt puhutaan liikevaihdon perusteella tapahtuvan veron ottamisen käyttöön pitäisi tapahtua kansainvälisesti. Ei tämä ole niin yksinkertaista. Menee pitkä aika, ennen kuin liikevaihdon perusteella tapahtuvaa verotusta pystytään toteuttamaan. Se otetaan vain joskus puheeksi, ja onhan mukava sillä tavalla sanoa.

Mitä tulee arvonlisäveron alentamiseen yleisesti, niin minä en ole laskenut, että jos ne vaatimukset, mitä esitetään arvonlisäveron alentamisesta, toteutettaisiin, niin mistäs tämä yhteiskunta sitten ottaisi ne markat, jotka siltä jäisivät saamatta, kun se on hirmuinen määrä miljardeja, jos puhutaan muutamasta prosenttiyksiköstä arvonlisäveroa riippuen siitä, mistä tuoteryhmästä on kysymys. Joka tapauksessa minun mielestäni

semmoinen keskustelu on aika turhaa. Keskustelu ei tietenkään ole turhaa, en sitä tarkoita, mutta sen toteuttaminen on aika hankalaa.

Ed. Kantalainen: Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin ed. Aittoniemi totesi, liikevaihtoperusteinen verotus, mitä ed. Partanen esitti, on tavattoman hankala. Totta kai valtion kukkaroa täytyy eri puolilta täyttää. Mutta se on tietysti tärkeä havainto, että entistä suuremmassa määrin palvelualat samoin kuin pk-sektori ovat nousmassa työllisyyden kannalta merkittäviksi. Kun tiedämme, että esimerkiksi Rauman sellutehtaan 3 miljardia markkaa pyörittävä yksikkö työllistää 170 ihmistä, niin tilanne on aika oleellisesti muuttunut viime vuosina. Tässä mielessä arvonlisäpuolikin tulee varsin voimakkaasti tätä kautta nähtäväksi. Nyt on paljon kuitenkin sellaisia alueita, missä voidaan asioita viedä eteenpäin. Muun muassa elintarvikekuvio on sellainen, jonka verotusta joudumme kuitenkin jossakin aikataulussa harmonisoimaan kilpailijamaiden kanssa.

Sellainen aika jännä asia, mikä keskustelussa tuli esille, on myös liikkuvuus. Nyt kun ollaan EU-kuviossa, niin pääomat liikkuvat hyvin helposti, ihmiset ja tavarat ja työvoima sen sijaan varsin vaikeasti. Uusi teknologia ja uudet markkinat kuitenkin aiheuttavat meille varsin paljon uusia haasteita. Esimerkiksi tämän päivän uutinen kertoi, että Ericsson on sanomassa irti 10 000 ihmistä Euroopassa. Se hyvin merkittävä linjaus. Tässä suhteessa kotimarkkinoiden työllisyys ja siihen liittyvät elementit jopa verotuksen kannalta täytyy kyllä hyvin vakavasti noteerata ja katsoa, mitä kautta me voimme paikata kotimarkkinoilla työllisyyden. Tässä suhteessa alv on yksi hyvin keskeinen palvelualojen osalta.

Ed. Pehkonen: Arvoisa puhemies! Kun arvonlisäveroista keskustellaan, niin minusta siinä pitäisi muistaa kaksi asiaa, tai ainakin itse haluan muistaa.

Verotuloja valtio tarvitsee ja ne pitäisi periaatteessa pystyä säilyttämään. Toinen näkökohta on se, että pitäisi katsoa, miten verotus vaikuttaa työllisyyteen. Nyt kun arvonlisäveroprosentista puhutaan, palvelualoilla se aiheuttaa kyllä työttömyyttä ja aivan selkeästi harmaata taloutta. Jos arvonlisäverokantaa voisi alentaa 12 prosenttiin, epäilen, että se kyllä parantaisi työllisyyttä ja ehkä panisi jonkin verran kuriin harmaata talouttakin.

Mistä sitten tuloja? Minusta on ylellisyystava-

roita ja sellaisia, joiden arvonlisäveron nostoa pitäisi harkita. Nimenomaan sellaisten veroa, jotka eivät ole jatkuvassa käytössä olevia, voisi kiristää ihan hyvin. Tämä asia on ainakin tuolla provinssissa nähty selväksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi oli äsken ilmiselvästi oikeassa robot-tiveroanalyysissään, siitä ei pääse mihinkään. Mielenkiintoista siinä on se, että EU ei sellaise-naan, kuin se tällä hetkellä on, ole ilmiselvästikään kykeneväinen maailmanmarkkinoilla vaikuttamaan siihen, että robottivero tulisi käyttökelpoiseksi. Tämä on merkittävä havainto, ed. Aittoniemi, siinä katsannossa, että silloin joudutaan kansallisesti, niin kuin ed. Kantalainen ymmärtääkseni viittasi, räätälöimään verotustaso eräällä tavalla optimaaliseksi, ja siinä on todellinen kansallinen tehtävä. Siinä kaikki elementit on silloin käytettävissä ja siinä pitää juuri katsoa se, että ei toisaalta karkoteta, mutta toisaalta ulosmitataan se, mikä yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta on kohtuullista ulosmitata. Eli verotuksellinen haaste on uskomattoman suuri yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta.

Ed. Virtanen: Arvoisa puhemies! Palvelualajuttu ed. Lahtelan esittelemänä oli vähintäänkin huvittava. Ehkä se oli siksi tarkoitettukin. Mutta jos palvelualaa oikein kunnolla katsotaan psyykkisen, henkisen hyvinvoinnin ja ihmisen laadullisen tehokkuuden ja muun kannalta, niin se, että ihmiset ja suomalaiset varsinkin käyttäisivät kaikennäköisiä palvelualan juttuja, jotka liittyvät omaan kehoon ja omaan olemukseen ja muuhun, varmasti nostaisi tämän maan henkistä kapasiteettia.

Ed. Pehkonen: huomautti kyllä juuri siitä oikeasta asiasta, että yrityksiä on paljonkin harmaan talouden alueella, mutta muistetaan, mistä se johtui. Silloin, kun yrittäjät pk-sektorilla ajettiin tähän katastrofaaliseen tilanteeseen edellisen hallituksen aikana, kaiken hävyttömyyden lisäksi mätkäistiin alv päälle niin, että sitten ne, jotka juuri ehkä pystyivät olemaan elossa, ryhtyivät harmaan talouden alueelle. Palvelu- ja vaihtoehto- ja esimerkiksi hoitoaloilla satoja, jopa tuhansia yrityksiä ehkä siirtyi harmaan talouden puolelle. Ne voitaisiin saada sieltä takaisin ja työllistämään. He ovat hyvinkin halukkaita; he ovat moralistisesti ja henkisesti pitkällä olevia ihmisiä, joten tämä harmaus ja mustuus jatkuvasti rasittaa liiketoimintaa. Sieltä olisi varmasti tulos- ja ihmisiä, palvelu- ja vaihtoehto — ja muiden

tällaisten pk-sektorin alueiden firmoja, kunhan vain tilaisuus annettaisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 194/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1997 vp
Lakialoite 114/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva energiaverolakiesitys on osa verotuksen kokonaisuutta tai linjaa, mitä hallitus on eduskuntaan tuonut. Sen verran haluan tässä kokonaisuudessa vielä äskeisen keskustelun osalta pysyä, että minusta käytiin erinomaisen hyvää keskustelua ennen kaikkea palvelualueen osalta.

Haluan sanoa sen ääneen, että kuitenkin siinä vaiheessa minä tipuin kärryiltä, kun ed. Partanen esitteli omia ajatuksiaan. Hän muun ohessa moitti keskustan tänään julkistaman verolinjan. En tiedä, oliko hän siihen tutustunut. Haluan vain niiltä osin sanoa, että edustaja, joka esittää itse yli 4 miljardin markan vähennyksiä hallituksen omasta arvonlisäverotuotosta yhdellä ai-noalla aloitteella, on kyllä, mitenkä sen nyt sanoisikaan, ei ole ehkä ihan parhaasta päästä arvostelemaan ja arvioimaan sitä esitystä, minkä keskusta verotuksen kokonaisuudeksi on tämän päivän aikana jättänyt. Siihen kokonaisuuteen liittyy nyt käsittelyssä oleva energiaverotusta koskeva hallituksen esitys ja keskustan näkemykset siitä.

Arvoisa puhemies! Suomessa on uudistettu koko 90-luvun ajan energiaverojärjestelmää. Koko tämä vuosikymmen aina tämän vuoden alkuun asti oli uudistus luonteeltaan sitä, että haettiin energiaverojärjestelmään ympäristöohjaavia elementtejä.

Vuoden 94 alusta lukien astui voimaan energiaverouudistus, joka oli toistaiseksi pisimmälle

tällä suunnalla edennyt askel. Siirryttiin energiaverojärjestelmään, jossa ympäristöohjaavuus tuli keskeiseksi ajatukseksi tuon järjestelmän sisällä. Siirryttiin järjestelmään, jossa energiavero määräytyy yhtäältä hiilidioksidisisältökomponentin perusteella eli hiilikomponentin perusteella ja toisaalta energiasisällön perusteella, järjestelmään, jossa lisäksi eri syiden vuoksi tuli tietty sähkövero käyttöön. Tämä järjestelmä oli edistysellinen. Se verotti nimenomaan energian tuotannossa käytettäviä panoksia. Kun se verotti niitä, järjestelmä oli sellainen, että sillä kyettiin vaikuttamaan siihen, minkälainen ympäristöpoliittinen jälki energian tuotannosta syntyy, joka energiantuotanto kuitenkin tämän maan tarpeisiin välttämätöntä on. Järjestelmällä kyettiin myös määrällisesti keräämään energiaverot, joita Suomi tarvitsi, ja määrällisesti jopa lisäämään verotuottoa ennen lain voimassaoloa olleeseen aikaan verrattuna.

Esittelemättä ja erittelemättä tässä yhteydessä enempää tuota vanhaa järjestelmää totean vain, että kuluvan vuoden alusta lukien hallitus muutti tätä linjaa. Hävitettiin merkittävä osa energiaverojärjestelmän ympäristöohjaavasta olemuksesta tai roolista.

Samalla hallituksen esitys, joka tänä vuonna tuli voimaan, eriytti energiaveron määrän energian käyttötarkoituksen mukaan siten, että ensimmäisen kerran suurimmat korotukset kohdistettiin kotitalouksiin, pienyrityksiin ja maatalouteen ja samalla suurteollisuus jätettiin huomattavasti vähemmälle. Tämän vuoden alusta voimaan astunut järjestelmä suosii kivihiilen käyttöä erityisesti suhteessa kotimaisiin vaihtoehtoihin. Vielä tuo voimaan astunut järjestelmä on merkinnyt erittäin mahtavaa uutta verobyrokratiaa. Pelkästään tarkastuksia varten palkattiin 40 uutta työntekijää tämän vuoden alkupuoliskon aikana. Pelkästään se byrokratia vaati sen verran uutta henkilöstöä.

Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys n:o 194 energiaverojärjestelmän muuttamiseksi pitää sisällään muutaman oikean suuntaisen parannuksen tämän vuoden alusta voimaan tulleen perin huonoon järjestelmään verrattuna.

Kannatettavaa tässä ensinnäkin on se, että maakaasun väliaikainen veronalennus säädetään tässä pysyväksi. Samoin oikean suuntainen on esitys puupohjaisella energialähteellä tuotetulle sähkölle myönnettävästä veroa vastaavasta tuesta. Kun teollisuuskin käyttää puuta energiatuotantonsa, se maksaa kyllä veroa, mutta saa suoran kompensaation. Tämä parantaa aavis-

tuksen verran puun mahdollisuuksia ennen kaikkea teollisuuden energianlähteenä verrattuna vaihtoehtoihin energialähteisiin. Vastaavasti kuitenkin toisen kotoisen energialähteen suhteen ei samanlaista kehitystä tapahdu. Nämä ovat kuitenkin perin pieniä parannuksia siihen järjestelmän, sanoisinko, huonouteen tai niihin heikkouksiin, mitä koko nykyjärjestelmä sisälleen pitää.

Sen ohella, mitä äsken kerroin hallituksen esityksestä, siis siitä, että vanha huono järjestelmä säilyy, siihen pieniä parannuksia tulee, huonoa tässä järjestelmässä on se, että se jälleen kerran korottaa nimenomaan bensiinin ja dieselöljyn valmist- ja arvonlisäveroja perin paljon, yhteensä 820 miljoonalla markalla. Tämän lisäksi esitys merkitsee energiaveron kantorasitteen erojen edelleen kasvamista kotitalouksien ja energiaintensiivisen teollisuuden välillä nimenomaan kotitalouksien tappioksi. Kotitalouksien ja pienten yritysten tappio on noin 65—70 miljoonaa markkaa, sanotaan noin 70 miljoonaa markkaa.

Nämä ovat tämän järjestelmän kiistattomia heikkouksia. Tästä syystä keskusta ei hyväksy hallituksen esitystä. Tulemme lakiesityksen kolmannessa käsittelyssä esittämään koko esityksen kumoamista.

Mikä on keskustan vaihtoehto? Mitä me kannatamme energiaverojärjestelmäksi? Minkä verran me energiaverojärjestelmän kautta haluamme ja olemme valmiita veroja ylipäänsä valtiolle perimään?

Mitoituksen osalta sanon heti, että kutakuinkin saman määrän kuin hallitus energiaverotarkaisuillaan veroja kerää. On realiteetti se, että jos halutaan pienituloisille kevennyksiä antaa, jostain pitää ottaa. Nimenomaan ympäristöohjauksessa järjestelmässä energiaveron on tähän perin käyttökelpoinen järjestelmä. Tästä syystä keskusta esittääkin, että Suomessa siirrytään vanhaan, vuoden 96 loppuun saakka voimassa olleeseen ympäristöohjaavampaan järjestelmään, sen mukaiseen energiaverojärjestelmään. Tähän järjestelmään mahdollisesti liittyvä EU-ongelma voidaan poistaa siten, että EU:n sisältä tapahtuvasta sähköntuonnista poistetaan valmistevero, mutta EU:n ulkorajan takaa tuotaessa veroa peritään.

Niin ikään keskusta lähtee jo aiemmin kertomallani tavalla omassa mallissaan siitä, että maakaasun huojennus tulee nyt säätää pysyväksi. Mielestämme kotimaisilta energialähteiltä, erityisesti puulta ja turpeelta, ei tietysti ympäristöveroja pidä periä, vaan ne pitää jättää ulkopuo-

lelle ja niitä voitaisiin ja tulisi tukea huomattavasti enemmän kuin tällä hetkellä tuetaan. Itse asiassa turvettahan ei edes tueta, mutta niitä tulisi tukea myös Suomessa.

Haluan tässäkin yhteydessä palauttaa mieleen sen, että Saksa tukee suoralla tuella tänä vuonna 97 noin 28 miljardin markan edestä omaa kotoista energialähdettä, sen tuotantoa, oman kivihiilen tuotantoa, 28 miljardilla markalla. (Ed. Tiuri: Mutta ei ensi vuonna enää!) — Ensi vuonna ei aivan niin paljon, mutta, ed. Tiuri, lähes yhtä paljon. (Ed. Tiuri: Putoaa kaiken aikaa!) — Se tippuu vähän aikaa, mutta on yli 20 miljardia vielä monta vuotta, ja silloin, kun se on yli 20 miljardia, se on hirvittävän paljon, kun ajatellaan mistä on kysymys: kivihiilestä, ympäristöllisesti niin epädullisesta energialähteestä kuin vain olla voi.

Miten keskusta on valmis, kun se ei tätä hallituksen nyt esittämää järjestelmää hyväksy, miten tarkemmin ottaen me olemme valmiita perimään sen veron määrän, mitä ympäristöverotuksella tulee periä? Siten, että mainitsemiani vanhan järjestelmän mukaisia hiilisisällön ja energiasisällön verokomponentteja kiristetään painotukset pääpiirteissään tuon lain mukaisina pitäen siten, että tuon kiristyksen ansiosta veron tuotto nousee tasolle, jolla se hallituksenkin esityksen mukaisesti on. Mitä käytännössä merkitsee näin toimiminen? Se merkitsisi sitä, että nimenomaan teollisuuden, energiaintensiivisen teollisuuden energiaverotaakka lisääntyisi noin 400 miljoonalla markalla ja vastaavasti kotitalouksien ja ennen kaikkea liikenteen energiaverotaakka kevenisi vastaavan suuruisella määrällä.

Arvoisa puhemies! Tässä sen mallin pääsisältö, joka on keskustan energiaverovaihtoehto. Tämä malli vastaa ed. Satu Hassin viime vuonna omassa aloitteessaan esittämää linjaa. Tosin ed. Hassin aloite pitkälti noudatteli edelleen vuoden 96 loppuun saakka voimassa ollutta energiaverolinjaa.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ensinnä totean ed. Pekkariselle ja muillekin, että nyt käsittelyssä oleva energiaveroesitys ei ole mikään kokonaisremontti, vaan energiaverotusta koskevat pykälät ovat auki tässä esityksessä vain eräiltä osin. (Ed. Pekkarinen: Se on totta!) Hallitus esittää siis, että energiaverotuksen perusrakenne säilyy sellaisena kuin se on tämän vuoden alusta ollut, maakaasulla oleva 50 prosentin veronalennus säädetään pysyväksi, tämän ed. Pekkarinenkin totesi, ja puupohjaisille polttoaineille ja läm-

mitysvoimaloiden puupohjaisille polttoaineille ehdotetaan myönnettäväksi korvausta. Edelleen esitys pitää sisällään sen, että moottoribensiinin valmisteverotus on 20 penniä litralta ja dieselöljyn 15 penniä litralta.

Näin ollen, kun ed. Pekkarinen aloitti oikein kokonaisen energialinjanpuheen, tässä vaiheessa ei ole niiden linjausten aika, olkoonkin että vihreät ovat sitä mieltä, että hallituksen energiapolitiittisia linjauksia voitaisiin tiukentaa ja täsmentää hieman toiseen suuntaan.

Arvoisa puhemies! Toisena asiana totean, että mietintö, jonka valtiovarainvaliokunta on hyväksynyt, sisältää myös yhden ulottuvuuden, joka liittyy joukkoliikenteen asemaan. Arvonlisäverolain käsittelyn yhteydessä valiokunta tutki sitä mahdollisuutta, että arvonlisäverotuksen korotus joukkoliikenteelle kompensoitaisiin energiaverotuksessa esimerkiksi dieselveron palautusjärjestelmänä. Kävi kuitenkin ilmi, että tällainen kompensatio ei ole suoralta kädeltä eli vuoden 98 alusta lukien mahdollinen. Näin ollen valiokunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet ja keinot saada käyttöön linja-autoliikenteen käyttämän dieselöljyn alennettu polttoaineen verotus joskus myöhemmässä vaiheessa. Tämäkin säännös, kuten monet muut, ovat EU-sidonnaisia, ja näin ollen pikainen menettely ei ollut mahdollinen.

Toisena kysymyksenä joukkoliikenteeseen liittyen valtiovarainvaliokunta korotti kevyen polttoöljyn ja sähkön veroluokassa I verotusta niin, että saatiin rahoitus budjetissa joukkoliikenteelle myönnettävälle 35 miljoonan markan verotuelle.

Arvoisa puhemies! Ei ole kosoltikaan paikalla keskustan edustajia. Haluaisin kuitenkin käydä tässä yhteydessä läpi keskustan vastalauseita ja siihen liittyviä kysymyksiä.

Kuten aiemmin totesin, kaikki pykälät energiaverotuksesta eivät ole auki. Näin ollen se, että keskusta esittää koko hallituksen esityksen hylkäämistä kuin linjavaatimuksena, on ehkä hieman ylimitoitettu toimenpide tässä vaiheessa, jossa vain tehdään pieniä viilauksia energialinjaan.

Vihreäthän eivät olleet valmiit hyväksymään sitä linjausta, joka tämän vuoden alusta on tullut voimaan energiaverotuksessa. Olisimme halunneet säilyttää energiaverotuksessa suuremman ympäristöohjaavuuden kuin lopulta hyväksyttiin. Kuten ed. Pekkarinen totesi, ed. Hassi teki asiasta lakialoitteen. Myöhemmin valiokuntakäsittelyn yhteydessä itse tein kompromissiehdo-

tuksen siitä, että tietty osa tästä ympäristöohjaavuudesta olisi säilytetty energiaverotuksessa.

Tästä huolimatta olen valmis myöntämään ja olin jo vuosi sitten valmis myöntämään, että tuontisähköongelma EU-juridiikassa on mitä ilmeisin. Kun tuontisähköongelmaa ei vuosi sitten saatu oikein millään muulla keinolla ratkaistuksi, päädyttiin siihen, että siirryttiin enemmän sähköveropainotteiseen energiaverotusmalliin. Tuossa vaiheessa oli Outokumpu Oy:n valitus EU-tuomioistuimessa vireillä ja Suomi oli saanut huomautuksen tuontisähkön verotuskäytännöstä. Suomi oli myös omana kantanaan ilmoittanut, että tuontisähköongelma tullaan ratkaistumaan niin, että siihen ei kohdistu erityistä veromenettelyä. Mielestäni se, että Suomi ennen tuomioistuimen päätöstä otti verolinjauksen tuontisähkön erillisveron kieltämisen puolesta, on jälkeenpäin ajateltuna epäviisas linjaus, koska se sitoi myös hallitusta, kun laadittiin energiaveropakettia vuosi sitten.

On kuitenkin selvää, että EU vaikuttaa hyvin paljon siihen, miten suomalainen energiaverotus muuttuu tulevaisuudessa. Tuontisähköongelma on yksi esimerkki tällaisesta sekä tosiasiallisesta että oikeastaan myös mielikuvasanktiosta, jonka kautta EU vaikuttaa Suomen energiaverotukseen ja myös muuhun verotukseen. Näin ollen on ihan selvää, että Suomen on hyvin tärkeää vaikuttaa siihen, miten verotus kehittyy EU:ssa tulevaisuudessa niin energiaverotuksen kuin esimerkiksi arvonlisäverotuksen osalta.

Näitä näkökulmia mielestäni keskusta ei vastalauseessaan täysin rehellisesti myönnä vaan pitäytyy siihen, että Suomi jatkaa entisellä linjalla eikä ota huomioon, mitä ympäröivässä maailmassa tapahtuu. Sinänsä kuitenkin se, että EU:n energiaverodirektiivi olisi ympäristöohjaava, saattaa olla toiveajattelua. Nytemmin näyttää siltä, että energiaverodirektiivissä sähköveropainotus, joka on nyt Suomen energialainsäädännössä, tulee olemaan todellisuutta myös siinä. Tämä on sinänsä valitettavaa, mutta se liittyy siihen ongelmakenttään, joka on EU:n nykypäivää. EU-maissa energian tuotanto on järjestetty hyvin monella eri tavalla, ja tämä johtaa siihen, että esimerkiksi Ranskalla ja Saksalla on hyvin erilaiset intressit ohjata energiaverotusta. Kun toisen energiahuollossa nojaututaan pitkälti ydinvoimaan ja toisen kivihiiileen, tästä seuraa se, että verotukselliset intressit ovat toisistaan poikkeavat ja ympäristöpoliittisesti järkevää kompromissia ei välttämättä löydetä. Kuten jo totesin, tämä on valitettavaa.

Mitä tulee keskustan linjauksiin tämän hallituksen esityksen osalta, mikä liittyy bensiiniveron korotukseen ja dieselöljyn veron korotukseen, toteaisin sen, että jos katsotaan ekologista ohjaavuutta, niin on selvää, että kaikki energiaveron korotukset ovat ekologisesti perusteltuja. Toinen kysymys on, ovatko ne perusteltuja joiltakin muulta kannalta, esimerkiksi mitkä ovat niiden tulonjakovaikutukset, mitkä ovat niiden aluepoliittiset vaikutukset. Itse olen ollut hallituspuolueen edustajana valmis hyväksymään tämänkin veron korotuksen olkoonkin, että pidän toisenlaista energiaveron korotusta järkevämpänä linjana. Ensisiajaista ei ole ehkä bensiinin ja dieselöljyn korotus vaan teollisuuden energiaverotuksen korottaminen. Mutta ekologiselta kannalta olen valmis myöntämään, että nämä korotukset johtavat siihen, että yksityisautoilun määrä vähenee ja niin sanotut turhat ajot vähenevät myös.

Arvoisa puhemies! Kun hallitusryhmät kävivät keskusteluja tulopoliittisista neuvotteluista, vihreät vaativat, että veronalennus kompensataisiin nimenomaan energiaverojen korotuksella. Pääsen samaan asiaan, johon viittasin jo äsken. Vihreät nimenomaan olisivat halunneet, että teollisuuden osalta energiaverotusta korotettaisiin. Kun sähkövero nyt energiaverolain kakkosverokannassa on erittäin kevyt, ollaan siinä tilanteessa, että osa teollisuudesta selviää energiaverotuksesta liiankin helpolla. Näin olen olisi ollut järkevää, että tässä tilanteessa olisi arvioitu uudelleen juuri tätä osaa sähköverosta eli siltä osalta teollisuutta, jolla on varaa maksaa näitä veroja, verotusta olisi kiristetty ja se olisi voitu säilyttää siltä osin teollisuutta, jonka kulutusmäärät ovat pienempiä, alempana.

Jotakin tämän tyyppistä niin sanottua latvamallia olisi pitänyt selvittää. Se selvittäminen on edelleenkin mahdollista. Nyt vain on päätetty, että ensi vuoden osalta ei ainakaan vuoden alusta lukien tuporatkaisuja kompensoida energiaverotuksella vaan päätökset tehdään, kun budjettiehyksestä 99 neuvotellaan ensi helmikuussa. On mahdollista, että jokin osa tästä mallista tulee voimaan jo vuoden 98 aikana mutta ilmeisesti vuonna 99 viimeistään.

Tässä yhteydessä toivon, että käsitellään myös jäteverokysymystä. Yhtä lailla kuin sähköveron osalta teollisuus on päässyt varsin helpolla, se on päässyt erityisesti jäteveron osalta. Nythän jäteveroa maksavat lähinnä kotitaloudet eikä teollisuuden omilta kaatopaikoilta peritä sitä ollen-

kaan. Näin ollen tässäkin suunnassa kaivataan uudistusta.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttila totesi, että keskusta on vastalauseessaan kajonnut laajemaltakin energiaverotukseen kuin miltä osin pykälät olivat auki. Ed. Pekkarinen totesi puheenvuorossaan myönteisenä, mitä on tapahtumassa maakaasulla sekä puulla ja puupohjaisilla polttoaineilla tuotetun energian verotuksessa. Mutta kun puhumme energiasta yleensäkin, on aivan luonnollista, että tässä yhteydessä nostetaan esille myös se, mitä kielteistä on tapahtunut energiaverotuksen puolella.

Sitten toteaisin ed. Anttilalle vielä yksityisautoilusta, kun hän totesi, että polttoaineen veron korotukset voivat vähentää turhaa autoilua ja sillä tavalla edistää ekologisesti kestävää kehitystä: Pohjoisessa, idässä, laajoilla haja-asutusalueilla ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin käyttää pitkälti omaa autoa esimerkiksi työmatkaliikenteessä. Julkinen liikenne ei yksinkertaisesti palvele.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. U. Anttila puuttui polttoaineveroihin ja totesi, että ekologiselta kannalta ne ovat hyvin perusteltuja. Itse asettaisin joitakin asioita vähän kyseenalaisiksi siinä mielessä, että jos jatketaan jatkuvasti tämän tyyppistä kehitystä, nostetaan polttoaineiden hintoja kohtuuttomalle tasolle, en sano ovatko ne vielä tällä hetkellä kohtuuttomia, tämä saa aikaan muuttoliikkeen. Tarpeeksi kalliiksi kun ne menevät, ihmisten on kasauduttava yksin paikkoihin. Siitä on tietysti joitakin etujakin mutta tulee myös haittoja ainakin ympäristön osalta ja monen muun osalta. Suomessa nimittäin eletään niin harvassa ja hajallaan ja on pitkät välimatkat, kylmät olosuhteet, että samat säännöt eivät ihan päde, jotka Keski-Euroopassa pätevät. Siellä on kokonaan toisen tyyppiset ympäristöongelmat. Meillä ei voi puhua, että me tuhoamme ympäristöä, sillä luonto kestää määrätyn määrän joitakin asioita, myös kuormitusta.

Siinä mielessä minulla ainakin on näkemys, että parempi asua harvempaan ja mahdollistaa asuminen harvempaan kuin kasautua ja ruuhkautua yksin paikkoihin. Se on jo ihmisen luontaisen käyttäytymisen kannalta parempi asia. Voi olla, että minä olen vähän mehtäläinen ja muut ovat laumasieluja. Minä ainakin kokisin näin päin ajattelun. Sen takia se lyhyt sanoma,

että sama malli ei sovi Suomeen kuin Keski-Euroopan ruuhka-alueille. Sen takia ei jatkuvasti tämän tyyppinen ajattelu, että lisätään energia-veroa, lisätään polttoaineisiin hintaa, ole tälle alueelle kestävä, ja kilpailukyvyllisestikin se tekee joskus vastareaktioita. Me emme ole enää kilpailukykyisiä.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajille Veteläinen ja Lahtela totean seuraavaa: Totesin nimenomaan, että ekologisesti erilaisten hukka-ajojen vähentäminen on aina perusteltua, koska kyllähän kun käytetään autoa, siinä bensiiniä palaa. Se saastuttaa. Tämä on yksiselitteinen asia.

Toinen kysymys sitten on, mikä on harvaan asuttujen alueiden joukkoliikennetilanne. Se on yleensä keho. Toinen kysymys on se, mikä on tämän maan yhdyskuntarakenne, tulisiko nimenomaan pyrkiä siihen, että esimerkiksi radanvarsialueille rakennetaan miellyttävästi niin, että työmatkaliikenne olisi ekologisemmin järjestettävissä.

Mielestäni kun puhutaan energiaverotuksesta, pitää keskustella myös näistä kysymyksistä. En ole pakottamassa kaikkia harvaan asuttujen alueiden asukkaita muuttamaan pääkaupunkiseudulle. On ihan selvä, että myös tästä muutto-liikkeestä seuraa ongelmia. Parempi olisi, että yhteiskunnalla olisi jokin näkemys siitä, miten sekä yhdyskuntarakenteeseen että energiaverotukseen liittyvät asiat ratkaistaan sekä ekologisesti että siltä kannalta, että ihmisten hyvinvointi toteutuisi mahdollisimman hyvin.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. U. Anttilan puheenvuoroa kuunteli, voi todeta, että vihreät ovat kyllä energiapolitiikassaan täydellisen selittelyn linjalla. Kun toisaalta te olette sulkemassa koko joukon energiovaihtoehtoja pois perusvoimaratkaisujen joukosta, ajaututaan hiilivoiman rakentamiseen ja verojärjestelmännekin suosii nyt hiilivoiman rakentamista. Se on niin kuin viime vuonna täällä totesimme, hiilenmusta energialinja. Sitä on aika vaikea tänä aikana, kun Suomi on aika kaukana Rion ympäristösopimuksista, perustella millään kestävällä argumentilla.

Keskusta esittää tämän energiaverolain hylkäämistä. Teemme sen periaatteellisista syistä. Katsomme, että Suomen olisi tullut vielä pitää oma edistyskellinen energiaverorakenteensa. Toinen keskeinen syy on tuo liikenteen kohtuuton lisäverottaminen. Itse asiassa liikennettä ve-

rotetaan kolmea kautta ensi vuoden talousarviossa. Tämä merkitsee, että liikenteen ja erityisesti joukkoliikenteen toimijat, matkustajat, palvelujen ostajat ja tuottajat joutuvat tässä nyt maksumiehiksi. Nykyisen hallituksen ohjelmassa kyllä luvataan joukkoliikenteen toimintaedellytysten turvaamista, mutta suunta on päinvas-tainen.

Talousarvioehdotuksessa ehdotetaan bensiinin veron korottamista 20 pennillä ja dieselpolttoaineveron korottamista 15 pennillä. Tähän vielä tulee arvonlisävero päälle. Lisäksi esitetään joukkoliikenteen arvonlisäverokannan nostamista kuudesta kahdeksaan prosenttiin. Edelleen hallitus esittää työmatkavähennyksen alarajan korottamista verotuksessa 2 500 markasta 3 000 markkaan. Ylärajaa tosin esitetään korotettavaksi, mutta kaiken kaikkiaan työmatkavähennyksenkin kautta hallitus kiristää tuloverotusta 110 miljoonalla markalla.

Toteutettuina muutokset aiheuttavat kustannusten nousua liikenteelle, sen käyttäjille ja erityisesti yksityisautoa työmatkoihin käyttäville sekä perheen ja lasten kuljetukseen autoa tarvitseville. Kärsijöinä ovat erityisesti haja-asutusalueilla asuvat ja taajamissa pitkien etäisyyksien takana asuvat pienituloiset ihmiset. Keskimääräistä teollisuustyöntekijän palkkaa nauttivalta suomalaiselta, joka omistaa auton, kuluu yhden kuukauden nettopalkka vuodessa pelkästään bensiiniverojen maksuun.

Työmatkakustannukset ovat nimittäin monelle työntekijälle todellinen kustannusrasitus ja se on yksi tekijä niin sanotun tuloloukun muodostumisessa etenkin syrjäseudulla asuville ihmisille, mutta myös monille taajamien asukkaille. Työmatkavähennys, johon viittasin ja joka liittyy tähän asiaan, on realistisesti puolittunut, kun sitä ei ole kymmeneen vuoteen korotettu. Entistä useammin työsuhteet ovat lyhytkestoisia eikä voida kohtuudella vaatia työntekijää ja hänen perhettään muuttamaan paikkakunnalta työpaikan perässä.

Bensiini- ja dieselpolttoaineen veron korotus on tietysti myös lisäkustannus esimerkiksi maataloudessa tai linja- ja kuorma-autoliikenteessä tai takseille. Kansainvälisesti vertaillen Suomi on polttoaineiden verotuksessa aivan kärkeä.

Polttoaineverotusta on korotettu useasti tällä vuosikymmenellä niin edellisen kuin nykyisenkin hallituksen aikana. Liikennepolttonesteiden verotus on vuositasona lähes 9 miljardia markkaa korkeampi kuin vuonna 1989, mikäli nyt tämä ehdotettu korotus toteutuu.

Keskustan mielestä nyt ei ole oikea aika korottaa liikennepolttonesteiden verotusta. Vastaava verotulo voidaan kerätä muutoinkin. Jopa paljon parjatun ajoneuvoveronkin käyttäminen olisi parempi, mutta on tätäkin parempia vaihtoehtoja, esimerkiksi energiaverotuksen sisällä ja miksei yleistä veronkevennysvaraakin tässä voitaisi ehkä osin käyttää.

Polttoaineverotus ei ole Suomessa toistaiseksi herättänyt poliittista mielenkiintoa päinvastoin kuin muissa Pohjoismaissa. Niissä on käyty aika laajaa keskustelua. Nyt mielestämme on Suomeksi aika keskustella siitä, miten ihmisten liikkumista voidaan verottaa.

Tässä tulen vielä lopuksi työmatkaliikenteeseen. Pitäisi kannustaa ihmisiä hakeutumaan työhön ja, niin kuin totesin, työt ovat entistä lyhytkestoisempia. Se että kolmea kautta liikenteen verotusta rasitetaan, on täysin käsittämätöntä, ja siksi keskusta ei hyväksy liikenteen polttoaineveron korotusta tässä yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Keskusta haluaa muistuttaa myös siitä vastalauseessaan, että energiaverotuksen ympäristöohjaavuudesta ei pitäisi luopua. Kun meillä 90-luvulla uudistettiin energiaverotusjärjestelmä, tavoitteena oli energia- ja ympäristöpoliittisesti terve ja edistysellinen malli. Vuoden 90 alusta voimaan tulleella uudistuksella energiavero säädettiin määräytymään sekä energialähteen että energiasisällön perusteella. Totta kai EU:n jäsenyys on jossain määrin muuttanut tilannetta, mutta unionissahan ei ole päästy kunnolliseen energiaverodirektiiviin. Siellä eri maiden kansalliset intressit lyövät yli unionin ympäristöpoliittisen vastuun.

Muodollisena perusteena viime vuonna käytiin energiaverotuksen muuttamiseksi EU-jäsenyyden aiheuttamia vaateita ja sähkömarkkinoiden avautumista, mutta kuten kansainväliset tapaukset, esimerkiksi Saksa, osoittavat, tässä voidaan kansallisestikin toimia ja aina-kaan vielä meidän ei mielestäni olisi ollut pakko muuttaa linjaamme, kun olisi tuontisähkön osalta tehty se tarkistus, mitä keskusta esitti. Katsomme, että Suomen energiaverojärjestelmä pitää palauttaa pääpiirteissään vuoden 96 loppuun saakka voimassa olleen ympäristöohjaavamman järjestelmän mukaiseksi. Myös viitaamme byrokraatiaan, mitä tästä järjestelmästä on aiheutunut. 30 töpselitarkastajaakin jouduttiin palkkaamaan valvomaan tätä byrokraatiaa, joka nyt on yrityksissä, joissa on kahden töpselin ongelma. Valvonta on erittäin hankalaa tässä järjestelmässä. (Ed. Tiuri: Kerrankin lisää

työpaikkoja!) — Ed. Tiuri, tämä on kyllä väärä tapa lisätä työpaikkoja. Siitä voimme olla yhtä mieltä. (Ed. Viitames: Väärin työllistetty, taas!) — Väärin työllistetty, ne rahat pitäisi käyttää kyllä järkevämmiin työllisyyden hyväksi. Ed. Viitames, verotusta pitäisi nimenomaan uudistaa työllisyyden ehdoin. Tässä nyt ei ole siitä kysymys.

Arvoisa puhemies! Liikenne- ja polttonesteiden verotusta ei tulisi nyt kiristää ja Suomen pitäisi pitää energiaverojärjestelmän ympäristöohjaavuudesta kiinni. Siksi keskusta ei hyväksy tätä hallituksen esitystä.

Ed. Viitames: Arvoisa puhemies! Päinvastoin kuin ed. Ala-Nissilä väitti, myös tämä esitys osaltaan säilyttää suomalaisessa energiapolitiikassa ympäristöohjaavuutta tuen keinoin. Tuetaan ja lisätään puun käyttöä. Energiatuotannossa edelleen jatketaan myös maakaasun käytön tukemista. Mikäs sitten olisi ympäristöohjaavampaa kuin tämä? Ydinvoimaa, jonka on perustellusti väitetty olevan ympäristöystävällisin energiatuotannon muoto, ei voi tässä verotuksen keinoin ohjata lisää käyttöön, koska sen lisärakentaminen edellyttäisi eduskunnan lupaa. Jos sitä ympäristöohjaavuutta sitten toivotaan, niin toivottavasti näemme ed. Ala-Nissilän mukana tässä puuhassa. (Ed. Ala-Nissilä: Kyllä!)

Vuodenvaihteessa tuli energiaverotuksen muutos voimaan, joka merkitsi luopumista sähköntuotannon polttoaineiden verottamisesta ja siirtymistä sähkön verotukseen. Tämän muutoksen pelättiin silloin noin vuosi sitten jopa aiheuttavan puun käytön loppumisen sähkön tuotannossa, koska esitetty pienvoimalatuki kattoi todella vain pienimmät voimalaitokset.

Hallitushan esitti aivan oikein pienvoimalatukea puuta sähköntuotantoon käyttäville voimalaitoksille saman verran kuin näiden voimaloiden laskennallinen sähkövero olisi ollut. Koska esityksen eduskuntakäsittelyn aikana nostettiin pienvoimalatuen voimalakokoa vastaamaan nykyistä tilannetta, kyettiin varmistamaan, että tuen piiriin tulivat todella kaikki Suomessa toimivat puuta sähköntuotannon polttoaineena käyttävät voimalat. Nyt pienvoimalatuesta käsitteenä luovutaan ja sen sijaan kaikille puuta ja puupohjaisia polttoaineita hyödyntäville voimalaitoksille myönnetään sähköveroa vastaava tuki. Toisin sanoen lainsäädäntöön ei enää jää mitään keinotekoisia rajoitetta, joka olisi saattanut estää sähköyhtiöitä laajentamasta voimalai-

tostensa kapasiteettia, siis niiden voimalaitosten, jotka puuta tai puupohjaisia polttoaineita hyödyntävät.

Puun ja puupohjaisten polttoaineiden tukeminen, jolla siis oikeastaan vain kompensoidaan sähkövero, on linjassa hallituksen esittämän ja eduskunnan hyväksymän kansallisen energiastrategian kanssa. Siinä viitoidaan sekä määrällistä että suhteellista kasvua puusähkölle. Tämä avaa mahdollisuuksia täydentää suomalaista energian tuotantoa puuenergian avulla ympäristön kannalta kestävällä tavalla. Energiaverotuksessa säilyy siten tarkasti kohdennettu ympäristöohjaava elementti. Puun hyödyntäminen tukee järkevää metsänhoitoa, koska polttoaineena käytetään saha- ja muun puunjalostusteollisuuden jätteiden lisäksi harvennushakkuiden puuainesta ja päätehakkuiden jätettä. Verrattuna siihen, että puuaines vain hajoaisi luonnossa, ei puun hyödyntämisestä energian tuotannossa synny uusia hiilidioksidipäästöjä.

Uskon, että tämä energiaverotuksen muutos tältä osin osaltaan ylläpitää muun muassa maakunnallisten sähköyhtiöiden valmiutta investoida puuta hyödyntäviin voimaloihin. Näin käy erityisesti metsävaltaisessa Itä-Suomessa. Kapasiteetin lisäys merkitsee myös uusia työpaikkoja rakennusvaiheessa ja pysyvästi sähkön tuotannossa, puun korjuussa ja metsänhoidossa. Näin erityisesti Itä-Suomessa metsätalous työllistää ihmisiä ilman pienintäkään ristiriitaa maiseman hoidon tai laajempien ympäristöpoliittisten tavoitteiden kanssa.

Lisäksi esitys vahvistaa maakuntakeskusten, noin parinkymmenen suomalaisen kaupungin omaa sähkön ja lämmön tuotantoa. Tätä esitystä on siten tältä osin tervehdittävä myös uuden maakuntakeskusten edellytyksiä lisäävän aluepolitiikan osoituksena. Puun käytön lisääminen energiatuotannossa on hyvää energia-, ympäristö-, työllisyys- ja aluepolitiikkaa. Myönteisiä vaikutuksia voidaan saada aikaan ilman keinotekoisia korkeaa tukitasoa. Tätä keskustaa vastustaa, kun se esittää tämän lain hylkäämistä. Tässä laissa esitetty puun käytön lisäykseen johtava linja on itse asiassa paljon parempaa Itä-Suomita muuta aluepolitiikkaa kuin monet tällä Itä-Suomi-otsikolla kulkevat esitykset konsanaan. Harmi vain, että tämä havainto on niin monelta itäsuomalaiselta kansanedustajalta jäänyt tekemättä. Ehkä syynä on se, että Itä-Suomi-otsikko tästä asiasta puuttuu tai sitten se, että tämä todella selvästi edistää elinkeinojen mahdollisuuksia Itä-Suomessa.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Minua on hämmästyttänyt tätä keskustelua kuunnellessa, että täällä jatkuvasti jaksetaan puhua siitä, että aikaisempi energiaveron oli ympäristöystävällisempi tai ympäristön kannalta ohjaavampi. Sehän ohjasi työpaikkoja Tanskaan, päästöjä Tanskaan ja rahaa Ruotsiin; se ohjasi mutta ei ympäristön kannalta yhtään mitään järkevää, koska Pohjoismaiden päästöt pysyivät entisellään. Silloin kun normaali vesivuosi oli Pohjoismaissa, Ruotsi ja Norja pystyivät myymään Suomeen ja Tanskaan sähköä. Mutta kun Suomessa nostettiin sähkön hintaa kivihiilen ja maakaasun veroilla, niin silloin tietenkin Ruotsin kannatti myydä Suomeen sähköä, koska täältä sai veron verran paremman hinnan. Tanskalaiset joutuivat sitten kivihiililaitoksillaan tekemään itselleen oman sähkönsä ja lopputulos oli, että päästöt ilmeisesti olivat vähän suuremmat kuin ilman tätä ympäristöystävällistä veroa, koska Suomessa jäivät pyörimättä nämä uusimmat, hyvät hiilivoimalat, joita Suomessa on. Ympäristöohjaavuus on todella harha, kun puhutaan tästä verouudistuksesta. Tanskalaiset sitten saivat työtä ja suomalaiset jäivät ilman, kun ruotsalaiset toimittavat sähköä Suomeen. Kun keskusta täällä muurehtii työpaikkoja, niin kyllä olisi ollut yksi tapa saada Suomeen työtä, että täällä tehtäisiin muilekin sähköä eikä vain itselle, kun täällä osataan sitä erityisen hyvin tehdä.

Sitten ihmettelen myös, että keskustan vastalauseessa puhutaan siitä, että suurteollisuus ei maksa energiaveroja riittävästi. Suurteollisuus tarkoittaa ilmeisesti metsäteollisuutta, joka näitä energiaveroja lähinnä maksaa. Jos metsäteollisuus maksaa lisää energiaveroa, se maksaa vastaavasti vähemmän kantohintaa, koska paperin hinta ei voi nousta energiaveron määrällä, kun kilpailijamaat ovat Ruotsi ja Kanada, joissa teollisuuden sähköllä ei ole ollut veroa ja sähkö on halpaa. Ainoa, mikä siinä joustaa, työpalkat kun eivät joustaa, ovat kantohinnat. Onhan tietenkin keskustan kannalta vähän omalaatuista, että kantohintoja vaaditaan vähennettäväksi. Siihenhän tämä vastalause johtaisi, jos se hyväksyttäisiin.

Sitten täytyy muistaa, että Suomen teollisuuden tuotanto on sellaista, että 30 prosenttia siitä energiasta, mitä Suomessa käytetään, on vientituotteissa. Jos me panemme teollisuuden energialle veroa, silloinhan tietenkin vientituotteiden hinnat nousevat. Mutta ei tietenkään kannata kuvitella, että kuluttajat tai ostajat muissa maissa siihen tyytyisivät, vaan he hakevat sitten edul-

lisempia myyjiä eikä Suomen teollisuus pysty myymään niin paljon. Sillä lailla se energiaverotus johtaa sitten siihen, että teollisuuden tuotanto ja työpaikat vähenevät. Energiaverotuksella on aika suuri merkitys siinä, missä työpaikat ovat ja missä niitä pystytään pitämään.

Hämmästyttävintä minusta taas vihreiden kannalta on se, että vihreät suosivat fossiilista energiaa. He pitivät erittäin hyvänä, ja jopa ympäristövaliokunta, sitä, että maakaasulle pannaan ympäristösaastutusta pienempi vero. Maakaasullahan pitäisi olla vero, joka on noin 60 prosenttia kivihiilipäästöveroista, mutta nyt se onkin vain puolet siitä. Sitä ei voi millään perustella ympäristösyillä, eikä Euroopan unionissa varmaan tulla sellaista hyväksymään, että maakaasulla olisi jokin erikoisalennus.

Tämä on varmaan muisto menneiltä ajoilta, kun Neuvostoliitto vielä oli voimissaan ja Suomi vaihtoi maakaasua tavaroihin. Nyt täytyy muistaa, että maailmanmarkkinat ovat normaalit eikä enää mitään vaihtokauppoja tehdä. Energiaveron alennus menee varmasti kaasuyrityksille, kaasunmyyjille ja -tuottajille ennen pitkää. Sehän on normaali systeemi, että jos jossakin alennetaan veroa, se voidaan vastaavasti panna hintaan lisää. On aivan turha kuvitella, että veronalennus auttaisi muita; se menee itään.

Kaikkein eniten minua hämmästyttää vihreiden ristiriitaisuus ympäristöristiriitaisuuden lisäksi siinä, että he näkyvät olevan sitä mieltä, että pieni- ja keskituloisilta ei ole riittävästi vähennetty veroja. Nythän energiaverot kohdistuvat nimenomaan pienituloisiin ja sellaisiinkin pienituloisiin, jotka eivät tuloveroja maksakaan. He joutuvat maksamaan energiaveron, koska kaikkien tulee saada lämpöä, valoa ja ruokaa. Ei lämpöä ja valoa kovin paljon voida vähentää. Tietenkin tiivistämällä asuntoja sitä voi yrittää, mutta silloin saa lisää radonia ja vihreiden valtavasti pelkäämää säteilyä. Ruoassa noin kolmasosa on energiaa. Jos energiaveroa nostetaan, ruoan hinta nousee. Tuloverojen vaihto energieveroihin on tietenkin pienituloisiin kohdistuva veronkieristys. Vaikka se ei suoraan näy, lopputulos on tietenkin se.

Kaiken kaikkiaan näillä energiaveroilla ei juuri paljon vaikuteta Suomen eikä maailman hiilidioksidipäästöihin. Näin jonkin englantilaisen tutkimuksen, jossa todettiin, että Suomessa energian hinta pitäisi nostaa viisin — kuusin kertaiseksi, jotta alkaisi jotakin vaikutusta tulla. Nyt vaikutus on hyvin minimaalinen. Siitä voidaan tietenkin keskustella ja olla tyytyväisiä, että nyt

tehdään jotakin ympäristön hyväksi, kun verotetaan energiaa. Käytännössä sillä ei ole mitään merkitystä hiilidioksidipäästöissä siihen verrattuna, että rakennetaan lisää ydinvoimaa. Yksi ydinvoimala lisää vähentää jo hiilidioksidipäästöjä sen määrän, mitä kaikki autot tuottavat Suomessa, joten liikenteenkin vähentämisessä on valtava urakka, koska se täytyy vähentää nollaan, jos halutaan välttää ydinvoimaa.

Jos hiilidioksidipäästöjä voidaan vähentää, niin englantilaisen Lancet-lehden tutkimuksen mukaan, joka on aika huolella tehty, on arvioitu eri puolilla maapalloa, mitä saadaan aikaan vähentämällä hiilen ja maakaasun käyttöä. Saadaan vähennettyä hiukkaspäästöjä niin, että 15 prosentin vähennys fossiilisen energian poltossa, ilmeisesti myös bioenergian, koska bioenergiakin tuottaa hiukkaspäästöjä, tuottaa noin 8 miljoonan ihmishengen säästön vuoteen 2020 mennessä.

Suomessa ilma on hieman puhtaampaa, kun meillä ei ole niin paljon energiaa käytössä per pinta-ala kuin Keski-Euroopan maissa. Mutta kyllä meilläkin voidaan ihmishenkiä säästää, kun siirrytään ydinvoimaan. Voi ajatella, että muutama tuhat suomalaista kuolee vähemmän tulevaisuudessa, jos meillä on kaksi ydinvoimalaa lisää. Joka vuosi Euroopassa kuolee, jos arvioidaan pienhiukkaspäästöjen haitat, useita satojatuhansia ihmisiä. Suomenkin osuus siitä lieenee helposti tuhansia, joten olisi korkea aika lopettaa nämä puuhailut pienten energiaverojen kimpussa siinä mielessä, että ne tuottaisivat jotakin apua ympäristölle. Ne tuottavat apua vain valtiolle, joka saa verotuloja jonkin verran, mutta ympäristön kannalta niillä ei ole yhtään mitään merkitystä.

Merkitystä on vain sillä, että saadaan lisää ydinvoimaa, jolloin Suomessa ilma puhdistuu ja saadaan vähemmän pienhiukkasia ja hiilidioksidipäästöt vähenevät tai eivät ainakaan kasva. Jos tarvitsemme lisää sähköä, päästöjä ei voi millään vähentää sillä konstilla, että tehdään lisää sähköä maakaasulla. Ainoa keino on ydinvoima. Tämä olisi nyt jo viimein vihreiden ymmärrettävä ja ryhdyttävä vaatimaan luontoystävällistä ja ihmisystävällistä energiaa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme kuulleet jälleen ed. Tiurin vihreäjäorinat, joihin liittyy uskomaton joukko limboja.

Arvoisa puhemies! Kommentoin kuitenkin vain yhtä ainutta asiaa, joka on tämän perusjori-

nan ulkopuolelta. Ed. Tiuri ei näytä lainkaan tietävän sitä, että nimenomaan Venäjän federaation kanssa käytävässä kaupassa barter-kaupoilla eli vastakaupoilla on erittäin huomattava merkitys. Täällä oli taannoin kauppa- ja teollisuusministeri, joka puhujakorokkeelta kävi erikoisesti julistamassa sitä, että barter-kauppajärjestelmä on Venäjän federaation kanssa käytävässä kaupassa se kestävin kaupantekomuoto johtuen valuuttapoliittisista asioista.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä Venäjän kanssa varmaan vähitellen päästään normaaliin markkinatalouteen, siitä syystä ihmettelen, että tällainen erikoisalennus nyt määrätään pysyväksi. Sehän voisi olla niin kauan voimassa, kuin nähdään, että siitä on jotakin hyötyä. Sitten kun huomataan, että hyöty meneekin muualle, se olisi poistettava. Parasta olisi pitää väliaikaisena tällainen kummallisuus.

Ed. T i u s a n e n : Puhemies! Ed. Tiuri toivoi, että päästäisiin normaaliin markkinatalouteen, joten pitää markkinatalouslippulaiva Yhdysvaltoihin päin katsoa ja todeta, että kun presidentti Clinton kävi pitämässä puheen YK:ssa kesäkuun lopussa 97 ja sanoi, että pitäisi päästä Kiitossa sitoviin ja merkittäviin hiilidioksidipäästörajoi- tuksiin, niin meniköhän kaksi vai kolme viikkoa, kun Washington D.C.:n suunnalta kongressista ilmoitettiin, että minkäänlaisia sellaisia päästö- rajoituksia, jotka vaikuttaisivat Yhdysvaltain teollisuuden kilpailukykyyn, ei kongressi hyväk- sy, joka tietysti ratifioi kaikki sopimukset. Tässä on nyt sitä tervettä markkinataloutta, ed. Tiuri, juuri sitä, että raha on se valta, jolle kumarretaan niin syvään, että pikkuvarvas on suunnilleen hampaiden välissä. Tällä tavalla mallimaassa asioita hoidetaan. Clintonhan on viime aikoina myös antanut viestiä Kiiton suuntaan, miten asioita pitäisi hoitaa.

Arvoisa puhemies! Siinä olen niiden kanssa samaa mieltä, jotka tänään ovat puhuneet — ed. Ala-Nissilä ja kaikki muutkin keskustan kansan- edustajat ovat nyt poissa, jossakin on ilmeisesti jokin kinkeritilaisuus — että edellinen energiave- roratkaisu oli hiilenmusta. Se oli musta perjantai, kun siitä täällä päätettiin. Kun aina kysytään, merkitsikö se kuitenkin mitään hiilen ja maa- kaasun suhteen, niin ainakin se merkitsi Kotkan kaupungissa, jossa on PVO:n voimala, sitä, että PVO lopetti maakaasun käytön ja alkoi sen tilal- la käyttää hiiltä, nimenomaan sen takia, että

kivihiihen kilpailukyky oleellisesti parani maa- kaasuun verrattuna.

Kun ympäristövaliokunta antoi tästä halli- tuksen esityksestä lausunnon valtiovarainvalio- kunnalle, se totesi seuraavaa: ”Valiokunta pitää tärkeänä maakaasun veronalennuksen säätämistä pysyväksi. Vuoden alusta voimaan tullut ener- giaverolainsäädäntö heikensi selvästi maakaasun kilpailukykyä yhdistetyssä sähkön- ja läm- möntuotannossa. Tässä tilanteessa epävarmuus veronalennuksen jatkumisesta heikentäisi edel- leen maakaasun asemaa ja suuntaisi investointe- ja yhdistetystä tuotannosta sähköntuotantoon.”

Edelleen lainaus ympäristövaliokunnan lau- sunnosta: ”Nyt tehtävien lainmuutosten (maa- kaasun pysyvä veronalennus ja polttoaineen hii- lipitoisuuteen perustuva lisäveron nosto) jäl- keenkin maakaasun kilpailukyky jää huonom- maksi kuin ennen energiaverolainsäädännön uu- distamista.”

Arvoisa puhemies! Näin siis on ympäristöva- liokunta yksimielisesti tämän asian kirjannut. Viitataan siihen, mitä ed. Viitames totesi. Olen samaa mieltä siitä, että tietysti tämä esitys on ympäristöllisesti oikeaan suuntaan menevä, kos- ka se lisää hiileen liittyvää verotaakkaa; tämä lakiesitys on ympäristöllisesti myönteisellä taval- la ohjaava. Mutta taustatilanteeseen nähden, mikä viime vuoden joulukuussa vallitsi, tilanne on säilynyt edelleenkin korjausta vaativana. (Ed. Viitames: Tämä lakiesitys on korjaus!) — Kyllä, mutta tämänkin lakiesityksen jälkeen vaadittai- siin edelleenkin parempaa.

Usein on vedottu EU:hun ja vuosi sitten ve- dottinerityisesti sanomalla, että EU:sta johtuu, että piti tehdä tällainen muutos. Haluan vain viitata siihen, että Suomen hallitus ei ole kylliksi katsonut niitä mahdollisuuksia, jotka EU antaa. Esimerkiksi energiaverodirektiiviehdotuksessa, joka nyt on EU:ssa käsittelyssä, nimenomaan todetaan nämä mahdollisuudet käyttää ohjaa- vuutta, tehdä sellaisia uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistäviä toimenpiteitä, joilla voitai- siin esimerkiksi hiilidioksidipäästöjä vähentää. Näitä mahdollisuuksia on EU-lainsäädäntöme- kaniikassa jo olemassa, direktiiviehdotus sisältää näitä, EU:n sekä Vihreä että Valkoinen kirja pitävät näitä sisällään. Näihin pitäisi tukeutua. Ei olisi pitänyt tehdä äkkinäistä mustaa energia- veroa loppuvuodesta 96.

Viitataan vielä ympäristövaliokunnan lausun- toon, jossa todetaan: ”EU:n uudessa energiave- rodirektiiviehdotuksessa samoin kuin EU:n uu- siutuvia energialähteitä koskevassa strategiassa

ja useissa muissa uusiutuvien energialähteiden käyttöä koskeissa ohjelmissa lähdetään siitä, että uusiutuvien energialähteiden käyttöä tulee ympäristösyistä lisätä." Keinoja ja tukimuotoja siellä myös annetaan. Valiokunta tämänkin yksimielisesti totesi ja viittaa tukimuotoihin.

Ed. Partanen puhui punaisesta lainsäädännöstä. Olen sitä mieltä, ed. Partanen ja toivottavasti tekin, että punaiseen kuuluu myös vihreä nykyaikana.

Edelleen tällä hetkellä rakennetaan hiilivoimaa. On suunnitelmia hyvinkin suurien hiilivoimaloiden rakentamisesta Suomeen. Pahimmat suunnitelmat on tällä hetkellä pistetty pöytälaatikoon, mutta rakennetaan esimerkiksi kombivoimaa, jossa hiilen osuus on vähintään 50 prosenttia. Kun 650 megawatin lauhdevoimala rakennetaan, niin kuin PVO suunnittelee Kotkaan, niin tällaisen kombivoimalan, vaikka sen energiasta 50 prosenttia tuleekin maakaasusta, hiilidioksidipäästöjä lisäävä vaikutus on maassamme kolme prosenttia. Se on todella paljon, kun tiedämme, että Suomi on tällä hetkellä noin kahdeksan prosenttia vuoden 90 tason yläpuolella. Eli tämänkin ratkaisun takana on osaltaan vuosi sitten tehty energiaveropäätös.

Ed. Tiuri puheenvuorossaan ihmetteli maakaasuasiain, että ympäristövaliokuntakin on sen takana. Valiokunta todellakin on sen takana, niin kuin totesin. Mutta myös EU on maakaasun takana. EU:n energiastrategia pitkällä tähtäimellä pohjautuu nimenomaan Venäjän maakaasuvarantoon. Siihen se pohjautuu, nimenomaan sille se rakentuu. EU nimenomaan tukee tämän tyyppisiä projekteja, kuten esimerkiksi Ten-kaasuverkon rakentamista. Tästä me Suomessakin olemme jo aivan selkeästi saaneet viestiä ja meillä on tästä osoituksena hyvä yritys tässä, jossa mukana ovat Neste, Gasum ja Gazprom.

Arvoisa puhemies! Vihreästä sähköstä puhutaan. Kun tätä energiaveroasiain käsiteltiin ympäristövaliokunnassa, EG:n asiantuntija oli paikalla ja totesi, että heidän asiakkaansa päivittäin kysyvät, millä energiamuodolla tämä paperi on tuotettu, eivät ainoastaan sitä, mistä tämä kuitu on peräisin, vaan millä energiamuodolla tämä mylly on pyörinyt. Silloin kun vihreästä sähköstä puhutaan, niin, ed. Partanen, ydinvoima ei sovi vastaukseksi. Se sopii teille, mutta ei Keski-Euroopan kuluttajille. He eivät pidä ydinvoimaa vihreänä lähtökohtana. Heille se ei sitä ole. He ovat kuitenkin niitä, joiden pitäisi ostaa Valmetin rakentamien paperikoneiden tuottamaa paperia. Suomen paperiteollisuus ei elä ainoastaan

kotimarkkinoilla. Tämä on valitettava totuus. Näin ollen joutuu myös bisnesmielessä EG niin kuin UPM-Kymmenekin tämän asian huomioidaan.

Viime torstaina tämä sama kysymys esitettiin UPM-Kymmenen asiantuntijoille ja heidän vastauksensa oli sama. Myös heidän asiakkaansa kysyvät tätä päivästä toiseen, joka päivä. Näin ollen on kysymys myös siitä, miten me pidämme pyörämme pyörimässä Suomessa, myös siitä, että me saamme tuotteen kaupaksi. Silloin emme voi vähätellä emmekä suhtautua jotenkin alentuvasti asiakkaiden mielipiteeseen. Tämä ei sovi edes tähän markkinatalouteen.

Ympäristövaliokunta kiinnitti huomiota myös erääseen yksityiskohtaan, joka tuli esiin jälleen asiantuntijakuulemisessa, ja se on se, että meillä on vanhentunut lainsäädäntö, joka toteaa, että nestekaasukäyttöisten linja-autojen tulee maksaa 20-kertaista lisäveroa sen takia, että ne eivät käydä dieselillä, vaan nestekaasua. Kun ed. Tiuri on yksi niistä tämän eduskunnan jäsenistä, jotka ovat erityisen huolissaan pienhiukkaskista tai yleensä hiukkaspäästöistä, niin viitataan tähän, että nimenomaan kaupunkiliikenteen saaminen kaasukäyttöiseksi dieselpolttoaineen sijasta vähentäisi nimenomaan pienhiukkasten syntymistä, sekä pm-10- että pm-2,5-hiukkasten eli läpimitaltaan kaikkein pienimpien hiukkasten syntymä.

Mitä tulee valtiovarainvaliokunnan lausunnon liitteenä olevaan opposition kolmen edustajan vastalauseeseen, niin haluaisin todeta, että kun täällä todetaan kotimaisista energialähteistä, että puusta ja turpeesta veroa ei peritä niiden ympäristöystävällisyyden ja työllistävän vaikutuksen vuoksi, niin siitä huolimatta, että turpeen käyttö on tietysti työllistävää perusteltua aluepo liittisesti, ei turvetta kyllä ympäristöystävälliseksi saada siitä huolimatta, että Suo-Silmu-tutkimukset laskevat koko suoalueen olevan niin suuri hiilidioksidinielu, että se kompensoi suon turpeen polttamisesta tulevia hiilidioksidipäästöjä. Mutta kun me tiedämme, että sen prefossiilisen polttoaineen, mitä turve nimenomaan on, uusiutumiseen menee vähintään 7 000 vuotta, ei sitä kyllä hyvällä tahdollakaan voi uusiutuvaksi kääntää. Tässä mielessä huolimatta siitä, että osittain tämäkin lause pitää paikkansa, kyllä opposition kolme edustajaa tässä kohtaa ampuvat varsin pahasti ylitse maalin. Nimenomaan nyt ympäristöystävällisyys on tästä kaukana, kun puhutaan, että turve on ympäristöystävällinen. Siihen liittyy erinomaisia ongelmia ja myös pai-

kallisesti ongelmia, sen suoalueen ympäristöongelmia jne. Siihen liittyy muitakin näkökohtia. Suo-Silmu-tutkimus sinänsä on sellainen, jota sopii tarkastella, mutta se ei tee turpeesta ympäristöstävällistä.

Ed. P a r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusaselle sanoisin pari asiaa ainakin. Kannattaisi vähän kiinnittää enemmän huomiota, ennen kuin pistelee Clintonia paikalleen täällä. Ed. Tiuri totesi, että markkinatalous tulee Venäjällekin, niin kuin se tulee, missä muodossa missäkin ajassa toimii. Kun Yhdysvaltojen markkinataloutta syytätte päästöistä, niin minä en tiedä, mikä sosialistinen markkinatalous Venäjällä on ollut, mutta jos katsotaan, mikä on ympäristön ja luonnon tila tämän seurauksena, niin saattavat olla vertailut ja mahdollinen kuntoon saattaminen vähän kauempana kuin tällä hetkellä Yhdysvalloissa ja Clintonin jäljiltä. Ehkä ne ovat hieman kauempana.

Sitten vihreään sähköön. Minusta on mielenkiintoista, että ed. Tiusanen valiokuntineen on sitä mieltä, että meidän pitää tässä mellastaa vihreän sähkön ympärillä. Minä hyväksyn tämän käsitteen, mutta siinä mielessä, että myös vihreitten sisällä ja kaikenlaisten järjestelyjen sisällä toimitaan niin, että meidän tuotteillemme yritetään saada huono leima ulkomailta, niille tuotteille, jotka täällä tuotetaan.

Minusta vastaavasti voisi kysyä, kuinka moni omistaa täällä saksalaisen auton. Olisi hyvä kysymys, onko nämä autot tuotettu vihreällä sähköllä. Pankaa äkkiä myyntiin autonne, nimittäin ei se ole. Se on ydinvoimalla tuotettu, jos tämä on vertailuna. Kehtaatte ajella tällaisilla vehkeillä. Minkälaiset kodinkoneet teillä on kotonaanne? Jos siellä on näitten maitten koneita, jotka on tuotettu näin, niin se energia on tätä. Minun mielestäni ydinvoima on puhtainta energiaa, parasta energiaa, mutta ei se nyt vain yhteen suuntaan käy, että meidän puu ja muu täällä vihertää. Silloin pitää ruveta olemaan kaikki ne, mitä myös itse hankimme tänne.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusanen puheenvuorosaan arvioi turvetuotannon ympäristövaikutuksia. Minä ymmärsin, että hänellä oli perusvirityksenä kasvihuoneilmiöstä huolen kantaminen. Näin minä tuon koko puheenvuoron ydinajatuksen ymmärsin. Silloin tietysti, kun on soista kysymys, pitää muistaa se, että kysymys ei ole pelkäs-

tään siitä, onko se suo hiilinielu vai ei. Nimittäin kasvihuone mielessä siellä aivan olennainen asia on metaanin tuotanto, joka loppuu sillä silmänräpäyksellä, kun suo on ojitettu. Metaani on kasvihuonekaasuna 38 kertaa tehokkaampi kuin hiilidioksidi, niin että silloin kun ed. Tiusanen ryhtyy tasetta laskemaan, pitää katsoa koko tase eikä pieniä osia siitä.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minustakin ed. Tiusasen pitäisi vähän tutustua näihin Silmu-tutkimuksiin ja ottaa muita asioita esille, juuri tämä metaani, jonka ed. Pulliainen otti esille. Ed. Tiusasen linja johtaa hiilen käyttöön. Kyllä turve on kuitenkin biologisessa kierrossa mukana, metaanin tuotanto lakkaa ja turvetuotannon jälkeen suo on vielä paremmin hiiltä sitova. Kyllä odottaisin, että pikkuisen avarakatseisemmin katsottaisiin sitä mahdollisuutta, että turvetta voitaisiin käyttää enemmän tai ainakin niin, että se tutkittaisiin perusteellisesti ja hyväksyttäisiin sen työllistävät ja muut vaikutukset. Noin sormituntumalla voisi sanoa, ettei se paljon pahempi mahda olla kuin kaasukaan, joka sentään on fossiilista. Se ei ole missään kierrossa mukana, mutta suo on kuitenkin biologisessa kierrossa mukana. Minusta pitäisi tämä ottaa huomioon ja sen lisäksi työllisyys-, aluepoliittiset ja kansantaloudelliset vaikutukset.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialismi aatteena säilyi kauhean pitkään, vaikka kaikille alkoi olla selvää, ettei siinä ole mitään pohjaa. Tämä vihreiden ja ydinvoiman vastustajien usko siihen, että ydinvoima on vaarallista, aivan samalla tavalla tulee muuttumaan, ja sen jälkeen luonnonsuojelijat vaativat ydinvoimaa, koska se on ainoa todella luontoa suojeleva ja ympäristöä ja terveyttä ylläpitävä energialähde.

Kun ed. Tiusanen mainosti sitä, että USA:ssa ei päästöjä alenneta, vaan pidetään entisellään, niin samaahan Suomi yrittää. Ei Suomessa kannata kovin paljon rehvastella sillä, että USA ei pysty päästöjä vähentämään. Siellä on laskettu, mitä se maksaa. Meillä sitä ei ole tehty, ja minä olen varma siitä, että sitten kun sitä ruvetaan laskemaan, huomataan, ettei se onnistu Suomessa. Suomi ei pääse edes siihen pisteeseen, että saataisiin päästöt vuonna 2010 samalle tasolle kuin vuonna 1990, koska se vaatisi sähkön säännöstelyä.

Sitten täällä mainostetaan, että pitää uusiutu-

via energialähteitä tukea. Tanskassa on parikymmentä vuotta jo tuettu ja vimmatusti yritetty rakentaa tuulivoimaa, ja mitä on saatu aikaan? Viime vuonna Tanskan tuulimyllyt tuottivat 1,2 terawattituntia sähköä. Yksin viides ydinvoimala tuottaisi 10 terawattituntia. Tanskalaisten täytyy monta kymmentä vuotta vielä tukea vimmatusti tuulivoimaa, että saisivat edes yhden ydinvoimalan verran sähköä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kemppaisen sanoi, että linjani johtaa hiilen käyttöön tai jotenkin sinne päin. Ympäristövaliokunta kyllä otti sellaisen kannan vuosi sitten, joka oli toisenlainen kuin tämän suuren salin enemmistön kanta, kun siitä äänestettiin. Itse jouduin siinä äänestyksessä vähemmistöön. Ei tämä linja mihinkään hiilen käyttöön johda. Kun kritisoin nyt opposition kolmen edustajan muotoilua, että turve on ympäristöystävällinen, niin halusin hyvin lievästi todeta sen asian, että se on ehkä liian voimakas muotoilu tästä asiasta.

Kunnioltan ed. Pulliaisen näkökulmaa metaanikysymyksessä. Tiedän, että suot nieluna hiilidioksidin suhteen ovat noin miljoona tonnia positiivisella puolella, kun kasvihuoneilmiötä katsotaan, enemmän sitovat kuin päästävät. Metaanipäästöt ovat sen lisäksi. En ole aivan varma, onko tässä ekvivalentti otettu huomioon ja laskettu metaani mukaan, mutta ilmeisestikään ei. Kaiken kaikkiaan tämä on moninainen kysymys, johon liittyvät myös raskasmetallit, monet hiukkaspäästöt jne.

Aivan lyhyesti haluaisin vielä todeta ed. Partaselle, että Yhdysvallat todellakin 4 prosentin väestöllään tuottaa runsaasti yli 20 prosenttia maapallon hiilidioksidista. Tämä on sellainen lähtötilanne, jossa vastuu on melkoinen, kun puhutaan koko elonkehästä. Neuvostoliitto ei koskaan päässyt niin laajaan tuotantoon, että se olisi pystynyt vastaaviin saavutuksiin, johtuen sen tehotomuudesta tässä asiassa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Koskipa mihin asiaan hyvänsä energiapolitiikassa, aina tuntuu pahalta, aina tehdään vahinkoa luonnolle. Sehän tarkoittaa sitä, että kun ihminen oli luolassa kylmässä eikä polttanut valoa, silloin ilmeisesti kaikki oli tasapainossa. Sen jälkeen kun ihminen kävi tekemään jotain, osasi sytyttää tulen ja käyttää hyväkseen luonnonvaroja, siinä vaiheessa alkoi tapahtua luonnossa muutoksia. Se on selvä asia.

Itse lähtisin samasta asiasta kuin ed. Tiusanen viimeksi, eli keskustan vastalauseessa todetaan tavallaan siinä hengessä, että turve olisi täysin ympäristöystävällinen. Sitähän se ei ole, niin kuin edellä on todettu. Mutta hyvät ystävät, tässä sakissa on paljon tiedemiehiä, me tavallaan unohdamme sen, että tämänhetkinen tilanne ei ole välttämätön. Jos metaania lähtee sen ja sen verran tai piipuista jotain hiukkasia määrättyjä määriä, eikä meidän pidä silloin ryhtyä siihen toimenpiteeseen, että etsimme keinot, millä tavalla ne voidaan eliminoida, miten voidaan hoitaa asiat niin, että näitä päästöjä ei tulisi?

Kuitenkin meidän omiin energiavaroihimme kannattaa satsata. Muun muassa turpeen osalta näkisin, että kaikki on tehtävä, mitä voidaan sen eteen tehdä tuotekehittelyn osalta, laitteiden osalta, samaten kuin sen ottamisen osalta myös siten, että vesistöihin eivät pääse nämä aineet, mitä sieltä tulee soista valumaankin, elohopeat ja muut. Siihen on omat systeeminsä, millä tavalla turve voidaan ottaa siten, että järvet eivät pilaannu. Kyllä me osaamme tehdä hyvin isoja asioita muuten. Ydinvoimalakin on valtava laitos ja siinä on tehty isot turvajärjestelyt. Niin yksinkertainen kuin on suo sen mielestä joka sen laidalla on asunut tuolla pohjoisessa Karjalassa, uskoisin, että jos ihminen laittaa koko viisautensa siihen, kuten esimerkiksi ydinvoimalaan laitetaan, hän pystyy ottamaan turpeen siten, että siitä ei ole luonnolle haittaa, eikä myöskään niistä päästöistä, jotka piipun suusta lähtevät, ei enää minkään näköistä. Niistä tulee puhdasta vesihöyryä. Se on vain haaste tiedemiehille. Minä olen tällainen vanhempi tutkija, joka en kovin paljon yliopistoja ole kolunnut, niin kuin täällä monet arvoisat edustajat tietävät.

Minun käsitykseni on kuitenkin, vaikka on puhuttu hiilenmustasta perjantaista joskus vuosi sitten, että tässä ollaan menossa vähän vaaleampaan suuntaan elikkä hiilet haalistuvat. Nyt ilmeisesti keskusta näkee tässä mörköjä jossakin. Ihmetyttää paketin tyrmäminen kokonaan. Ilmeisesti se vanha systeemi onkin hyvä, nyt ei tarvitsekaan enää muuttaa. Jos puhutaan kahden vuoden takaisesta jutusta, silloin se tarkoittaa sitä, että puuta ei enää sillä tavalla lähdetäisikään käyttämään, niin kuin tässä on ajateltu. Puu on todella puhdas polttoaine. Siitä ei tule ympäristöongelmia. Se antaa työtä ihmisille. Se on minun käsitykseni mukaan elinehto myös sille, että Suomen metsät tulevat jatkossa olemaan tuottavia, elinkelpoisia, ja saadaan ensiharven-

nuspuu talteen. Se on oikein sellainen viimeisen päälle keskustalainen ajatus.

Nyt keskustan vastalause olisi tuhoamassa koko jutun. Tässä sanotaan, että pannaan nurin koko paketti, palataan sellaiseen juttuun, missä ei ole tällaista esitystäkään ajateltu. Siinä mielessä tietysti ihmetyttää, mutta sallittakoon. Ainahan pitää etsiä oppositiossa sellaisia mielipiteitä, että kaikki, mitä hallitus tekee, on pahaa. En minä kaikkea siunaa, mitä hallitus tekee, että se on hyvää, mutta tässä asiassa on hyvää minusta puuenergian käyttö ja sen lisääminen. Se tulee tekemään sen käsitykseni mukaan, mitä osaan laskea, sähkön tuotannossa, onhan puu kivihiilen veroinen polttoaine, kun saadaan se puu metsistä vain irti eri tavoin, että kaikki markat jäävät tänne kotimaahan. Me emme maksa hiilestä ulos mitään, ja tulee työtä, työllisyyttä. Vai onko tässä se pelko olemassa, että työllisyys paraneekin, kun ihmisiä tarvitaan metsiin, laitteiden investointeihin, voimaloiden tekoon jne.? Tietysti meille jäävät markat sitten niiden ulkomaisten korkojen maksuun, mitä tässä vuosikymmenen alusta asti velkojen muodossa tähän maahan on otettu.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Kemppainen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lahtela kehui energiaveroesityksen puuta suosivaksi. Kyllä tämä vielä jää kauaksi siitä tavoitteesta, että harvennuspuu olisi energiantuotantolaitoksessa sähkön raaka-aineena. Siihen ei valitettavasti olla vielä pääsemässä. Ei päästy edellisellä hallituskaudella, Kuhmon pilottilaitos osoittautui huonosti toimivaksi. Se käyttää kyllä puuta, mutta ei pysty vielä siihen, että harvennuksissa sellainen puuta, jota ei voitaisi käyttää selluloosaan tai muuten hyödyksi, olisi käytettävissä. Jos tässä sinnepäin askeleita on, ei keskusta sitä vastusta eikä sen takia ole tätä pakettia kokonaan vastustamassa, vaan sen takia, että tässä otetaan taka-askeleita.

Kun katsotaan kokonaan hallituksen energiapoliittista linjaa, myös tätä veroesitystä, kyllä minua ihmetyttää, miksi vihreät ja vasemmistoliitto nyt ovat tämän linjan takana. Sen verran taka-askeleita energiaverotuksessa on otettu niihin suuntiin, joita ei olisi uskonut näiden ryhmien olevan kannattamassa. Toinen on tietysti tällainen ympäristöohjaavuus. Sitä ihmettelen

vihreiltä. Toinen on alueellinen tasa-arvoisuus, jota olen ymmärtänyt, että vasemmistoliittolaisten ainakin tuolla meillä päin olleen vilpittömästi kannattamassa.

Kyllä oli tiedossa tietysti, että EU:n taholta on paineita muuttaa energiapolitiikkaa, ja hiilenmusta perjantai oli kyllä vain antautumista siihen suuntaan. Kyllä me tiedämme, miten EU-päätöksenteko tapahtuu. Siellä pitäisi vain etuja puolustaa päättäväisesti. Esimerkiksi täällä tänä iltana aikaisemmin ollut arvonlisäverokeskusteluhan osoittaa jo sitä. Aikaisemmin sanottiin, että ei arvonlisävero voi käyttää työllistämiseen. Nyt se on sitten jopa EU-ministerineuvostojen julkilausumissa. Kyllä siihen suutaan voidaan toimia, jos on tahtoa, mutta hallitus on nostanut tässä suhteessa kädet pystyyn ja on antautunut — kyllä se on todettava — hiilivoimalle. Se meitä ihmettyttää.

Edellisen hallituksen aikaanahan oli suhteellisen toimiva malli. Se oli oikeastaan piste sille, että Suomessa on varmasti monipuolisin energiapolitiikka ja monipuolisimmat energialähteet maailmassa. Energiapaletti on ollut hyvä. Se on suosinut erilaisia energialähteitä, niin ed. Tiurin arvostelema tuulivoimaloita ym. koelaitoksina, joita on otettu käyttöön, kuin kotimaisia raaka-aineitakin. Mutta nyt tämä on takapakki. Edellinen hallitus sentään EU-huippukokouksia myöten oli ajamassa tätä ja nostamassa esille, mutta nyt ei ole tämä hallitus sitä arvovalloillaan ollut tekemässä.

Mitä tulee alueelliseen tasa-arvoisuuteen, niin minulle kyllä pisti korvaan ed. Ulla Anttilan puheenvuoro, jossa hän tunnusti, että energiaverotuksella ja nimenomaan polttoaineverotuksella on sekä ympäristöpoliittinen että myös aluepoliittinen merkitys, mutta sitten hän tilysti totesi vain, että antaa mennä se aluepoliittinen merkitys. Aluepolitiikka on täällä kirosana, mutta meidän pitäisi ymmärtää, että on kysymys ihmisten yhdenvertaisuudesta veropolitiikan edessä. Nyt, kun tämä niin sanottu ympäristöpohjaisuus hyväksytään polttoaineissa, niin kyllä tämä vain maksatetaan niin tylästi taas, niin kuin tämän hallituksen linjana monesti on, syrjäseutujen ihmisten kulkumahdollisuuksilla.

Oikeastaan tästä on hyvin vertailukelpoinen esimerkki suojeluratkaisu. Kyllä Kehä III:n sisäpuolella on helppo tehdä ympäristöpolitiikkaa, jos maksajana on väestö sitten jossakin muualla, joka ei varmasti ole kovin paljon edullisemmassa asemassa eikä niin laajoja parempia

etuja nauti. Elikkä tässä dieselpolttoaineen ja bensaveron korotuksessa on juuri tämä harmittava piirre.

Erityisesti tämä on myös siltä kannalta tuomittava, että silloin, kun hallitus budjettiriihesään tästä päätti, se totesi, että ei enää leikata kansalaisilta eikä tehdä sellaisia säästöjä tai sellaisia päätöksiä, joissa maksumiehinä ovat kansalaiset, mutta polttoainevero on kyllä valitettavasti juuri sellainen esitys, että se iskee juuri sellaisiin kansalaisiin ja sellaisilla paikoilla asuvaan väestöön, jolla ei ole vaihtoehtoja.

Ed. Ulla Anttila totesi täällä, että pitäisi kehittää julkisia liikennevälineitä ja jotenkin muuten edistää näiden ihmisten liikkumista, mutta kyllä kai jokainen tietää, joka vähänkin katsoo vähän toisesta suunnasta, että siellä ei ole olemassa muita vaihtoehtoja työssäkäymiseksi, elannon hankkimiseksi tai muutenkaan liikkumiseksi kuin yksityinen auto. Siellähän on ollut aikaisemmin julkisia liikennevälineitä tuetuilla muodoilla, mutta nekin on säästösyistä otettu pois eikä niille ole olemassa vaihtoehtoa. Minusta tämä on kyllä oikein tyypiesimerkki siitä varsinkin näille kahdelle puolueelle, miten hallitus toimii teidän julkilausuttujen periaatteidenne vastaisesti.

Sitten muutama sana vielä turpeesta, vaikka vastauspuheenvuorossa jo käsitelin sitä. Meillä on Suomessa varmaan edistysellisin turveteknologia, ja sitä on voitu viedä Irlantiin ja Indonesiaan. Se on valtavasti kehittynyt myös ympäristön kannalta, soiden käytön kannalta ja polttamisen käytön kannalta. Nyt kun ollaan tekemässä tutkimuksia myös kasvihuoneilmiön kannalta, ihmetyttää kyllä, miksi täällä, ilmeisesti Kehä III:n sisäpuolella tai vähän muutenkin, niin vihamielisesti suhtaudutaan kaikkeen innovatiiviseen työhön, jota on tehty turpeen edestä.

Kyllä me tiedämme, ettei se puhdas pulmunen ole energian tuotantotapana ja että se ei ole esimerkiksi puun veroinen. Mutta jos verrataan esimerkiksi turvetta ja Saksan ruskohiiltä — joka Saksa on paljon määräämässä EU:n energiaverolinjaa eikä tule antamaan senttiäkään periksi siinä, että se saa sitä käyttää — niin olettaisin kyllä, että Suomessa kansallisen turveteknologian kehittämisen ja alueellisen yhtenäisyyden kannalta pitäisi olla erilainen suhtautuminen turpeeseen energiamuotona, turvesoiden käsittely on jo sen verran kehittynyt ja tulee varmasti vielä kehittymään ja tullaan oppimaan entistä enemmän.

Sitten hallituksen piiristä tällaiset lausumat, joita esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeri ja energiaministeri Kalliomäki on todennut, että turve ajetaan alas, ovat minusta kyllä varsin epäisänmaallisia eivätkä myöskään ympäristön kannalta kovin hyviä. Sehän tietää sitä, että nämä korvautuisivat vain ulkomaisella ja täysin fossiilisella energialähteillä, jos ei sitten ydinvoimakanta voita täällä, ja ne eivät varmasti ole suomalaisen kansallisen edun kannalta mitenkään hyväksi.

Sitten, rouva puhemies, ihan muutama sana vihreästä sähköstä. Varmasti ekologinen ajattelu on osin romantiikkaa. Ehkä vihreä sähkö on samassa tilanteessa kuin luomutuotanto elintarvikkeissa muutama vuosi sitten. Eihän se kaikkia ekologisia ja kaikkea kokonaistarkastelua täyty, että se olisi jotenkin muuten parempaa, koska kyllä energian tuottaminen on aina tavalla tai toisella ympäristölle haitallista. Mutta olen katsonut tätä vihreän sähkön markkinointityötä vähän lähempää kuin ehkä keskimäärin, koska Suomessahan Kainuun Sähkö on ollut aivan ylivoimainen ykkönen tässä alkaen säästön markkinoinnista, jota se on aktiivisesti kaupannut. Joka kerta kun se on myynyt sähköä, se on pyrkinyt tekemään sen sillä tavalla, että sähköä käytetään kustannustehokkaasti. Se on opettanut säästämään, vaikka jakeluyhtiö ehkä lyhyellä tähtäimellä olisi tuhlaavasta käytöstä hyötynyt.

Samaten se on käyttämässä sellaisia energia- raaka-ainelähteitä, joista voidaan sanoa, pikkuisen romantisoiden, että myydään havuntuoksuista sähköä. Kun Kainuun Sähkö on yhteistyössä ruotsalaisen Granningen kanssa, joka tuli osakkaaksi Kainuun Sähköön, joka on tehnyt vastaavaa työtä Ruotsissa, uskon, että meillä on tulossa markkinoille ekologinen, vihreä sähkö, jossa tuoteselostus tarvitaan. Silloin kun saadaan pelisäännöt tälle kaupalle, olkoonpa se vaikka vähän haihattelua meidän kannaltamme, niin sähkö on tuotettu sillä tavalla, että ihmiset voivat valita sen, vaikka muutaman pennin enemmän maksavatkin.

Kyllä minusta se, jos ei muuten ole hyödyllistä, ainakin tavallaan tuo kaikkiin tuotteisiin yhä enemmän ympäristötietoisuutta, että kaikkien tuotteiden elinkaari katsottaisiin, miten eettisesti kestävästi se on tehty, vaikkapa, niin kuin ed. Partanen totesi, miten saksalainen auto on tehty, miten paljon ja minkälaista energiaa siihen on käytetty. Uskon, että sitä kautta kehitys on kuitenkin menossa oikeaan suuntaan.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ajan säästämiseksi kollektiivinen vastauspuheenvuoro ja kommenttipuheenvuoro.

Ensinnäkin ed. Pekkarinen esitti minusta erittäin hyvän katsauksen siitä, millä tavalla nämä asiat ovat tällä vuosikymmenellä kehittyneet. Sitä linjaa, minkä Ahon hallitus valitsi kotimaisten uusiutuvien energialähteiden hyväksikäyttämiseksi sähkön tuotannossa, pidän edelleen hyvänä. Se kritiikki, mikä kohdistettiin meihin vihreisiin, oli täysin oikein. Myös ed. Kemppaisen puheenvuoro alkoi sillä. Ei siinä ole mitään huomaattamista.

Karu totuus on nimittäin se, että kauppa- ja teollisuusministeriön asianomaiset virkamiehet pelasivat tässä oikein reipasta peliä, taustalla suhmuroivat niin, että Outokumpu Oy vei EY-tuomioistuimeen tuontisähkön verottamisasian ja ajoi sitä kautta ratkaisua, jonka mukaan maksettu vero piti palautettaman Outokumpu Oy:lle.

Ennen kuin EY-tuomioistuin oli asian ratkaisut, samat virkamiehet nyt taas toisessa roolissa käyttäytyivät sillä tavalla, että hallitus vuoden 96 alussa ilmoitti EY:n komissiolle, taikka silloin jo EU:n komissiolle, että hyvä on, Suomi tämän virheen korjaa. Tämän vakuutettiin olevan totta ja velvoittavan myös meitä hallituskumppaneina.

Miten asianlaita on nyt? EY-tuomioistuimen julkisasiamies on ilmoittanut, että Outokummun valitus hylätään. Eli koko operaatio olikin täyttä höplästä vetoa. Jos oltaisiin kotimaaisessa oikeuskäytännössä eikä missään EY-oikeuskäytännössä, niin eihän näin yleensä voisi tehdä ollenkaan. Meillä yleensä odotetaan tuomioistuimen ratkaisua, ennen kuin tuomio julistetaan. Näin vihreät pakotettiin hallituksen ruodussa tielle, joka on nyt osoittautumassa harhaiseksi.

On sanomattakin selvää, että joukoissamme kuhisee ja kiehuu tällä hetkellä, arvoisa puhemies, kiehuu ja kuhisee. Silloin kun on rankimman mukaan vedetty höplästä, kyllä asianlaita näin vain on. Eli ed. Pekkarinen oli arvostelussaan aivan oikeassa, ja häpeän verho laskeutuu päällemme tässä asiassa.

Asia, johon ed. Kemppainen äsken kiinnitti huomiota, on syrjäseutujen asema energiaverotusasioissa. Hän oli tässä arvioinnissaan oikeassa. Meidän puoluehallituksemme pohdiskeli tätä asiaa viime lauantaina ja mietti, että jos näin menetellään, mikä olisi se oikeudenmukainen ja oikein kohdentuva palautusjärjestelmä, jolla, jos siis toisella puolella otetaan, toisella

puolella sitten palautetaan takaisin. Me emme parempaa keksineet, ed. Kemppainen ehkä kommentoi tätä kohta, kuin sen, että harkinanvaraisten valtionosuuksien kautta palaute-taan näille kunnille, jolloin se palautuu suoraan hyvinvoinnin, siis peruspalveluiden, ylläpitämiseen näillä alueilla, jolloin a) niistä nauttivat kaikki, siis osallisiksi tulevat kaikki, jotka niitä palveluja käyttävät, ja b) se alentaa verotuksen tarvetta siinä kunnassa. Parempaa emme keksineet ja tässä vaiheessa, kun emme parempaa keksineet, tämä syntyi puoluehallituksessa linjanvedoksi, kun jotakin täytyy tehdä, koska se, mitä ed. Kemppainen totesi äsken, on sinänsä täysin oikeutettua ja asiallista.

Sitten vielä yksi näkökohta, joka liittyy nyinkään ed. Kemppaisen äsken käyttämään puheenvuoroon, on hakkeen käyttäminen lämpövoimalaitoksissa ja yhdistetyssä lämmön ja sähkön tuotannossa. Tähän energiapuutyöryhmä, joka aloitteestamme asetettiin, pyrki ehdotuksin edesauttamaan. Erittäin valitettavaa on se viesti, joka on valtiovaroista tullut juuri, että vaikka budjetissa on asianomaisella KTM:n momentilla tähän varallisuutta, niin sitä ei saa käyttää niille hakkeen toimittajille, jotka toimittavat lämpölaitoksille haketta. Energiapuutyöryhmähän ehdotti, että 10 markkaa hakekuutiolta tukea myönnettäisiin, huom! siis hakkeen toimittajille, ei metsänomistajille. No, valitettavasti nämä 10—15 miljoonaa markkaa, mikä tähän oli ajateltu, halutaan käyttää itse näiden yksiköiden rakentamistukena.

Minä henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että tässä on väärä marssijärjestys, koska näitä laitoksia on jo olemassa ja, aivan niin kuin ed. Kemppainen äsken aivan oikein totesi ja niin kuin me kaikki tiedämme, näissä käyttöaste menee hyppäyksittäin. Se ei siis mene tasaisena nousuna vaan hyppäyksittäin, ja sillä tavalla työryhmän ehdottama ratkaisu olisi ollut kokonaisuuden kannalta parempi. Mutta kun ministeri Kalliomäki on nyt tähän esikuntineen päätenyt, niin siihen vihreidenkin pitää sopeutua.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Tuli mieleen se vanha juttu taas, että yksitoista vuotta on kuunnellut tätä eri muodoissa tapahtunutta energiakeskustelua ja se on ollut samojen asioiden siirtelemistä ja pyörittelemistä eri yhteyksissä paikasta toiseen, ja vuosien mittaan se on tullut tullut entistä hullua hullummaksi. Nyt tähän on tullut jo vihreän sähkön käsite; se, että minäkin saan ostaa Utsjoen Sähkö Oy:ltä sähkö-

ni, näkymättömän ja hengettömän, jos haluan, Tampereelle omaan keittiöni, se on niitä kaikkein hulluimpia asioita.

Minusta tuntuu siltä, kun tämä eduskunta on tyrmännyt viime vuosina ydinenergiavaihtoehdon, että energiapoliittinen keskustelu eri muodoissaan on sille niin rakas, että se ei voi luopua siitä, koska jos meillä tehtäisiin ydinenergiasta ratkaisu, niin tällainen keskustelu loppuisi, koska asiat selkeytyisivät. Linjat tulisivat selkeiksi eikä meidän tarvitsisi emmekä voisikaan tuollaisilla pienillä asioilla täällä näperrellä.

Yksi näpertelyistä on ollut puun energiakäyttö nimenomaan sähköntuotantoon. Keskustan vastalauseessa sanotaan aika hyvin: ”- kotimaisista energialähteistä, puusta ja turpeesta veroa ei peritä niiden ympäristöystävällisyyden ja työllistävän vaikutuksensa vuoksi. Näiden käyttöön liittyviä investointeja tuettaisiin suurin verovaroin”.

Toisin sanoen verotukselliset keinot eivät riitä pienpuun hyödylliseen ja tuottavaan käyttöön sähkön tuotannossa, ellei tälle puulle anneta suoraan ja selkeää tukea, joka on taattu pitkälle ajalle, kymmenen vuoden ajaksi. Silloin on mahdollista, että kotimainen energiapuu saisi oman käyttömahdollisuutensa. Mutta ei se saa, eikä saa varmaan kymmenen vuodenkaan aikana, koska silloin ei olisi oikein mitään, mistä me keskustelisimme täällä salissa.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela sanoi, että puun poltto on puhdasta. Sitähän se ei tietenkään ole, jos ei kehitetä kaasutuspolttua, jolloin silloinkin vielä jää jäljelle nitraattihiukkas. Puun poltto tuottaa aika paljon erilaisia hiilivetyjä, jotka ovat aika myrkyllisiä. Sitten se tuottaa hiukkasia enemmän kuin esimerkiksi maa-kaasu.

Jos palataan viime ja toissa vuonna voimassa olleeseen verotukseen, niin sen seurauksena se kaikki sähkö, minkä Ruotsi myy Suomeen, on sen veron verran kalliimpaa. Tanskalaiset joutuivat sitten tekemään itse oman sähkönsä hiilivoimalla, koska muuta siellä ei ole. En ymmärrä, mitä ihmettä siinä on ympäristöystävällisempää kuin nykyisessä verotuksessa. Työpaikatkin menevät Tanskaan ja Suomessa vastaavasti voimalla seisoivat. Paljon järkevempää olisi lisätä energian tuotantoa Suomessa ja myydä sitä muille, jos tehdään halvalla energiaa niin kuin ydinvoimalla.

Energiansäästöäkään ei ole kovin terveellistä, koska se on johtanut siihen, että tehty tiiviitä

asuntoja ja radonpitoisuus on noussut varmaan toistakymmentä prosenttia. Jos laskee säteilyarvojen perusteella, niin se vastaa noin 50:tä keuhkosyöpää lisää vuodessa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ed. Tiurille, kun hän jatkuvasti puun polttamisesta kantaa erittäin suurta huolta: Kyllä on täytynyt historiallisesti kaskiviljelyn olla aivan kauheaa ja erikoisesti siellä, missä sitä nykyisin harrastetaan, ja kaikki muukin tämän laatuinen, puhumattakaan siitä, että suomalaiset ovat savupirtissä aikoinaan eläneet, eli siellä on puuta poltettu ja savu sisälle laskettu. Kumma, kun ovat yleensä selvinneet hengissä tähän päivään, että meikäläisiä täällä pallistelee Suomessa tällä hetkellä.

Ed. Ihmäki: Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen sanoi puheenvuorossaan tässä laisaa otettavan askeleita väärään suuntaan mutta taaksepäin.

Ed. Aittoniemeen yhtyen voi todeta, että tässä keskustelussa on ollut aivan sama henki ja meininki kuin energiapoliittisen selonteon yhteydessä. Kuitenkin mielestäni on otettu yksi askel kokonaisuudessaan eteenpäin. Aiemmin eduskunta on suhtautunut kielteisesti ydinvoiman lisärententamiseen, mutta nyt energiapoliittisen selonteon yhteydessä läpi menneessä mietinnössä ydinvoimaa ei suljettu enää tulevaisuuden energiaratkaisujen ulkopuolelle.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vielä pari sanaa puusta ja puun käytöstä.

Suomessa on verotuksella, investointituilla ja tutkimuksen ja kehityksen määrärahoja kohdentamalla pystytty edistämään polttoturpeen ja polttopuun käyttöä. Itse asiassa Suomi onkin erittäin suuri bioenergian ja muun uusiutuvan energian käyttäjä.

Mitä sitten tulee vielä polttopuuhun, meillä tällä hetkellä metsissä olisi korjuukelpoista puureserviä kaksinkertainen määrä siihen nähden, mitä keräämme tällä hetkellä. Ongelmana on vain se, miten se pystyttäisiin tekemään kannattavasti. Kyllä minun mielestäni ed. Aittoniemi osui tässä asiassa naulankantaan. Tämä ei ratkea pelkästään verotuksellisin keinoin. Kyllä tässä tarvitaan suoraa tukea, mikäli se halutaan saada kannattavaksi.

Ed. Pulliainen puhui hakkeen tukemisesta, että se edellyttäisi noin 10:tä markkaa kuutiolta. On myös esitetty arvio, että jos energiapuuta

tuettaisiin noin 28 markalla megawattitunnilta lämpövoimalaitoksessa, se olisi vielä kansantaloudellisesti kannattavaa.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Puu tulisi kannattavaksi, jos pystyttäisiin laskemaan se etu, joka harvennuksista on puun tuotossa. Mutta tietenkin tässä on se kateusmomentti, että suuri osa harvennuksista pitäisi tehdä yksityismetsissä, ja ehkä kaikki eivät hyväksy sitä, että se sitä kautta tulisi sinne eduksi.

Ydinvoimasta voisi sanoa, että ehkä silloin, kun se on normaalisti samanlainen vaihtoehto kuin muutkin, energiakeskustelu voisi löytää ne uomansa. Eihän nyt ole ollenkaan varmaa, että sitä ollaan tekemässä, mutta silloin, kun tiedetään, että se ei ole mahdollisuuksienkaan joukossa, se antaa muille, fossiilisille polttoaineille liian kovan pelivaran. Ehkä sitten, jos tämä eduskunnan uudeksi kannaksi otetaan, voidaan energia-politiikassa edetä.

Toteaisin itse saman, minkä ed. Kallio, että bioenergiaa nimenomaan, puuta ja turvetta, on Suomessa suosittu ja niin pitäisi suosia eteenkinpäin. Edellinen hallitus otti siinä askelia. Mutta niistä askeleista, joita nyt ollaan ottamassa, niin kuin aikaisemmin totesin, osa on väärään suuntaan ja osa ei ole vielä riittäviä oikeaan suuntaan. Kyllä energiapolitiikasta muistakin syistä, kuin mitä ed. Aittoniemi totesi, että vain lämpimikseen, tullaan vielä puhumaan pitkään. Niin pitääkin, koska kyllähän täällä kehitystä tapahtuu ja tullaan ymmärtämään kokonaisuuksia eri tavalla ja tekniikka myös kehittyä.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Päinvastoin kuin ed. Aittoniemi totesi, puun käyttö energian tuotannossa ei ole mitään näpertelyä. Jos liikenne ja sen käyttämä öljy lasketaan pois, Suomen kansantalouden merkittävin, volyymiltaan suurin energian lähde on puu. Ainoa tuki, jota puun käyttöön sähkön tuotannossa maksetaan, on käsittelyssä olevassakin lakiesityksessä tuki, jolla kompensoidaan vastaava sähkövero. Puun käyttöä voidaan toki edelleen lisätä, kuten ed. Kallio totesi. Itse katsoisin, että tärkeämpää kuin suorat investointituet tai muut sellaiset ehkä jatkossa vahingollisiksi osoittautuvat keinotekoiset menetelmät ovat ne, joita ed. Tiuri toi esiin. Puun käytön tuotekehityksessä on vielä paljon tekemisen varaa, ja tässä ovat avainasemassa puuta jo tällä hetkellä käyttävä metsäteollisuus sekä maakunnallisten sähköyhtiöiden lämpö- ja sähkövoimalat.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Viitamiestä mainitsi nimeni ja puhui puun osuudesta energian käytössä. Se on vähäinen määrä, mitä jää sen ulkopuolelle, kun katsotaan, mitä metsäteollisuus sivutuotteenaan käyttää jätetuuta energiatuotannossa oheistuotantona. Kun se lasketaan pois, ei muulle puulle kovin paljoa jää. Pienpuun käyttö on varsin pientä ja taloudellisesti äärettömän epävakaa, koska ei tiedetä pitkällä tähtäimellä kymmeneksi vuodeksi, että puuta tuetaan, nimenomaan pienpuuta, hakepuuta, sellaisella valtion tuella, että se on varmasti kannattavaa energian tuotannossa. Silloin voitaisiin investoida ja rakentaa pitkän päälle, mutta kun jatkuvasti joka keskustelun jälkeen vedetään sitä johonkin suuntaan, eihän tällaiselle pohjalle mikään pienpuun käyttöön nojaava yritys ja energialaitos voi mitään luoda ja rakentaa.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Haluan vain lyhyesti todeta, että silloin, kun puhutaan puun käytöstä energian tuotannossa ja ponnisteluista sen lisäämiseen, ei ole mitään syytä sotkea asiaan mitään uusia maatalouden tukimuotoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys 229/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 44 ja 47 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 230/1997 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Alkoholiksi kuuluu Suomen kansan suosikkipuheenaiheisiin. Ensimmäinen kansanäänestyskin käytiin

kieltolain purkamisesta. Raittiusliikkeellä on historiallinen taustansa. Jo 1800-luvulla raittiusliikkeet olivat ensimmäisiä moderneja kansanliikkeitä, joilla oli poliittisia tavoitteita. Raittiin tapakulttuurin yleistymisen oli varmasti samalla esimerkiksi kansansivistystyön rinnalla yksi tärkeimpiä työvoiman uusintamistekijöitä silloin, kun teollinen Suomi alkoi syntyä reilut sata vuotta sitten. Valtakunnallinen kieltolaki hieman myöhemmin osoittautui kuitenkin epäonnistuneeksi politiikaksi, ja sehän purettiinkin 30-luvulla. Samalla raittiustyössä alkoi korostua kohtuullisuuden ihanne täysraittiuuden rinnalla.

Alkoholi on ollut aina osa kulttuuriamme. Kohtuullisen käytön ihanne on viime vuosikymmenien uutuus. Tiedot nuorten alkoholin käytöstä ja juomatavoista kertovat, että ihanne ei aina toimi käytännössä. Raittiustyön ja tapakulttuurin saralla on jatkuvasti työtä.

Hallitus tuo nyt esityksen alkoholilain osittaiseksi uudistukseksi. Esityksessä halutaan etsiä keinoja elinkeinorekisterin avulla anniskelualan harmaan talouden vähentämiseen. Uudistuksen ajatus on hyvä. Rehelliset yhteiskunnalliset velvoitteensa suorittavat matkailu- ja ravintola-alan yritykset tarvitsevat yhteiskunnan toimenpiteitä turvataksaan asemansa markkinoilla epärehellisesti toimivia kilpailijoita vastaan.

Harmaan talouden vähentämiseksi on tehtävä kaikki mahdollinen. Alkoholipolitiikan osalta asiaa on katsottava useasta eri suunnasta. Alkoholin verotus on Suomessa historiallisista mutta myös valtiontaloudellisista syistä korkea. Korkea verotus houkuttaa niin kansalaisia kuin yrityksiä keplotteluun, vaikka se on kuinka tuomitavaa ja lainvastaista. Suomalaisen oikeudentaju ei pidä viinan verovapaan tuonnin kiintiöiden ylitystä moraalisesti vääränä. Keinottelun estämiseksi tai vähentämiseksi ei riitä ainoastaan valvonnan tiukentaminen, kuten lakiesityksessä todetaan. Koko verojärjestelmää on tarkasteltava uudelleen. Verotuksen asteittainen alentaminen on näistä syistä perusteltua. Kulutuksen äkillistä kasvua, jota puolestaan on perusteltua pelätä terveydellisistä ja sosiaalisista näkökulmista, voidaan tasata maltillisella, tarpeeksi ajoissa aloitetulla uudistuksella.

Pääjohtaja Ilkka Suominen esitti aiemmin syksyllä alkoholin vähittäismyynnin lisensioimista. Ehdotus perustui ilmeisesti ajatukseen, että Alko Oy aloittaisi eräänlaisen franchising-toiminnan, jossa alkoholin vähittäismyyntiä harjoittaisivat yksityiset, Alkon suojissa kuitenkin toimivat yritykset. Ehdotuksen taka-ajatuksena

on nimenomaan alkoholin vähittäismyynnin säilyttäminen Alkon hallinnassa.

Ruotsin valtio voitti niin sanotun Franzénin oikeudenkäynnin ja sai EU:n tuomioistuimen luvan monopolin jatkamiseen, ja siten paine täydelliseen liberalisointiin ehkä Suomessakin vähennee. Toivottavasti tuomio ei kuitenkaan merkinnyt alkoholipoliittisen keskustelun loppumista, sillä tuontisäännösten vapauttaminen on ilmeisesti edessä joka tapauksessa muutaman vuoden päästä, kuten nyt käsillä olevan lakiesityksen perusteluissakin todetaan. Jollemme ole valmiita lainsäädännön muuttamiseen, on uhkana täysin hallitsematon viinaralli Keski-Eurooppaan.

Alkoholipolitiikka ei ole ainoastaan sosiaali- ja terveyspoliittikkojen reviiriä. Kuluttajat pitävät alkoholipolitiikkaamme liian rajoittavana. Alkoholipolitiikalla on myös elinkeinopoliittista merkitystä. Ruotsinlaivojen tax-free-myynti on valtion subventiota yhdelle palveluelinkeinolle, kun valtio vastaavasti verottaa kotimaassa toimivia matkailu- ja ravintola-alan yrittäjiä mitä rankimmalla kädellä. Ruotsinlaivojen subventio on myös suomalaisen laivanvarustelun subventiota ja sinänsä kannatettavaa, mutta myös maalla toimivien palvelualan yrittäjien toimintaedellytyksistä tulee huolehtia. Alkoholin verotuksen huojentaminen voisi piristää ravintola-alaamme työllistäjänä.

Julkisuudessa on lisäksi esitetty varsin uskottavia perusteluita sille, että verotuksen alentaminen voisi toteutua ilman valtion verotulojen alenemista, koska osa kotimaisesta kysynnästä kohdistuisi silloin kotimaahan ja kotimaan lailliseen myyntiin.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Alkoholi kuuluu suomalaiseen kansankulttuuriin siinä kuin energiakeskustelu näyttää kuuluvan eduskuntaan, kuten äsken todettiin.

Viime vuosina on kuitenkin kehuttu myös alkoholin myönteisiä vaikutuksia. Olemme saaneet kuulla, että pari ravintola-annosta päivässä voi estää muun muassa verisuonten kalkkeutumista. Kuitenkin alkoholi toisaalta nostaa verenpainetta ja aiheuttaa sydämen rytmihäiriöitä. Vasta pidetty konsensuspaneeli suomalaisten sydän- ja verisuoniterveyden edistämiseksi toteaa kuitenkin aika tyylikkäästi, että suurin osa suomalaisista hyötyisi enemmän alkoholin käytön vähentämisestä kuin sen käytön lisäämisestä.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Ed. Ihämäki totesi viimeisessä lauseessa paljon

enemmän kuin yhteen lauseeseen sopi, koska alkoholin vaikutukset, myönteisistä huolimatta, suomalaisessa ja miksi ei keskieurooppalaisessaakin käytössä ovat pääasiallisesti kielteisiä.

Alkoholikeskustelu varmasti jatkuu, niin kuin tässä murros on edessä ulkomaisten paineiden takia. Siinä keskustelussa toivoisi edelleen ymmärrettävän, että se on kuitenkin enemmän ja sen pitää olla enemmän sosiaali- ja terveystaloutta kuin sitä, että me Euroopasta toisimme tällaisen maatalouspoliittisen keskustelun tai että me ajattelisimme, mikä siinä on lisätekijänä, tällaista kauppapolitiittista keskustelua, että alkoholimyyntiä lisäämällä voitaisiin joitakin elinkeinoja edistää. Pitäisi ymmärtää se perusasia, että alkoholi ei ole ravintoaine. Se on nautintoaine, ja sitä 95-prosenttisesti Suomessa sellaisena käytetään niin kuin myös Keski-Euroopassa, ja lisäkulutus tietää lisähaittoja. Jos me emme tätä tunnusta, siinä käy niin, että me pidämme kaikki aikaisemmat alkoholipoliittiset haittavaikutukset ja saamme vielä Keski-Euroopan haittavaikutukset sen lisäksi.

Pitäisi kysyä, kun alkoholipoliittista keskustelua käydään, minkälaiseen kuluttajatarpeeseen liberalisointia tarvitaan. Kenellä ei ole saatavuus nyt tarpeeksi hyvä? Miten vapaasti alkoholia tarjouksena marketeista pitäisi myydä? Aivan varmasti, jos me paljon liberalisoimme, saatavuus ja monipuolinen tarjonta heikkenevät. Itse asiassa meidän alkoholipoliittinen tarjontatilanteemme on nyt kohtalaisen hyvä.

Ed. Bryggare: Arvoisa puhemies! On muistettava, että on kaksi eri asiaa puhua verotuksesta ja puhua saatavuudesta. Saatavuus on juuri tärkeä sosiaalipoliittinen kynnys eli se, millä tavalla tässä maassa jaetaan alkoholia. Uskon, että olemme siitä tässä salissa kaikki samaa mieltä. Meidän tulee todellakin jatkossakin organisoida se niin, että pisteitä ei levitellä sinne sun tänne vaan ne pidetään tarkasti kontrollissa.

Mitä tulee verotukseen, on jo tälläkin hetkellä tiedossa se, että itärajan pinnassa läpi koko rajan alkoholiliikkeiden myynti on romahtanut juuri siitä syystä, että rajan yli tuodaan alkoholia huomattavia määriä ja aina ei ole tietoa, minkä tyyppistä alkoholia. Sama seuraa myös siitä kaupasta, jota käydään Eestin ja Suomen välillä, tai muusta pimeästä kaupasta. Ruotsissa on valtavia puhtaan alkoholin takavarikoita tehty viime aikoina. Meidän pitää muistaa, että tavoitteemme tulee olla se, että mahdollisimman suuri osa alkoholista tulee suomalaisen verotuksen piiriin

ja sitä kautta kontrolloidaan käyttöä. Silloin todellakin tulee pohtia, millä tavalla se tehdään. Minä olen sitä mieltä, että meidän tulee nopeasti sopeuttaa verotuksemme eurooppalaiselle tasolle, jotta nimenomaan pimeän tuonnin haittavaikutuksia vähennetään ja sitä kautta estämme sosiaalisia ongelmia. Älkäämme siis sekoittako saatavuutta ja verotusta keskenään, niin kuin jotkut tietoisesti tekevät.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystaloutta.

18) Hallituksen esitys vuoden 1998 veroasteikkoaliksi

Hallituksen esitys 101/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja veronkantolain 12 c §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 102/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1997 vp
Lakialoite 77/1996 vp, 3, 19, 45, 90, 102, 111, 125/1997 vp
Toivomusaloite 41, 42, 45/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 1998

Hallituksen esitys 139/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 39/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys vuoden 1997 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys 226/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys kuntajakolainsäädännön uudistamiseksi

Hallituksen esitys 135/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 24/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

23) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys 207/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 25/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

24) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 143/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

25) Hallituksen esitys laeiksi kuntoutusrahalain 31 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta sekä työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

Hallituksen esitys 153/1997 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 28/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

26) Hallituksen esitys vuonna 1998 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 165/1997 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 29/1997 vp
Lakialoite 1, 44/1997 vp
Toivomusaloite 259, 265, 285/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

27) Hallituksen esitys laiksi laitteiden energiatehokkuudesta

Hallituksen esitys 220/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 33/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

28) Hallituksen esitys luottolaitostoinnista annetun lain ja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys 208/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 34/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.50.

Täysistunto lopetetaan kello 20.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

